LATVIJA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lamberga, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 69 (494)
Trešdien, 1950. g. 9. augustā
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lamberga; galvenā redaktora vietnieks Gd. Cullītis. Redaktori: A. Bolšteins, J. Jēkabsons, B. Kiselis, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Smits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: (16a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, tālr. Schw. Gmünd 2159

Atlantika pakta signatārvalstis bruņojas

LIELBRITĀNIJA PALIELINĀS SAVU AIZSARDZĪBAS BUDŽETU PAR 25 PROC., BET FRANCIJA, NORVĒĢIJA UN DĀNIJA IZDOS MILITĀRAM VAJADZĪBĀM DESMITO DAĻU SAVU VALSTS IENĀKUMU

Londona (D). — Pēc Korejas konflikta sākšanās prezidents Trūmens uzaicināja Atlantika pakta signatārvalstis veltīt pēc iespējas lielāku ievērību bruņošanās kapacitātes celšanai. Šis aicinājums kļuva sevišķi aktuāls pēc tam, kad Trūmens pieprasīja no kongresa 10 miljardu dolaru aizsardzībai. Nedēļu pēc svarīgā vēstījuma Londonā notika Atlantika pakta signatārvalstu padomes konference, kurā ar speciālām Dīna Ečesona pilnvarām ieradās amerikāņu pārstāvis Spofords. Lai gan par viņa misiju nekāds oficiāls paskaidrojums netika publicēts, informētas aprindas domā, ka Spofords deklarēja apspriedes dalībniekiem Savienoto valstu aicinājumu pēc iespējas ātrāk kāpināt bruņošanās programmu un rūpēties par armiju izveidošanu.

Nedēļu pēc šīs svarīgās Londonas apspriedes Lielbritānija oficiāli paziņoja Savienotajām valstīm, ka tā turpmākajos trīs gados asignēs savai aizsardzības programmai 9,5 miljardus dolaru (apmēram 40 miljardu vācu marku), tādā veidā pasugstinot kara ministrijas budžetu par 25 procentēm. Šī milzu summa līdzinājas gandrīz visam šāgada Lielbritānijas budžetam. Oficiālajā paskaidrojumā Etlijs vēlreiz pasvītroja, ka britu tautai nākotnē būs jānes smagi upuri, lai aizstāvētu savu brīvību un visu Rietumeiropas kultūru. Līdztekus Lielbritānijai jauno bruņošanās programmu paziņoja arī Norvēģija, Dānija un Francija. Visu trīs valstu militārie izdevumi turpmākajos trīs gados būs 10 procentes no nacionālajiem ienākumiem.

Atombumbu produkciju ASV kāpinās

Vašingtona (ej). — Savienoto valstu atomenerģijas komisija šajās dienās noslēgusi līgumus ar vairākām firmām ūdeņraža bumbu rūpnīcu būvei. Informētās aprindās šim faktam piedēvē ļoti lielu nozīmi, secinot, ka ASV ūdeņraža bumbas produkcijas iespējas sasniegušas jau tālu attīstības pakāpi. Atomenerģijas komisijas priekšsēdis senātors Braiens Mekmehons pēc apspriedes ar aizsardzības ministru Džonsonu un apvienotā štāba priekšnieku ģen. Bredliju paziņojis, ka tiklab atombumbu, kā arī ūdeņražu bumbu produkciju ASV tuvākajā laikā ievērojami kāpinās, lai paturētu šajā nozarē līdzšinējo pārākumu iepretim Padomju savienībai. Ūdeņraža bumbas ražošanai galvenie līgumi noslēgti ar milzīgo Diponta ķīmisko fabriku. Jaunierīkojamās rūpnīcas territorija būs vairāk nekā 300 kvadrātjūdžu liela. ASV valdība firmai maksās visus faktiskos ražošanas izdevumus un simbolisku papildu atlīdzību — vienu dolaru gadā.

SĀCIES AMERIKĀŅU PRET-UZBRUKUMS KOREJĀ

KOMŪNISTI 3 VIETĀS PĀRCĒLUŠIES PĀRI NAKTONGAS UPEI — JAUNI SAVIENOTO VALSTU BRUŅOTIE SPĒKI IERADUŠIES

Tokio (F). *Ģenerāļa Mekartūra galvenā mītne ziņo, ka cīņas Korejā pašreiz sasniegušas kulminācijas punktu. Pēc tam, kad komūnistu spēki pagājušās nedēļas sākumā iesāka ofensīvu pret amerikāņu un dienvidkorejiešu pozicijām, stāvoklis ar katru dienu pasliktinājās. Apvienoto nāciju aizsardzības spēki šestdien atkāpās pāri Naktongas upei, izveidojot tur jaunas aizstāvēšanās pozicijas. Bet jau svētdienas rītā ziemeļkorejiešiem trīs vietās izdevās pārcelties pāri upei un nodibināt priekštilta pozicijas. Bistamākais aizsardzības frontes pārrāvums ir apmēram 45 km uz dienvidiem no Dienvidkorejas pagaidu galvaspilsētas Taigu. Arī naktī uz pirmdienu komūnistiem te izdevās pārcelt Naktongai apmēram vienu bataljonu.*

Septītajai nedēļai sākoties, cīņas Korejā nav atslābušas. Ja kādu dienu frontēs iestājās zināms klusuma brīdis, tad jau pēc pārdesmit stundām komūnisti atkal atjaunoja savu ofensīvu. Saspiežot amerikāņus aizvien mazākā aizsardzības telpā, viņi izmisīgiem līdzekļiem pūlējās iegemt ASV apgādes bāzi Pusanu, kur norit visi ASV karaspēka un ieroču pievedumi. Visdraudīgākais stāvoklis bija pagājušās nedēļas beigās, kad ziemeļkorejiešiem izdevās pārrāvums Činju telpā. Toreiz viņi atradās tikai 50 km no Pusanas. Ģenerālis Mekartūrs steigā meta cīņā pirmo amerikāņu flotes divīziju un smagos Sermana tankus. Pēc izmisīgām cīņām amerikāņiem izdevās padzīt komūnistus no Pusanas ielejas. Tā kā šis frontes sektors ietver sevī vislielākos draudus, Mekartūrs sāka pretofensīvu. Amerikāņi uzbrukumā pārgāja svētdienas vakarā. To ievadīja ārkārtīgi spēciga artilērijas uguns un superdietokāņu uzlidojums. Pēc tam uzbrukumā pārgāja Savienoto valstu sauszemes spēki. Pārsteidzīgā triecienā viņiem izdevās iedzīt kilometrus dziļi [illegible] ziņo, ka uzbrukums vēl turpinās.

Frontes vidussektorā komūnisti turpretim var atzīmēt zināmus panākumus savā labā. Taigu telpā viņiem izdevās pārcelties pāri Naktongas upei un izveidot apmēram 8 km dziļu priekštilta poziciju. Upes otrā pusē amerikāņu lidotāji novērojuši jaunus ziemeļkorejiešu spēku koncentrējumus, kas sastāda apmēram trīs divīzijas. Visvairāk apdraudēts šobrīd ir Pusanas-Kindžu ceļš. Gūstekņi, ko līdz šim izdevās saņemt amerikāņiem, apliecinājuši, ka ziemeļkorejiešiem vislielākās šausmas iedvesušas ASV turboiznīcinātāji ar saviem rakešu šāviņiem. Par amerikāņu jaunajiem tanku atvaires līdzekļiem viņi nekā nav varējuši izteikties. Informētas aprindas norāda, ka tas tanks, ko ķer Bazuka, momentāli eksplodē, tādā kārtā aizraujot nāvē arī visu apkalpi.

Ģenerāļa Mekartūra komunikē vēsti, ka pirmdienas rītā Korejas piekrastē izcēlušās jaunas amerikāņu karaspēka vienības. Par viņu skaitu un apbruņojumu pagaidām nekas nav publicēts. Apvienotās nācijas sagaida, ka tiks tuvākajā nākotnē cīņas laukos ieradīsies arī brīvprātīgie no Lielbritānijas, Austrālijas un Jaunzēlandes. Pēc BBC informācijas, Jaunzēlandē pieteikušies vairāk nekā 6000 vīriešu, kas vēlas cīnīties Tālajos austrumos.

Darba rotas apvienos ar vācu rūpniecības policiju

Frankfurte (md). — Līdzšinējo rūpniecības policiju (IP) amerikāņu joslā paredzēts apvienot ar ārzemnieku darba rotām (Labour Service Companies), no amerikāņu avotiem ziņo vācu dpa aģentūra. Jaunajā organizācijā, kas sauksies par darba dienesta vienībām (Labour Service Units), būs apvienoti 26.000 dažādu Eiropas nāciju piederīgie, no tiem 10.000 vīriešu.

Vēl darba dienesta vienību locekļi būs paklausīti amerikāņu armijas štābam Eiropā un lietderības un saimniecisku apsvērumu dēļ tos novietos kāzarmās, kā arī apmācīs karabīnu lietošanā. Apmācības ar citiem ieročiem nav paredzētas, un no amerikāņu puses vispār uzsvērts, ka vienības neizmantos un arī neapmācīs praktiskam militāram dienestam. Vienību uzdevums būs apsargāt materiālu noliktavas, līdostas, tiltus, auto novietnes, manevru laukumus, amerikāņu iestādes utt. Visās darba dienesta vienību nodaļās blakus amerikāņu virsniekam būs arī pa vienam vācu vai citas tautības priekšniekam, atkarībā no nodaļas nacionālā sastāva.

Amerikāņu štāba aprindās paskaidrots, ka pārkārtojumi kļuvuši vajadzīgi sakarā ar amerikāņu armijas reorganizāciju Eiropā, jo tā turpmāk no teorētiskām nodarbībām un darba „pie rakstāmgalda" pāriešot uz praktisku kaujas apmācību.

Austrālija atkārtoti ierosina Pacifika paktu

Singapūra (E). — Austrālijas ārlietu ministrs Spenders, kas atrodas ceļā uz Londonu, svētdien Singapūrā deva žurnālistiem interviju. Ministrs pasvītroja, ka Austrālija atkārtoti iestājas par Pacifika paktu, kas līdzinātos Atlantijas okeana aizsardzības sistēmai. Spenders tālāk norādīja, ka arī Klusā okeana valstīm pienācis pēdējais brīdis rūpēties par savu un par pārējo brīvo nāciju aizsardzību pret eventuālo komūnisma agresiju.

Ierosinājums parakstīt Pacifika paktu vairs nav jauns. Tad, kad 12 Rietumeiropas un Amerikas kontinenta valstis vienojās dibināt kopīgu aizsardzības sistēmu, Austrālija bija pirmā, kas iestājās par Pacifika paktu. Vēlāk par šo svarīgo jautājumu Manilā notika konference, ko bija sasaucis Filipīnu valsts prezidents Kvirino. Skiet, ka pašreizējā saspīlētā situācija dos labvēlīgu iznākumu arī Austrālijas ārlietu ministra Spendera priekšlikumam.

Svarīgs jautājums, ko septembra vidū izšķirs Atlantika pakta signatārvalstu ārlietu ministri, laikam būs Turcijas uzņemšana kopīgajā aizsardzības sistēmā. No Vašingtonas tagad saņemta oficiāla informācija, ka konference par aizsardzības tālāku koordinēšanu un signatārvalstu armijas izveidošanu notiks 15. vai 17. septembrī Savienotajās valstīs. Ankaras raidītājs vēsti, ka Turcijas valdība tagad iesniegusi oficiālu lūgumu visām 12 valstīm uzņemt viņu Atlantika paktā.

Studenti demonstrē par vienotu Eiropu

Strasburga (F). — Pagājušo svētdien apmēram 400 franču, angļu un vācu studentu demonstrēja pie Francijas-Vācijas robežas par Eiropas vienību. Akadēmiskie audzēkņi bija sapulcējušies divās grupās abpus robežām Strasburgas apkaimē. Vakara krēslai iestājoties, studenti iznīcināja visas robežzīmes un, pēc tam apvienojušies, kādā pļavā tās sadedzināja. Sanāksmē runu teica pazīstamais franču politiķis un agrākais Francijas finanču ministrs Andrē Filips. Viņš pasvītroja, ka vēl pirms nedaudziem gadiem pie robežām pulcējās jaunatne, lai viena otru nonāvētu. Tagad jaunieši sanākuši, lai dibinātu draudzību un Eiropas saderību.

Skvadrilli atkāpies

Frankfurte (J). — UP ziņo no Frankfurtes, ka DP komisijas Eiropas lietu koordinātors Aleksis E. Skvadrilli atkāpies no amata. DP komisija paziņojusi, ka Skvadrilli atkāpšanās iemesls ir „nopietnas domstarpības ar pārējiem komisijas locekļiem". Kopš 1948. g. Skvadrilli virsuzraudzībā piešķirtas vīzas vairāk nekā 185.000 pārvietotajām personām, un gandrīz 200.000 DP iesaistīti emigrācijas procesā saskaņā ar Savienoto valstu jauno DP likumu. Skvadrilli izteicies, ka viņš atteicies no amata ļoti negribīgi. Pagājušajā gadā Skvadrilli, kā zināms, aizstāvēja DP komisiju ASV kongresā, atbildot uz daudzajiem apvainojumiem, ka Savienotajās valstīs nepietiekamu pārbaužu dēļ atļauts ieceļot komūnistiem un citiem nevēlamiem elementiem.

Nujorkā būvēs atombrošas patvērtnes

Nujorka (F). — Nujorkas lielvecākais Viljams Odvajers *ierosinājis izbūvēt pilsētā vairākas patvērtnes, kur cilvēki varētu atrast patvērumu atomkara gadījumā. Nujorkas Sitijā vien paredzētas 14 šādas patvērtnes. Vispārējais aizsardzības plāns izmaksās 2 miljardus dolaru, ko segs pa daļai Nujorka. Pārējos kredītus pilsēta cer saņemt no valdības. Patvērtnes izbūvēs parkos un apstādījumos. Speciālisti paskaidro, ka visdrošākās pret atombumbu uzbrukumiem ir betona celtnes, kas atrodas pazemē.*

IRO drošības labā ieteic ātrāk emigrēt

KAS KAVĒ IZCELOŠANU UZ ASV — AUSTRĀLIJA TRANSPORTUS NEVAR PAĀTRINĀT, BET TURPMĀK UZŅEMS ARĪ SPECIĀLISTUS — 900 VECO CILVĒKU NOVIETOS FRANCIJĀ

DP PRESES KONFERENCE BAD KISINGENĀ

Nopietnu briesmu gadījumā IRO darīs visu iespējamo DP drošības labā, bet, ievērojot to, ka tādā gadījumā kontrole nebūs tās organizācijas, bet militāru iestāžu rokās, IRO savu speciālu plānu šādam gadījumam nav, paskaidroja IRO amerikāņu joslas publiskās informācijas nodaļas vadītājs Čarlzs Rainers preses konferencē Bad Kisingenā 2. augustā. Konferencē, kas tur notika pēdējo reizi, pārrunāja arī jautājumus par Vācijā palikšu izvietošanu, kā arī grūti izvietojamo, emigrācijas un darba citus jautājumus. Turpmāk preses konferences, kā jau ziņots, notiks Minchenē divas reizes mēnesī.

Konferences ievadījumā Mr. C. Rainers paziņoja, ka IRO galvenais štābs Ženēvā viņu pilnvarojis dažiem paskaidrojumiem DP drošības jautājumā [illegible] gadījumā. Laikraksts New York Times bija iesūtījis IRO ģenerāldirektora D. Kingsleja interviju ar kā par DP evakuācijas plāniem, pie kam šis raksts visumā pārprasts un aplam iztulkots. Ģenerāldirektors Kingslejs šim jautājumam pieskāries vienīgi tādēļ, ka, atgriežoties no Eiropas apmeklējuma, viņu uz kuģa uzmeklējuši amerikāņu ziņu aģentūru UP un AP pārstāvji un jautājuši, vai esot kādi DP evakuācijas plāni nopietnu briesmu gadījumā. Kingslejs norādījis, ka IRO šādam [illegible] nav, bet speciālu plānu tai nevar būt, jo, rodoties ārkārtēju situācijai, kontrole būs citu iestāžu rokās un iepriekš nav paredzamas arī transporta iespējas. Tomēr bēgļu palīdzības organizācija katrā gadījumā darīs visu, kas tās spēkos. Tādam pašam paskaidrojumam Ženēvas štābs pilnvarojis arī publiskās informācijas dalas vadītāju. „Tālāk detalizētu atbildi šinī jautājumā nevaru dot," paskaidroja Mr. Rainers. Labākā piesardzība ir pastiprināta un paātrināta emigrācija, iekām šāds gadījums varētu iestāties.

Pārrunājot Vācijā palicēju stāvokli, Mr. Rainers vēlreiz pasvītroja jau agrāk izteikto IRO viedokli, ka palicēji būtu izvietojami nevis nometnēs, bet privātdzīvokļos. Arī augstais komisārs Meklojs tādu pašu viedokli deklarējis rakstveidā visiem amerikāņu joslas zemju komisāriem — Minchenē, Visbādenē un Stutgartē. Izteikta vēlamība, lai palicēji vēl pirms šī gada beigām būtu no nometnēm izvietoti dzīvokļos.

Uz preses pārstāvju iebildumu, ka eventuālai bēgļu evakuācijai kara gadījumā izdevīgāks būtu viņu novietojums nometnēs, informācijas dalas vadītājs norādīja, ka, pēc IRO domām, taisni vēlams likvidēt asu atšķirības līniju starp vācu iedzīvotājiem un DP un tas arī briesmu gadījumā būtu izdevīgāk. Kamēr pastāvēs IRO, tā ar augstā komisāra iestāžu starpniecību centīsies pie vācu zemju valdībām panākt dzīvokļu sagādes un izvietošanas grūtību novēršanu.

Uz tālākiem žurnālistu jautājumiem Mr. Rainers paskaidroja, ka pastiprinātas pūles veltītas tā sauk-

(Turpinājums 4. lpp.)

Rietumvācija sākusies pirmā akcija pret komunistiem

Frankfurte (d). — Pēc amerikāņu augstās komisijas deklarācijas, ka okupācijas iestādes necietīs komūnistu ārdītāju darbību, pagājušās nedēļas beigās jau sākās pirmie pretsoļi. Hesenes apgabala ASV komisārs uz 90 dienām aizliedza turienes komūnistu organu Sozialistische Volkszeitung. Uz tikpat ilgu laiku slēgta arī Reinas-Mainas spiestuve Frankfurtē, kur šis laikraksts iznāca. Iemesls šiem drakoniskajiem soļiem bija Sozialistische Volkszeitung pirmajā lappusē ievietotā komūnistu uzsaukuma fotokopija, kurā bija aicināts, lai amerikāņi iet mājās (Ami, go home).

Tai pašā laikā franču militārā tiesa Koblencā piesprieda vienu mēnesi cietuma soda četriem vācu komūnistiem, kas augusta sākumā izlīmēja SED skrejlapas. Ka komūnistu pagrīdes darbība Rietumvācijā pieņemas, liecina arī Bonnas valdības ministra Kaizera runa pagājušo svētdien Berlinē. Ministrs deklarēja, ka vācu aizsardzības iestādes visiem līdzekļiem vērsīsies pret komūnistu pagrīdes kustību. Kaizers tālāk norādīja, ka daudzi Rūras apgabala rūpnieki asignējuši lielas summas komūnistu laikrakstiem, domādami, ka ar to viņi varēs paglābties eventuālās padomju savienības invāzijas gadījumā. Ministrs minēja vārdā arī vairākas firmas, no kurām komūnisti saņēmuši lielus naudas līdzekļus.

ČECHOSLOVĀKIJA UN PADOMJU SAVIENĪBA IEPĒRK JĒLGUMIJU

Londona (F). — BBC ziņo, ka Padomju savienība un satelītvalstis pēdējos divi mēnešos pastiprinātā kārtā sākušas iepirkt jēlgumiju. Čechoslovakija jūlijā iegādājusies Malajā 6000 t šīs svarīgās izejvielas. Vēl iepriekšējā mēnesī Prāgas jēlgumijas iepirkumi nepārsniedza 2000 t. Padomju savienība pēdējos divi mēnešos nopirkusi 40.000 t jēlgumijas.

P. Blaumaņa nāves gadījums izmeklēts

Pētera Blaumaņa nāves gadījumā IRO iestādes izdarījušas izmeklēšanu, kurā pierādījies, ka mūsu laikrakstā savā laikā ievietotā informācija par Blaumaņa nāves apstākļiem ne viscaur atbilst patiesībai. Redakcija tādēļ atvainojas lasītājiem un IRO ierēdņiem D. Kaufmanam un De Haasam. Bet tā kā mūsu redakcija IRO izdaritajā izmeklēšanā nav piedalījusies, IRO augstākās iestādes devušas redakcijai iespēju arī no savas puses izdarīt vēlreizēju vispusīgu lietas apstākļu noskaidrošanu uz vietas: to redakcija arī darīs, ziņojot par rezultātiem mūsu lasītājiem.

Redakcija

LATVIJA

Nr. 60 (404) 1950. g. 9. augustā

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota aploksne un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora pieprasījumu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Bolševisms un demokratija

Tā vairs nav tikai ieroču cīņa, kas sadalījusi cilvēci divi pasaulēs. Cīņa, kas tagad iedegusies, ir tīra ideju cīņa, kur spēkojas divas pamatos atšķirīgas ideoloģijas. Ar to iezīmējušās skaidras kontūras un radušās joslas tām politiskām viesuļvētrām, kas drāžas pāri ar stihisku spēku ne vien atsevišķu zemju, bet arī kontinentu robežām.

Cīņas laukā palikuši vairs tikai divi cīnītāji: bolševisms un demokratija. Citi idejiski strāvojumi izzuduši vai kļuvuši maznozīmīgi.

Bolševisms, ielauzdamies Rietumeiropā, bija spiests atzīt demokratijas idejisko pārākumu, piemērošanās dēļ nomaskēdamies ar „tautas demokratijas" nosaukumu. Bet demokratija nav iedomājama bez brīvības. Tā kā bolševisms nav nekas cits kā nebrīvības un politiskas apspiestības tirkultūra, tad demokratija veldzo un var veidot tikai tā pretstatu.

Brīvība ir gan tur, kur uzklausa tautas gribu, kur ievēro cilvēku un pilsoņu tiesības, kur sadzīves attiecības veido nevis kaila vara, bet tiesības un morāle. Šīs svarīgās garantijas pilsoniskai dzīvei un labklājībai dod demokratija, bet nevienu no tām neatrodam padomju diktatūrā. Bolševisms šo trūkumu kompensē ar individuālās gribas apspiešanu un terroru, ar pamattiesību vismazpilnīgāko samīdīšanu, čekas spiegu tīklu, koncentrācijas nometnēm, deportācijām un mūžīgiem mellem. Mūmu vairs par to nav jāstāsta, kas ir bolševisms, jo mēs ēsam ar to sastapušies vaigu vaigā. Ar izbrīnu un dziļu rūgtumu visus trīsdas gadus vērojām, ka rietumu pasaulē šīsi ziņā uz ik soļa bija jāsastopas ar lētticību un pat stulbumu.

Neizsakāmu gandarījumu tādēļ rada apstāklis, ka rietumu pasaule nu reiz tikusi tik tālu, ka tiek un vēlas kā ir bolševismu, kurp tas tieras un ir gatava uzņemties prēmjo politiskemēri cīņu. Šī cīņa gan līdz šim vēl pašaizsargāšanās gribas diktēta.

Ka atveselošanās process patiesi laidis dziļas saknes, redzams no tā, ka visās rietumu zemēs notikušajās vēlēšanās komūnisti zaudējuši. Tas pats noticis arodkustībā, kas gadu desmitus bijusi spēcīgs komūnistu cietoksnis un komūnisma ideju infekcijas perēklis. Bolševismu, kas tik lielu svaru licis uz demokratisko zemju sairdināšanu no iekšienes, šādu lietas norisi nebija sagaidījis. Šie smagie pretsitieni likuši tam palaulties vairs vienīgi uz ieročiem. Bet arī še idejiskais noskaidrošanās process novedis pie tā, ka rietumu demokratijas sākušas aizstāvēt tautu tiesības ar ieroču spēku.

Vai demokratija ir tas idejiskais spēks, kas spēs aizstāt bolševismu?

Nav citas ideoloģijas, ar kuru patlaban varētu bolševismu sist un idejiski pārspēt, kā vienīgi demokratija. Ja vienas diktatūras vietā tiktu solīta cita diktatūra, tad tas būtu tas pats, ko darīja Alfrēds Rozenbergs, kas atzina arī padomju kolhozu par labu iestādījumu, ja tik vien varēja mainīt tā saimnieku. Tas nevilka.

Nebrīvība nav izcīnāma ar cita veida nebrīvību, diktatūra ar citas krāsas diktatūru. Tas ir demokratijas idejiskais spēks, ka tā bolševismu jau substancionāli apkaro brīvības un tiesību vārdā. Pagaidām tās jauda liekas par mazu, kur šīm idejām arvien cīsto ceļu dzelzs priekškars, bet tiklīdz tās tam cauri izlauzīsies, viņas neizbēgami runās uz apspiesto cilvēku un to paņems savā varā.

Katrā dzīvā radībā iemājo instinkts būt brīvam un laimīgam, un laimīgs nav nekad bijis tas, kam bijis jādreb ik brīdi par savu un savu tuvinieku dzīvību un par ikvienu brīvu, patstāvīgu soli.

Tas, kas nesīs apspiestām tautām brīvību un cirtīs pirmās stigas uz cilvēcīgu dzīvi, būs vārda pilnā nozīmē šo tautu atpestītājs. Rietumu demokratijas, to darīdamas, iegūs šo tautu neapklusināmu draudzību. Še sakņojas demokratijas spēks un bolševisma nespēks.

Ad. Šilde

CENTRĀLĀ KARTOTEKA PALIEK

LCK Latviešu centrālā kartotēka pagaidām paliek Augsburgas nometnē un līdz vistuvākajai nometņu komitejas un latviešu pārstāvjus sūtīt ziņojumus parastajā kārtībā.

Vai no jūras slimības jābaidās?

VĒROJUMI CEĻĀ NO ŠVEINFURTES LĪDZ NJUJORKAI

Savā izceļošanas procesā vērojot dažādas transitnometnes un saduroties ar apstākļiem, kuru nezināšana bieži darījusi galvas sāpes mazāk informētiem emigrantiem, gribu sniegt šeit dažas piezīmes.

Šveinfurtē katru izceļotāju patīkami pārsteidz nometnes virtuve ar labi sagatavotajiem un sātīgajiem ēdieniem, kā arī personāla laipnība un izpalīdzība. Braucējiem uz Gronu līdzi ceļā dod aviestmaizes un vagonos var saņemt kafiju. Tādā kārtā brauciens izvēršas samērā ērts un patīkams. Izceļotāju bagāžu rūpīgi sver, jo tā nedrīkst pārsniegt paredzēto normu.

Gronā tas ir mazliet citādi. Garu garas rindas (arī vējā un lietū) nākas ārā gaidīt, kamēr tiek pie viduvēji gatavota azaida. Nav šeit virtuves personālam arī tās laipnības un uzmanības, kādu izceļotāji varēja baudīt Šveinfurtē. Vecākiem ar bērniem stipri jāuzmanās, lai pēdējie nesaslimtu, tāpēc labi noder arī kādu krājums naudas. Gronā izvedamai bagāžai jāuzdod priekšmetu skaits un dārgākām lietām arī vērtība. Bagāžu var nodot arī papildām, neatkarīgi no Šveinfurtē nodotā svara. Dienu pirms došanās uz kuģa pēc ārsta apskates izceļotājiem jāparaksta zīmes par apņemšanos strādāt uz kuģa un solījums, ka neprasīs IRO atbildību par iespējamiem negadījumiem. Tad Sarkanais Krusts katram izsniedz drēbes maisiņu ar dažādiem sīkumiem, kas labi noder jūras slimības laikā, starp kuriem sievietēm ir arī pūderis un lūpu zīmulis. Aizbraukšanas rītā jānodod izsniegtās segas un gultas veļa.

Jūras braucienā vēroju, ka ar saprātīgu rīcību un sevis disciplinēšanu var izbēgt parastajai jūras slimībai. Padomi ir ļoti dažādi. Jūrnieki ieteic katrā ziņā labi un laikā paēst, kā arī daudz uzturēties svaigā gaisā un strādāt. Palīdz arī izklaidēšanās. Nemierīgas jūras laikā ieteicams izvairīties sēdēt saknupušiem uz gultas malas. Jāizvairas liekt galvu stipri zemu, gultu uzpošot, ko it labi var izdarīt, notupstoties uz ceļiem. Spēcīgas vētras laikā apģērbties un nogērbties vislabāk gulus. Pa klāju uh gaiteniem jāceršas iet lieliem un lenganiem soļiem, kermeni pieskaņojot kuģa ritmam. Kuģa priekšgalam ceļoties, ieteicams ieelpot un slīdot uz leju — izelpot. Tas prasa zināmu vingrināšanos, jo dažiem kuģis līdz ilgai ir istā pokšķaktī. Ļoti labi, ja pie līdz sega: tad var sēdēt vai gulēt uz kļāja. Galvai katrā ziņā der kāda galvas sega. Vienai otrai braucējai ļoti labi noderēja mazas un glītas cepurītes, sasietas zem zoda. Labi piemēroti lakatiņi, bet vīriešiem žokejnīcas, jo platmales apdraud vējš.

Vērojams, ka strādātāji uz kuģa mazāk slimo, bet nav ieteicams pieteikties darbā tādiem, kam nelabi kļūst, braucot autobusā vai kamanās. Kantīnē der iegādāties šokolādi, graudaugu ziekstu [illegible], kas labi noder turpmākajām pāris dienām. Mātēm bērnu [illegible] jāuzmana, lai nenotiktu negadījumi. Nav ieteicams bērniem ļaut vieniem kāpelēt pa trepēm un jāuzmanās, lai viņi neievērtu pirkstus smagajās kabīņu durvīs.

Kuģi parasti piestājas Halifaksā, lai izlaistu krastā braucējus uz Kanādu. Turpat izkrauj arī viņu smago bagāžu. Vispār apiešanās ar bagāžu kā Halifaksā, tā Ņujorkā ļoti saudzīga. Ņujorkas ostā par rokas bagāžas nogādāšanu krastā pašiem nav jārūpējas. Klāt var paturēt vienīgi mugursomu, somiņu vai rokas somiņu. Muitas hallē bagāža viegli sameklējama pēc uzvārda burtiem. Pēc muitas kontroles individuāli izprasītājiem DP pēc tālākiem norādījumiem jāgriežas pie Travellers Aid Society darbiniekiem, bet par citiem gādā baznīcas vai citu organizāciju pārstāvji. 140 mārc. bagāžas katram pieaugušajam ved par brīvu, jo tā ielēšta biļetes cenā.

Nina Berga

Pirms 35 gadiem šķīrušies brāli atkal satiekas uz DP transporta kuģa

DP Fricis Saukants, kas dzīvo Oldenburgā, dažādos ārzemju adresu birojos un rēderejās 5 gadus veltīgi pūlējās sameklēt savu brāļa Indriķa pēdas. Pēdējo reizi viņi bija redzējušies pirms pirmā pasaules kara, un Fricis zināja vienīgi to, ka brālis kopš 1917. g., brauc uz amerikāņu kuģiem. Viņam jau radās ieskats, ka Indriķis būs pazudis, bet tad neiauši viņš latkrakstā Latvija izlasa Hugo Vītola rakstu par braucienu pāri Atlantijas okeanam uz Ņujorku, kurā minētā kuģa kapteiņi Henrihā Saukantā viņš sazīmē savu par pazudušo turēto brāli. Nekavējoties viņš stājas sakaros ar DP transportu rēderēju Brēmenhafenā, un pēc dažām nedēļām saņem telegrammu ierasties uz kuģa Gen. Blatchford minētajā ostā.

Nodrošinājies ar jaunības dienu attēliem, Fricis dodas ceļā un pēc telegrammas uzrādīšanas vācu un amerikāņu policijai tiek uzvests uz kuģa, kur sastop kapteini. Neuzticīgi viņi pēta, viens otru, jo kapteinim biezi gadījies, ka sveši cilvēki uzdevušies par viņa radiniekiem. Attēli tomēr pārliecina, un abi brāļi sirsnīgi apskaujas.

Seko garāka apspriede par ģimenes lietām un darīšanām un beigās kapteinis aizvizina savu brāli uz amerikāņu klubu, kur priekšā arī citi augstākie kuģa virsnieki un kur Fricim plaši un gari jāstāsta par pēdējiem politiskajiem notikumiem Eiropā. Izrādās, ka kopš 1930. g. kapteinis Saukants braukājis vienīgi pa Klusō okeanu un pavisam slikti orientējas pārmaiņās, kas notikušas Eiropā. Fricis nevar valdīt smieklus, ka brālis uzaicina viņu kopīgi izmantot dažas dienas atvaļinājuma un līdmašīnā apmeklēt dzimteni. Nu Fricis, kas bijis virsnieks pēdējā karā, spiests dot izsmeļošus paskaidrojumus par baigo gadu un padomju okupāciju dzimtenē, pēc kam visi nāk pie atziņas, ka kaut kur tomēr pastāv dzelzs aizkars, kam bez Kremļa ziņas un čekas uzraudzības neviens nevar tikt cauri un netraucēts atgriezties atpakaļ un ka pasaule sadalījusies divās naidīgās nometnēs, kas drīz vien var izraisīt pavisam nepārredzamas sēkas. Turpat klubā kapteinis saņem arī paziņojumu par saviem tālākiem braucieniem, kas vairs nenotiks uz Eiropu.

Nepeldēties svešos ūdeņos

Hamburgas apkārtnē šovasar notikuši vairāki saslimšanas gadījumi ar t. s. „Welsch" slimību, kas iegūta peldoties Elbā un citās mazākās upelēs (piem. Billē pie Ventorfas transitnometnes). Slimību izplata tur mājojošās ūdens žurkas ar saviem izkārnījumiem, kas satur bīstamus virusus. Tie varot iespiesties peldētāju organismā ne vien caur muti, bet arī ādu. Pēc tam sākas galvas sāpes, augsta temperatūra un seko asins sistēmas un iekšējo organu traucējumi, kas var beigties pat ar nāvi. Slimniekiem nākas ilgi ārstēties slimnīcās.

Raksturīgi, ka vietējie iedzīvotāji pret bīstamajiem virusiem pa daļai kļuvuši imūni, kaučuku arī parasti izvairās atklātās upēs peldēties. Svešinieki turpretim pret slimību daudz uzņēmīgāki, tāpēc DP nopietni jābrīdina nezināmos ūdeņos nepeldēties. To nedrīkst atlaut arī bērniem. Sēviški jāievēro upmalās izliktie brīdinājuma uzraksti.

Ostfrīzlandē savukārt bija vērojami vairāki saslimšanas gadījumi ar mazpazīstamo „purva drudzi", kas arī uzskatāms par smagu slimību uh, domājams, izplatās, lietojot purvainu ūdeni dzeršanai vai tamlīdzīgi.

A. V.

DARBA ROTA ZIEDO DV 3000 DM

DV nealkaramajam fondam jūlijā ziedojuši: DV Twaunšteinas nodaļa 133,65; Bad Kisingenas latvieši — 25; L. Ekšteins — 2; Ludvigsburgas latvieši — 39 un 8717. darba rota — 3.046,71 vai kopā 3.315,36 DM.

DV amerikāņu jomās valdē visiem ziedotājiem izsaka savu sirsnīgāko pateicību, sevišķi atzīmējot 8717. darba rotu, kas, vienībai likvidējoties, visus savus brīvos līdzekļus nodevusi DV fondam.

DP austrāliešu kriminālchronika

Dažkārt izceļošanas kandidātam Vācijā nākas patiesi nobrīnīties, kāpēc gan Austrālijas konsulārais ierēdnis liedzas dot vīzu. Viss liktos būt kārtībā — veselība atzīta par priekšzīmīgu, pārbaudīta arī politiskā nostāja, ar dokumentiem pierādīta darba prakse un griba, jo kandidāts Vācijā visu laiku strādājis, tomēr ierēdnis purina galvu un liedzas izceļošanu apstiprināt. Liekas, viņi nav pārliecināts par kandidāta raksturu stiprumu un varbūt ir ietekmēts no ziņām par DP, kas parādās austrāliešu kriminālchronikā. Lūk, daži izvilkumi no jūlija avīzēm:

Melburnā kāds poļu DP no Bruklīnas iecelotāju hoteļa pretojies policijai, kas gribējusi to arestēt. Viņam talkā piesteigušies divpadsmit citi viņa tautieši, noraujot policijas auto radio antēnu un apdraudot ierēdni varas darbiem. Izsaukti policijas papildspēki, kas bez mīnēta arestējuši vēl trīs incidenta dalībniekus. Pertā noticis kautiņš poļu iecelotāju starpā, kurā lietoti naži, un kāds kautiņa dalībnieks ar nopietniem ievainojumiem ievietots slimnīcā. Nordhamā tiesa ar naudas sodu sodījusi Pēteri Korpu un Jāni Bagāto, kas dzērumā uz ielas nav klausījuši policista aizrādījumam mierīgi iet mājās. Ierēdnim vajadzējis izsaukt papildspēkus, lai vainīgos savaldītu. Tiesā viens no viņiem uzmetis uz galda dzelzs krustu un teicis, ka cīnījies arī karā un gribētu atgriezties atpakaļ Vācijā, ja tiesa viņu sodītu ar cietumu. Tas arī piedraudēts, ja viņi atkārtotu līdzīgus nedarbus.

Nordhamas austrāliešu laikraksts ievietojis kāda lasītāja vēstuli, kurā tas sūdzas, ka hostelī vairāki simti iecelotāju mēnešiem gaidot uz novietošanu darbā. Laikam esot tā, ka bij. imigrācijas ministrs Kalvels ielaidis zemē vairāk DP, nekā tai iespējams viņus iekļaut normālā saimnieciskā dzīvē. Vēstule nobeidzas ar piezīmi, ka būtu vajadzīga pārtikas uzlabošana nometnē, sevišķi bērniem, kuri nelzskatoties tik paēduši, kā tam vajadzētu būt šajā bagātajā zemē.

SOS no Austrālijas

NOTIKUMI TAUTIEŠU DZĪVE AUSTRIJĀ

Sakarā ar DP pāriešanu austriešu saimniecībā, notiek pārmaiņas nometnēs un nometņu iedzīvotāju sastāvā. Patlaban cilā projektu likvidēt lielo bēgļu nometni Glāzenbachā, bet dzird, ka vēl neesot atrastas piemērotās ārzemnieku novietošanai citur. No 900 nometnes iedzīvotājiem ap 100 strādā izceļošanas procesā un ap 50, kas strādā IRO, varēšu pārvietot uz Helbrunu.

Lielāko uztraukumu tomēr radījis projekts vecos ļaudis pārvietot uz Astenu pie Lincas, pavisam tuvu padomju joslas robežai. Pašreiz jau Astenā novietots ap 700 cilvēku — vecu, slimo un invalidu. Barakas pārbūvētas un glīti iekārtotas, kā arī uzlabots uzturs. Tomēr ārzemju bēgļi protestē pret plānu viņus novietot Astenā un noraidījuši jau vairākus SOS saucienus ASV prezidentam Trūmenam, Eleonorai Rūzveltei uc., norādot uz apstākli, ka briesmu gadījumā viņiem pirmajiem var draudēt nonākšana padomju rokās.

No Austrijas pēdējā laikā uz ASV izceļojuši ap 30 un uz Austrāliju un Jaunzēlandi pāri 10, bet uz Angliju 1 tautietis. Pārmaiņas notikušas arī pārstāvībās. Izceļojušā iņā. R. Veidemaņa vietā par Spitāles nometnes latv. kom. priekšsēdi nāk Bruno Kvēlums, bet Kufšteinas nometnes latviešu pārstāvja pienākumus izceļojušās V. Fridrichsones vietā uzņēmies Staņislavs Baltacis. Austaustrijas novada latviešu pārstāvis ir St. Damjanškis, kas dzīvo Lincā, Hatschekstr. 26. Glāzenbachas nometnē ievēlēta jauna latv. komiteja: V. Raikovskis (priekšsēdis), E. Gulbis, A. Upenieks, K. Nellis un kā ārpus nometnes dzīvojošo pārstāvis Zalcburgas novadā — E. Garkāns.

Insbrukas universitāti ar Dr. med. grādu beidzis tautietis Ansis Marienfelds.

Pa ikdienas pēdām

PIEZĪMES NO MANA CEĻOJUMA PA BRITU JOSLU

Silts vakars, dūmakaina krēsla, vire galvas tikko var pamanīt pirmās zvaigznes. Lēni iesākot kādā lejasreinas baraku nometnē tu izdzirdi, ka caur plaši atvērtu logu, zem kura spēlējas bērnu bariņš, velas spēcīga runa, kurai augsta tenora balss pieliek punktu: „Aizpagājušo nakti nosapnoju, ka brauksim, un rīt esam prom uz transitnometni." — „Beidzot" — seko sievišķīga nopūta. Vienīgi mazie klaigā un mētā gumijas bumbu ar tādu aizrautību, ka nemaz nedzird, ka tiem liek nākt istabā.

*

Apmeklējot draugu, tas tūlīn steidz stāstīt: „Kaut tu būtu dzirdējis, kādu troksni šodien sievas sacēla Lomeijera veikalā!" — „Par ko?" — „Cukura nevarēja dabūt. Tauku nav. Speķi pārdod tikai pa mārciņai . . . un maize kļuvusi dārgāka". Seko skali smiekli, tādi pavisam savādi ar dziļu, dobju pleskanu, kuros reizē izjūt rūpes un ceribas, ka mūsu stunda tuvojas.

*

„To tu piemini, ka mums būs vēl laimīgi laiki," teikts Ritas S. vēstulē no Anglijas, ko man lasa priekšā. Rakstītāja 1944. g. pie Jelgavas bija palikusi padomju pusē, pēc tam starp Bīldeni un Brocēniem tumšā novembra naktī pārgājusi fronti un beidzot nokļuvusi Vācijā. Pulsis, kam vē[illegible] adresēta, pagriezies pret mani, saka: „Nākošo mēnesi Rita ierādīsies atvaļinājumā, tad mēs salauksimies. Ar tādu cilvēku, kas nebaidās bāliņu, lē kaunu, nevar būt slikti." — „Tas ir skaidrs," nosaka istabas biedri.

*

Vienalga, kurā latviešu trimdinieku centrā šinī laikā iegrieztos, visur ļaudis dzīvo gaidās un cerībās. Var just, ka mūsu noskaņojumā kaut kas ir citādi, nekā tas bija pirms mēnešiem. Tu jūti no cilvēku valodas, no viņu acu izteiksmes, ka ikdienas pelēkās pēdas kļūst arvien spriegākas. Tautas dvēsele jūt lielo ūdeņu šakustēšanos un gaida pacēlumu, kas apvērsīs pasaules likteņus.

—lt.

Ja nebūtu vistiņu — mēs staigātu kaili

Tagad, kad DP pārgājuši vācu saimniecībā un tiem jāiztiek ar trūcīgo atbalstu, der palūkoties, kā ar to pašu līdz šim iztikuši pašu vācu bēgļi visus pagājušos 5 gadus. Viņi stāsta ka pieticīgam uzturam jau iznākot, bet apģērbam un apaviem kaut kas jāpiepelna klāt. Tāpēc, kur vien iespējams, bēgļis ķer gadījuma darbus, let ogās un sēnēs, kopj ģimenes dārziņus un sevišķi plaši audzina mājputnus. Kāda vācietē no Silēzijas stāsta, ka ar vistkopību viņa katru mēnesi varējusi atlicināt 15—30 DM. „Ja mums nebūtu vistiņu, mēs tagad staigātu apkārt kaili," viņa piebilst. Un tiešām, vācu bēgļu nometnē visos stūros redz mājputnu būdas. Kāds cits norāda, ka ar sīpoliem vien, ko audzējis savā ģimenes dārziņā; nopelnījis jaunas kurpes.

Ļoti populāra kļuvusi makšķerēšana. Cītīgs makšķerētājs var sagādāt papildu uzturu nevien sev un ģimenei, bet arī iekrāt kādu mazumiņu, atlikušos lomus laižot tirgū. Protams, kā vācu, tā ārzemju bēgļi patlaban cītīgi izmanto izdevību piedalīties lauku darbos pie vietējiem zemniekiem. Tie obligāti visiem, kas saņem bezdarba sociālo pabalstu, ja vien ir attiecīgs pieprasījums.

E. R.

Vēl arvien dažādas ziņas, cik vācu saimniecībā iekļautajiem jāmaksā par uzturu, telpām un pārējām labierīcībām. Tā Eitinā paziņots, ka par apdzīvoto telpu kvm būs jāmaksā 50 feniņu, bet pagrabos vai bēniņos — 30. Malku vasarā neizsniedz, bet pie vietējā mežsarga par 1 marku mēnesī var dabūt atļauju laust celmus. Tā malku var sagādāt katrs pats bez īpašas maksas.

Eitinā noteiktā pabalstu apmērs vieniniekiem svārstās no 16,70—18,90, bezbērnu ģimenei līdz 22,80 un ģimenei ar vienu bērnu līdz 24 DM nedēļā. Darba nespējīgajiem aizgādības pabalsti 27—40 DM mēnesī. Invalīdi, kam rentes pārsniedz 70 DM mēnesī, citus pabalstus nesaņem.

J. V.

ARĪ VĀCIJĀ VAR IEPIRKTIES UZ NOMAKSU

Tautiešiem, kas paliek Vācijā un būs spiesti iekārtoties šauros apstākļos, bieži vien būs nepieciešams vienu otru lietu pirkt uz nomaksu. Pirkšana uz nomaksu Vācijā krietni izplatīta un, saimnieciskiem apstākļiem nostabilizējoties, nākusi atkal cienā. Gandrīz visos lielākos veikalos var pirkt radio aparātus, divritenus, mēbeles, šujammašīnas, apģērbus, pilīšu utt. uz nomaksu.

Parasti veikalnieki, pārdodot uz nomaksu, prasa vienīgi pieradījumu, kur strādā un cik pelna. Tālāk lietas regulē likums, kas paredz, ka pārdevējs patur īpašuma tiesības uz pārdoto priekšmetu līdz tā pilnīgai samaksai. Pircējs nedrīkst uz nomaksu pirkto lietu pārdot, atdāvināt vai citādi izrīkoties kā ar savu īpašumu, jo tad draud sods par piesavināšanos. Pirkto mantu savukārt var nodot atpakaļ, ja pircējam gadās neparedzēts bezdarbs, slimības vai cits kāds maksātnespējas stāvoklis. Pircējam jāatdod pirktais priekšmets atpakaļ un pārdevējam jāatmaksā pircējam jau samaksātā summa. Zaudējumu atlīdzībai resp. lietotā priekšmeta mazināšās vērtības dēļ pārdevējam ir tiesības no atmaksājamās summas zināmo daļu ieturēt.

L. Varenais, Hanovērā

VĒSTULES REDAKCIJAI

LATVIEŠU PIENĀKUMS

Ar lielu interesi un uzmanību iecelotājus sveša zeme vēro iezemieši. Tas ir mums prasa apsīngu un disciplinētu stāju un lielu modrību savas labās slavas usturēšanā. Pie tās pieder arī norobežošanās no svešās dzīves kārdinājumiem un viegla, bet ne visai solīda ceļa meklēšanas. Diemžēl, jāsāka, ka vēl arvien gadās sastapties ar piemēriem, kur latvietis savu vainagu ļemet laika dubļainā straumē. Tas ir mūsu sievietes necienīgā kļūst skumji, redzot, ka viena vai otra vēl lepojas ar svešnieka bagātība vai ērtu dzīvi.

Sievietes pienākums šodien ir rūpēties, lai mēs kādreiz atpakaļ pārnāktu lielāki skaitā nekā aizbraucām no Eiropas. Ja no tautas kopības izslēdz cilvēkus, kas parauga vietā devuši piemēru kopības disciplīnas graušanai, vai tad nevajadzētu arī padomāt par to tautiešu izslēgšanu, kas necienīgā kārtā un svešu acu priekšā apkauno savu tautas tērpu, smiekļojot, piedzeroties, karoties kaklā melnajiem utt.?

Katrīna Stroda, Čikāgā, ASV

Kviešu pļauja ASV

SPECIĀLRAKSTS LATVIJAI

Kanzas štats pieder pie ASV bagātākā kviešu reģiona (Wheat Belt). Šķērsojot to no dienvidiem uz ziemeļiem, neredz mežu, bet tikai okeanam līdzīgu kviešu lauku. Sausuma dēļ cita labība te nepadodas. Vasaras ievērojamākais darbs — kviešu pļauja štatā tagad pabeigta. Šovasar tā sākās pirms Jāņiem — sausā laika dēļ 1 nedēļu agrāk nekā parasts.

Līdz pļaujai visu farmeru sarunas grozās ap kviešiem: cik maksās bušelis (apm. 60 mārc. svarā), cik bušeļu iegūs no akra (apm. pūrvietas). Tagad abas šīs lietas skaidras: bušelis maksā 2 dolari, bet kviešu raža sakarā ar sausumu zem vidējās (15 b/a), kamēr normāli (20 b/a).

Kviešu pļauja sākas vispirms dienvidus štatos Oklohamā uc. un pamazām cauri Kanzasai pāriet uz Nebrasku — otru galveno kviešu ražotāju, kur pļauj 2—3 nedēļas vēlāk. Pļaujas laikā klusie nepārredzamie kviešu lauki atdzīvojas līdzīgi Lubāna klāņiem mūsu dzimtenē. Neredz tikai pļāvēju baltos kreklos, bet rūcošas dažādu tipu mašīnas, kas troksnī un putekļos apēd kilometriem garos kviešu laukus dažās dienās. Kviešu pļaujas laikā ar darba laiku te nerēķinās. Arī es Jāņus noligoju uz kombaiņa no agra rīta līdz vēlam vakaram, nopļaujot apm. 70 akru.

Kviešus pļauj tikai ar dažādu tipu kombaiņiem: vecākais tips ir traktora vilkta kuļmašīna ar sānos pievienotu līdz 20 pēdu garu izkapti un nopļauto kviešu pārnešanas lenti tu kuļammašīnā. Jaunākā tipa kombaiņi kustas paši bez traktora, tie ir efektīgāki ar šaurāku darba gājienu. Graudi uzkrājas īpašā kastē virs kombaiņa un tos pārdzen ejošā vai stāvošā smagā auto un tieši no lauka noved uz elevātoru, kas redzami visās pilsētās un stacijās.

Šejienes lielākos elevātoros saiet 1 milj. bušeļu kviešu. Ražu novākt palīdz ceļojošu kombaiņu īpašnieki, kas savu darbu uzsāk dienvidu štatos un izbeidz ziemeļos. Galvenos satikšmes ceļos sestdienās redz veselas ceļojošo kombaiņu karavānas, kas pārceļas uz citiem rajoniem. Kombaiņi pārvietojas ātri — tos uzceļ smagos auto un tad spolē tikai uz priekšu.

Šeit vidējam farmerim ir 200—300 akru kviešu, bet nav retums arī 1000. Kvieši ir akotaini, bāli, īsi, līdzīgi vidējiem 4 vai 6 kanšu miežiem. Arī graudi sīkāki, bet ļoti briedīgi, kas izskaidrojams ar sauso klimatu. Šī gada kviešus nekādi nevar salīdzināt ar Latvijas dižcilvigajiem, brūnajiem bezakotu kviešiem.

Nopļautos laukus tūlīt uzirdina un sagatavo kviešu sējai rudenī. Te nav labības sējas maiņu, bet kvieši vasarā tiek nopļauti un septembrī tanī pat laukā iesēti. Tā tas šinī apkārtnē ilgst jau 50 gadu.

Man gadījās būt kādā izbraukumā, kad farmera radinieks meklēja pirkt saviem dēliem farmu. Nobraucām apm. 800 km uz ziemeļiem — visur tikai kviešu lauki. Zeme te maksā līdz 100 dolaru akrs, atkarībā no farmas atrašanās vietas. Vecie farmeri mūža vakaru parasti pavada personīgā ģimenes mājā pilsētā, saņemot no bērniem atstātās farmas ienākumiem 1/3 daļu, ja tie citādi nav sava mūža vakaru nodrošinājuši. Parasti farmu apdzīvo un apsaimnieko tikai farmera ģimene. Pļauju un sēju veic ceļojošās brigādes.

Šīs vasaras karstums sasniedza ap 40—50° C ēnā. Tā kā parasti pūš vējš, tad šo karstumu darbā uz traktora izturēt nav grūti. Protams, sviedri plūst kā pirtī uz lāvas, bet tos vējš nožāvē. Strādājot ūdens visur līdzi un to patērējam līdz 3—5 litri dienā! Ar sviedriem izsvīst daudz sāls, ko papildinām ar sāls tabletēm vai parasto sāli.

Jaunie lauku ļaudis vasaru pavada spējām piemērotos lauku darbos, kas parasti izpaužas 4-H klubā (mazpulkos) norādītās nodarbībās. Parasti zēni audzē cāļus, cūkas vai kādu kultūru, meitenes veic ko mājsaimniecībā vai rokdarbos. Vakaros notiek „mītiņi", kur savus padomus dod kluba vadītāji. Tie apmeklē kluba dalībniekus mājās un seko nodarbībām. Rudenī rīko darba skates ar godalgošanu. Šai organizācijā labprāt uzņem arī mūsu bērnus. Mans dēls audzē 25 cāļus un jūtas labi farmeru jaunatnes vidū.

Dodžsitijā, jūlijā.

J. Vanders

Saruna par Sibiriju

„VAI TIKAI JŪS ESIET LATVIETIS?" — IMIGRANTU UN KOMUNISTU „AUKSTAIS KARŠ"

Vēstule Latvijai no Kanbēras

Padomju savienības sūtniecību Kanbērā šajās dienās apmeklēja igauniete M. kundze, ļoti enerģiska dāma, laba krievu valodas pratēja. Viņas neparastā gājiena nolūks bija uzzināt, vai nevar sūtīt pārtikas un apģērbu sainīšus radiniekiem, kuri no Igaunijas deportēti uz Sibiriju. Pateicoties sevišķam gadījumam, M. kundze zina savu piederīgo adreses — tur, polārā loka tuvumā.

Sūtniecībā ļaudis bija ļoti runīgi. Apjautājās, kā klājas Austrālijā utt. Varbūt nepatīkama gan tiem likās apmeklētājas atbilde, ka Austrālija viņai šķiet īsta strādnieku paradīze. Jā, uz Sibiriju sainīšus varot sūtīt, paskaidroja „tētiņa" cilvēki. Bet, kā to izdarīt? Igaunu dāmai pateica kādu adresi Sidnejā, no kurienes sainīšus drīkst izsūtīt, kaut visa šī procedūra maksā ļoti, ļoti dārgi. Saprotams, nav jau nekādas garantijas, vai izsalkušie un neapģērbtie viņā galā sūtījumus saņems, jo — padomijā jau „visa ir diezgan"...

Līdzīgi igaunietei M. kundzei, arī pavisam nedaudziem latviešiem izdevies uzzināt savu 1941. g. deportēto piederīgo adreses. To kādreiz varēja izdarīt tā, ka daži izsūtītie, nokļuvuši kaut cik cilvēcīgos apstākļos, nometināšanas vietas paziņoja tuviniekiem, kuri nedzīvoja Latvijā, bet citās zemēs aiz dzelzs priekškara.

Kāds deportētais bij. Latvijas armijas jūras kapteinis un viņa sieva tādā veidā savas adreses pateica radiniekiem, kuri toreiz bija augsti mūsu valsts ierēdņi Anglijā, bet atteicās atgriesties komūnistu okupētajā dzimtenē, un šodien devušies vēl tālākā trimdā — uz Braziliju. Šim deportētajam jūras kapteinim ar sievu bija laimējies tikt pilnīgi „buržuāziskā" stāvoklī. Viņi gan ārkārtīgi smagi strādāja tālā un vientuļā padomju apgabalā, bet pārgulēšanai bija dabūjuši būdu un izrādījās — apkopa pat savu govi!

Protams, ka daudzi mūsu aizvestie piederīgie jau sen miruši mocekļu nāvē, bet lai uzzinātu, kā pilnīgi klājas dzīvi palikušajiem, pietiek izlasīt tikai V. Kravčenko grāmatu Es izvēlējos brīvību.

*

„Vai tikai Jūs esiet latvietis?" Pāris jūdzes no Kanbēras dzīvojošais austrāliešu farmeris tā jautāja savam jaunajam iemītniekam M. Leitim, kad pēdējais kļuva farmera īrnieks, iepriekšējam iedzīvotājam — mūsu tautietim H. Norenbergam pārejot citā darbā.

Tikai tad, kad patiešām izdevās pierādīt, ka arī M. Leitis ir latvietis, farmeris viņu ar ģimeni bez runas pieņēma savā paspārnē.

Lieliska attestācija mūsu tautiešiem!

*

Kādā lielā Kanbēras hostelī naktīs iemītnieku durvis bieži aplīmētas saukļiem, ka arodbiedrības jāizniīcina „fašisti". Sarkanie sevišķi īgni uz imigrantiem.

Tajā pašā hostelī kopā ar kādu sarkano aģentu nodarbināti daudzi bij. DP. Sarkanais jau ilgāku laiku vairs neiet ēst pie imigrantu galda, jo atbraucēju ņirgāšanās par „tētiņu" tam kļuvusi neciešama.

„Aukstais karš" starp austrāliešu komūnistiem un bij. DP vērojams arī daudzās citās darba vietās.

Kanbērā, jūlija beigās.

Six

Baznīcas tirdziņš Ņujorkā

VĒSTULE REDAKCIJAI NO ASV

Tāpat kā kādreiz senos laikos dzimtenē, arī svešumā baznīca nu atkal kļuvusi gandrīz vai par vienīgo saiešanas vietu. Atšķirība tikai tā, ka agrāk mūsu tēvi un tēvu tēvi iejūdza augstos ratos godu zirgu, izbrauca laikus, svinīgi un nesteigdamies, bet tagad tādā pasaules Bābelē kā Ņujorkā, kur nevienam nekad nav laika, arī latvieši uz baznīcu steidzas aizgūtnēm, gan pa zemes apakšu, gan pa dzelzu tiltiem gar namu jumtiem, gan ielu dzelzceļos vai autobusos, jā, dažs jau pats savā limuzīnā, jo tādā milzu pilsētā arī attālumi ir milzīgi un no darba brīva laika savām personīgām vajadzībām patiesi maz. Tādēļ arī satikt draugus un paziņas visizdevīgāk baznīcā vai pareizāk — zem baznīcas.

Tur diezgan plašas un mājīgas telpas sanāksmēm, un ik svētdienu tad tās ir kā bāztin piebāztas latviešiem, labi, ja viens otram var puslīdz pieklājīgi aizsprakties garām. Pāri visam balsu murdoņa kā milzīgā bišu spietā, kurā reizi pa reizei ieskanās skaļāki prieka izsaucieni — kāds jaunatbraucējs pēc ilgāka laika atkal gandrīz necerēti Ņujorkā saticis draugu. Bet tos, kas Ņujorkā padzīvojuši kādu laiku, pirmā acu uzmetienā nemaz nav tik viegli pazīt, it īpaši dāmas. No DP nometņu pelēcīgās čaulas izlīdušas, tās atkal visas smaržīgas un elegantas, kā nule no skatu loga izkāpušas. Tā arī es vecas paziņas pazinu atkal tikai tad, kad, manu nodevīgo apmulsumu pamanījušas, tās smiedamās nosauca savus vārdus.

Taču nav tā, ka Ņujorkas latvieši domātu tikai par labu spīdēšanos un citām praktiskām lietām. Pēc pirmo nepieciešamību apmierināšanas atkal modusies interese par to, kas šodien ir mūsu garīgā dzimtene svešumā — presi un grāmatām. Ap laikrakstu un grāmatu, kā arī tautisku daiļamatniecības izstrādājumu galdiem, kas pēc dievkalpojuma te pēkšņi radušies kā miniatūrā gada tirgū (līdzīgi reichsmarku laikiem Vācijā) drūzmējās cilvēki un cilā grāmatas. Ne jau visi nopērk, un dažs atstāj pirkšanu uz nākamo reizi, tomēr grāmata atkal pievelk lasītāju.

Pie laikrakstu galda redzu arī vecu paziņu Latvīju un gandrīz neticu — to pārdod māc. O. Gulbis, bij. Fīsbachas nom. kom. priekšsēdis, tas pats, par kuru Latvijā bija raksts Viņus nodos tiesai. Lai nu kāds vēl saka, ka mēs neesam īsti demokrati! Bet kad gribēju Latvīju nopirkt un nezināju, ka tā, pa gaisu piesūtīta, te maksā 30 centu, gandrīz tikpat daudz, cik Vācijā feniņu. kļuvu atkal domīga, jo nebiju vēl paspējis neviena centa nopelnīt un staigāju ar aizņemtu naudu kabatā. Beidzot tomēr izdomāju, ka tā tiešām bijusi vieglprātība nepasūtināt Latvīju Vācijā. Gronā pirms kāpšanas kuģī pat izmisis lauzīju galvu, kur izdot pēdējās DM, jo kantīnē, kā par spīti, viss alus bija jau izdzerts. Neko darīt, skola maksā naudu, kādreiz pat aizņemtu.

Man tā prātojot, burzma jau kļuvusi tik liela, ka pilnīgi bez savas personīgās enerģijas likšanas lietā topu ievirzīts kādā blakus telpā, kur tādi kā liliputu galdi un krēsli. Un tad es dzirdu dzidras bērnu balsis dziedam latviešu tautas dziesmas. Tie baznīcēnu bērni, kam savā pulciņā pašiem savas nodarbības. Vieglās un krāsainās drānās kā taurenīši sagērbti, viņi var dziedāt te latviešu dziesmas un iet latviskas rotaļas. Kļūst silti ap sirdi, ka arī milzīgajā pasaules Bābelē ir kaut maza saliņa, kur dzirdi tikai latviešu valodu un elpo latviska gara gaisotni. Un tā ir latviešu baznīca ar savu latviskā vārda un rotu tirdziņu.

Istonā, augustā.

Teodors Zeltiņš

FRANCIJA UN MĒS

VĒSTULE REDAKCIJAI PAR NOSKAŅĀM TAUTIEŠOS AIZ REINAS

Tie nedaudzie latvieši, kas esam izvēlējušies Franciju par savu tālākās emigrācijas zemi, ar zināmām bažām vērojam briestošos notikumus. Saku — nedaudzie, jo salīdzinājumā kaut vai ar Angliju, nerunājot nemaz par tālo Austrāliju vai abām Amerikām, mēs ar savu nepilno tūkstoti esam kā vistālāk uz rietumiem vecajā Eiropas kontinentā izbīdīts arjergards. Esam arī vislielākie tālumnieki, jo zinām tik pat maz viens par otru, kā pārējā pasaulē izklīdušie par mums. Dažādi īpatnēji un arī vietēji apstākļi kavējuši mūsu apvienošanos.

Lielā izkliedētība ir par iemeslu tam, ka līdz šim nav izdevies noorganizēt vienotu organizāciju, rast tai vienojošo saukli vai personu, kas ar savu iespaidu novērstu šķietamās domstarpības vai faktisko pasivitāti. Tādēļ, runājot par eventuālu Francijas latviešu piedalīšanos projektējamajā vispasaules latviešu apvienībā, pacēlušās balsis, vai organizātoriski mums nebūtu nozīmīgāk apvienoties ar Vācijā paliekošo kodolu. Mūsu kontakts ar to pagaidām ir vistuvākais.

Projektu tuvāk nekomentējot, gribētos teikt, ka ļaužu vai kaut arī cita virzienā. Nulle. Rietumvācijas republikai atļāva iecelt Parīzē ģenerālkonsulu, pirmām kārtām „vācu brīvo strādnieku tiesību aizsargāšanai", kā arī kultūrālu attiecinātu veicināšanai. Vai nebūtu pēdējais laiks arī mums rast darba spēļu autorizētu pārstāvi Parīzē, kas savās tiesībās nebūtu vājāks par Vācijas ģenerālkonsulu? Apstākļu un notikumu attīstība ne tikai prasa, bet dod iespēju atkārtoti apelēt pie Francijas valdības par Latvijas un latviešu tiesību atkalatzīšanu.

Patlabanējie apstākļi Francijā nav vairs tik labdabīgi kā pirms divi gadiem, un mūsu stāvoklis lēnām slīd uz leju. Vismaz austrumu rūpniecības apgabalos vērojama vispārēja ārzemnieku kustības ierobežošana, resp. tās brīvības liegšana, kas bija solīta pirms 2 gadiem. Šīs valdības solis arī pilnīgi saprotams, jo ārzemju strādnieku skaits Francijā sniedzas pie 2 miljoniem, kas lielāko tiesu koncentrēti 3—4 austrumu departamentos. Liegta pāreja no viena departamenta otrā un uzņēmumi atsakās pieņemt darbā jaunus ārzemniekus. Totiesu sāk veicināt naturālizēšanos un neliek šķēršļus pārlešanai uz dzīvi Francijas vidienā, kam gan mums trūkst drosmes, ir līdzekļu. Pa šo laiku sāk saurkt arī dienas strādnieku izpelņa, samazinoties akorddarbiem un virstundām. Sakarā ar pasaulē briestošajiem notikumiem, jūtama rūpnieku atturība ražošanā. Tāpat notikumi kavē franču eksportu uz aizjūras zemēm, bet nedod vietā iespēju pārslēgt rūpniecību aktuālākām vajadzībām. Ja notikumi pasliktinātos, mūsu pārstāvim pie franču valdības varētu būt milzīga nozīme.

Nav mūsu vaina, ka esam šeit tik mazs pulciņš, kas esam paklausījuši augstākajai trimdas vadībai un palikuši Eiropā. Vēl joprojām uzskatām Franciju par sev piemērotu zemi, tomēr nekad nebūsim materiāli tik stipri, lai varētu ar pilnu krūti prasīt sev kādas īpašas tiesības. Nevajadzētu tomēr aizmirst, ka esam eiropieši un Francijas loma un vieta nākamajā Eiropā ir nenoliedzama. Tāpēc saites ar valdību un franču oficiālām aprindām būtu jāattīsta un jāpadziļina, ko varētu veikt pārstāvības pārkārtošana un mūsu Parīzes organizācijas darba intensivizēšana.

Taunā, jūlija beigās.

J. Mikelsons

Komijam jāsadod

VĒSTULE NO ASV PAR NOSKAŅAS MAIŅU MAZAJĀ CILVĒKĀ

Ne tikai Vašingtonā un Ņujorkā, bet arī tālākajos ASV stūros jūtamas Korejas kara atbalsis. Laikrakstos ļaudis kāri uzmeklē ne vien sporta notikumu atreferējumus un kriminālchroniku, bet arī ziņas par kara darbību Tālajos austrumos. Pirmajās dienās gan vēl varēja dzirdēt mazo cilvēku pukojamies „kāda velna pēc amerikāņiem tur vajadzēja šaut," bet tagad arī viņš pārliecināts, ka „tam komijam (tā viņi sauc komūnistus) ir jāsadod!" Uztraucējas ziņas par amerikāņu zaudējumiem, gūstā saņemtiem ģenerāļiem vai mežonīgi nomocītajiem cīnītāļiem atdarījušas acis arī vienkāršajam amerikānim. Viņa viedoklī nomītīgi mēģina paplašināt valstsvīru un senātoru runas un preses apskati.

Sākam arī paši sajust to pēc amerikāņu izturēšanās pret mums. Boss darbā biežāk nekā agrāk mēdz apjautāties, kā klājas un vai kā netrūkst, un darba biedra nostāiā jūtama mūsu likteņa saprašana. Liekas, ka no šī brīža mūsu dzīve ASV ies vēl straujāk uz augšu. Mundrāki kļūstam arī paši, jo jūtam tuvojamies gaidīto stundu.

Par to domājot, man šķiet, ka izkļūšanai no tagadējās kaipu kārtas liela nozīme varētu būt mūsu arodu kopām, kādās šeit no jauna tautiešiem būtu jānoorganizējas. Tās tad varētu uzņemt sakarus ar attiecīgām amerikāņu arodorganizācijām, informēties par darba iespējām dažādajos štatos, gādāt par kvalifikācijas celšanu šeitienes apstākļos un vajadzības gadījumā rūpētos par ieteikumiem un dokumentiem, ja tādi būtu nepieciešami, lai tiktu amerikāņu arodorganizācijās. Šaiā zinā jau labu priekšzīmi parādījuši ārsti.

Otra lieta ir jaunatne, kuras latviskai audzināšanai nekavējoties vajadzētu organizēt katrā latviešu kolonijā svētdienas skolas un nodarbības latviešu organizācijās, vienalga, vai tās būtu skauti un gaidas, mazpulki, kristīgie pulciņi utt. Visvairāk tas vajadzīgs jaunatnei, kas skolas neapmeklē, visvairāk bērniem svētitajām ģimenēm, kuŗām grūti jācīnās par savu eksistenci un kas vēl ilgi netiks pie sava auto, kaut arī Amerikā tas ir pirmās nepieciešamības priekšmets.

Kolorado štatā, jūlijā.

Ad. Egļītis

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Par latviešu ev.-lut. baznīcas centru Klīvlendē izveidojusies Perma, kuŗas baznīcā neorganizēti regulāri latviešu dievkalpojumi. Vairākums tautiešu strādā lauksaimniecībā. Neorganizēts latviešu loks, kuŗā piedalās ap 100 dziedātāju un kas pirms reizi reprezentējās 3. vispasaules baptistu sanāksmē, kas notika Jūlija beigās.

Ziemeļu Dakotas latviešu biedrības valdē darbojas R. Abeliņš, K. Adamsons, V. Fortiņš, G. Beķeris, J. Vītols un J. Vasks. Norvēģu klubā Minotā notiek latviešu sanāksmes un darbojas nekilītenes mācības un angļu valodas kursi. Biedrības adrese: Latvian Association of North Dakota, Box 207, Minot, ND.

Tenesijas latviešu biedrības Nešvilē valdē ievēlēti Dr. K. Jākobsons, J. Vanags, H. Pētersons, J. Mazītis un A. Šturms. Katru otro svētdienu notiek dievkalpojumi luterāņu baznīcā 5. avenijā. Biedrība līdz štata tautiešus paziņot savas adreses First Lutheran Church, 312, 5th Ave Nashville, Tenn.

DV Ņujorkas nodaļas biedru kopsapulcē nolemta izveidot palīdzības fondu, izņemam ziedojumi sākti vākt jau kopš šīsa laika. Palīdzības akciju aktīviste un paplašinās, jo bez Ņujorkas DV nodaļas aktīvas darbotīes arī citos štatos. Tāpat organizēs DV vīru kori, kō uzņēmīes vadīt komp. Dr. Šķilte. Nodaļas valdē ievēlēti: A. Līdaca, H. Vītola, E. Šķulte, J. Vīteris un J. Lācis. Jauni dziedātāji var reģistrēties kora mēģinājumos Brukliņā, draudzes namā, 101 Second Str.

Latviešu luteriņu mācītāju sanāksmē Filadelfijā piedalījušies 7 mācītāji. Mareršīs māc. E. Zariņš par garīgā darba īpatnībām ASV un vispusīgi pārrunāta jaunu draudžu dibināšana. Nolemts sācināt draudžu locekļu ziedot kasmēs dažvēs organizēšanai ASV, kā arī iemaksāt labprātīgu nodevu no visiem mācītājiem, kas iebraukuši ASV, sākot ar 3 dol. Mākslā mācītāju sanāksme paredzēta septembrī Ņujorkā.

Māc. P. Kirsons apmeklējis latviešus Oklahomas štatā, kur vairums tautiešu nodarbināti lauksaimniecībā. Visi jau uzņēmuši amerikāņu kasmēs un maksā tai nodevas, kas sniedzas līdz 5 proc. no ienākumiem. — Mācītājs štata pilsētā Memfisā latvieši katru piektdienas vakaru pulcējas YMCAs telpās. Bērniem nocgrizēta vasaras nometne pie Turaidas, kuŗā par audzinātājiem darbojas 8 tautieši, to starpā trīs mācītāji un dziedonis E. Kupcis.

Forbacha ir viena no Holokiem franču ogļrūpniecības centriem. Kalnrūpes ogļrakstuvēs strādā arī vairāki desmiti latviešu, kas beidzot pēc divu gadu pārrunām un domu apmaiņas nodibināja Forbachas latviešu biedrību. Biedrība pirmā kārtā rūpēsies par latviešu dievkalpojumiem, bibliotēku, lasītavu un svētdienas skolu. Lai organizētu izklaidus dzīvojošos tautiešus, biedrība savā biedru skaitā uzņems mācītājus arī no citām vietām. Biedrības valdē uz vienu gadu ievēlēti: A. Apse (priekšsēdis), E. Gaņģis un R. Hochfelds, bet revīzijas komisijā T. Vecetis, A. Štreikmanis un R. Šimberga. Trešajo tautiešu atbalstam nolemts palīdzēt arī Zviedrijas latviešu biedrības vecāko locekļu mājas pārstāvjiem Stokholmā, kur pēc tam varētu radīt Francijas latviešu nacionālo komiteju. Interesenti lūgti rakstīt A. Apsem, 4a, Route de Schoeneck, Forbach/Mos.

No Dānijas uz Jaunzēlandi nupat iecejojuši 24 latvieši. Bruņca līdz šiņ dākietes, kas precējušās ar latviešiem, un bija laimīgas par izdevību tikt projām no Eiropas. Notikums atzīmēts arī dāņu laikrakstos, piemetinot, ka uz Jaunzēlandi dotos daudz dāņu, ja vien spētu samaksāt ceļa. — Bēgļu nometnēs likvidētas ambulances un slimos tarpmāk izvietos pa dāņu sanatorijām.

Vai bumbas laisa lielu troksni?

Caurmēra amerikānis patlaban cītīgi gatavojas karam. Protams, ka šādu gatavošanos var izprast dažādi, un tādēļ arī katrs dara ko citu. Kaut kas izpirkts katrā pilsētā, lai tā būtu liela vai maza, bet mantas, ko nevar dabūt vienā apgabalā, bieži vien ir papilnam otrā. Valdība gan mēģina iestāstīt, ka par cukuru, auto riepu vai taukvielu trūkumu nav jābažījas, taču veikli tirgotāji jau paspējuši ieraut naudu.

Jaunākie ļaudis, kam draud iesaukšana, pūlas dabūt darbu bruņošanās rūpniecībā, bet citi to starpā dzirdēti arī latvieši, steidzas salaulāties.

Lai gan atklāti par karu daudz nerunā, katrs labprāt vēlētos zināt, cik tālu krievi ies un vai tie izcelsies Amerikas kontinentā. Lielpilsētu iedzīvotāju bailes gan ir nopietnas, bet daudzkārt arī tie nedomā vairāk kā tas amerikānis, kas kādai latvietei bija bažīgi jautājis: „Vai bumbas šām taisa lielu troksni?"

ASV, augustā. H. Nordens

KUR VAIRĀK IEDZĪVOTĀJU — TURCIJĀ VAI KANADĀ

Apvienoto nāciju statistiskais mēnesa biļetēns nesen sniedza visu pasaules valstu iedzīvotāju statistiku, kas pa daļai atklāj negaidītu samēru starp dažu valstu apdzīvotību. Tālāk sniedzam pasaules lielāko valstu iedzīvotāju skaitu miljonos: Ķīna 463,5, Indija 323,1, Padomju savienība 193,0, ASV 146,6. Šīm četrām lielākajām valstīm ar krietnu atstarpi seko Indonēzija ar 76,4 milj. iedzīvotāju, Vācija ar 65,9, Lielbritānija ar 50,0, Brazilija ar 48,5, Itālija 46,8 un Francija ar 41,5 milj. Vienpadsmitajā vietā seko Spānija — 27,8, tad Polija — 22,9, Meksika — 22,8, Turcija — 19,5, Argentīna — 16,1 un tikai tad Kanada ar 12,8 milj. iedzīvotāju.

IRO ieteic ātrāk emigrēt...

(Turpinājums no 1. lpp.)

to grūti izvietojamo grupas emigrācijas veicināšanai un šai virzienā pēdējā laikā gūti labi panākumi. Paredzams izvietot zināmu skaitu tbc slimo, pie kam pirmā grupa slimnieku 30. augustā dosies no Vācijas uz Zviedriju. Līdzīgu sagatavošanos veiks arī Itālijā un Austrijā. Iepriekšējā nedēļā uz Holandi devušies daži amputētie un citi invalīdi no Eversburgas pārskološanās centra. 900 vecu cilvēku ir izredzes novietot Francijā. Tuvākajās dienās īpaša Beļģijas komisija kompletēs garīgi defektīvu bērnu pārvešanu uz Beļģiju. Kamēr vēl pagājušā gadā nebija gandrīz nekādu cerību atrast emigrācijas iespējas grūti izvietojamo grupai, stāvoklis tagad uzlabojies. No raksturīgiem individuāliem gadījumiem minama kāda kurlmēma DP izvietošana uz Paragvaju uc.

Dažos ārzemju laikrakstos bija parādījušies minējumi, it kā IRO būtu paredzams iegūt jaunus līdzekļus tālākai darbības pagarināšanai. Mr. Reiners šai sakarībā atgādināja IRO ģenerālpadomes pēdējās sēdes lēmumu, ka IRO pilnīgi izbeigs darbību 1951. g. 31. martā.

Lēno emigrācijas gaitu uz Austrāliju pagaidām vēl nav izdevies paātrināt, jo Austrālija joprojām nespēj ātrāk veikt atbraucēju izvietošanu. Informācijas daļas vadītājs pievienojās žurnālistu domām, ka arī izceļošana uz ASV rit gausi, bet procesa paātrināšanu kavē CIC nelielie štati; tāpat arī DP komisija nespēj darbu paātrināt. IRO no savas puses varētu emigrantu skaitu ik dienas palielināt divkārt un pat vairāk. Vācijā ieradušies sešu ASV štatu DP komisiju, kā arī vairāku brīvprātīgo organizāciju pārstāvji, lai noskaidrotu jautājumu, kādēļ emigrācijas process ir tik gauss. Pārstāvju grupa ieradās Vācijā 21. jūlijā, pēc tam apciemos Austriju un, iepazinusies ar stāvokli šinī jautājumā, dosies uz Ženēvu.

Austrālija no savas puses vēlas atvieglot speciālistu ieceļošanu. Šim uzdevumam īpaši pilnvarots Austrālijas valdības pārstāvis Mr. Bojers, kas reiz Vācijā jau bija. Speciālistiem turpmāk paredzēta sava veida galvojumu sistēma. Izceļot var visāda veida, bet sevišķi Austrālijas industriālizācijai noderīgi speciālisti, ja tie var dabūt kādas Austrālijas iestādes vai firmas galvojumu, kas nodrošina uz vienu gadu dzīvokli un darbu; ceļa izdevumus sedz IRO. Mr. Bojers steidzami pieprasījis vajadzīgās ziņas par piemērotiem speciālistiem, lai uz to pamata varētu sagādāt galvojumus no austrāliešu rūpnīcām un citām firmām. Austrālijas valdība šim imigrācijas projektam nav paredzējusi skaitlisku ierobežojumu. Ieinteresētās personas pašas var lūgt informāciju tuvākajā Resettlement Placement Office, kas savāktās ziņas nosūtīs uz Ženēvu, bet no turienes tālāk uz Austrāliju.

Uz jautājumu vai DP, kas bijuši darbos Beļģijā un atgriezušies Vācijā, nevarētu izvietot nometnēs, Mr. Rainers paskaidroja, ka slēgtās grupas veidā šāda novietošana nav izdarāma un par bēgļiem reiz jau izvietotos atzīt nevar. Tiem tomēr iespējams individuāli lūgt IRO atbalstu. Par jauniem Kanadas imigrācijas plāniem resp. pastiprinātu DP ieceļotāju uzņemšanu pēc 1. jūlija IRO nav nekādas informācijas.

M. Č.

NO RĪGAS RADIOFONA:

Dzirdot Stalina vārdu, nevar valdīt asaras

PADOMJU SAVIENĪBA DZELZCEĻUS BŪVĒ, BET ASV NOJAUC — KOLHOZNIEKUS KONTROLĒ KOMJAUNATNES POSTEŅI — SKOLU MĀCĪBAS GRĀMATĀS TIKAI KRIEVU AUTORU DARBI

Turpinās reportāžas par notikušajiem dziesmu svētkiem, bet nevienā no tām nav minēts apmeklētāju skaits. Koncerti notikuši 58 lauku un pilsētu rajonos, piedaloties 74.000 dziedātājiem. Par ražīgāko komponistu izrādījies Jāzeps Mediņš, kas sarakstījis 70 padomju dziesmu. Veca skolotāja Aleksandra Dimitrijeva pirmo reizi bijusi Rīgā un atzīst to par kultūrālu un orig lu pilsētu, kuŗai līdzīgu nekad neesot redzējusi. Bijusi liela laime apmeklēt Latviju un dziesmu svētkus: „Kad es dzirdēju dziesmās Staļina vārdu, es nevarēju savaldīt asaras."

Sakarā ar dziesmu svētkiem un padomju Latvijas jubileju, nobirusi vesela rinda apbalvojumu. Goda rakstus saņēmuši 88 strādnieki un kolhoznieki, kā arī 172 komjaunatnes darbinieki. Nopelniem bagātu PSRS sporta meistara nosaukumi piešķirti Džardžānam, Almai Lasi, A. Liepaskalnam un P. Zeltiņam. Ar goda rakstiem apbalvoti doc. L. Vīgners, prof. A. Kalniņš, prof. E. Melngailis, dirigenti T. Kalniņš un J. Ozoliņš, operas kormeistars H. Mednis un konservātorijas direktors Jēkabs Mediņš. Par labu vēlēšanu sagatavošanu apbalvots telefona centrāles galv. inž. Naumovs, telegrafa kantora maiņas priekšnieks Karols, telefoniste Kazlovska uc. Nopelniem bagāta poligrafista nosaukums piešķirts J. Grīnfeldam, E. Meieram, J. Frīdmanim, N. Sedlovam, skolotāja — Kolosovai, Mariševal, Silosam, Rogačovai, Ķemerovskim, Romanovskai, Budelim uc., bet ārsta — Aleksējevai, Generalovai (Rīgas pils. veselības nod. vad.), Gluskovam, Sacharovai, Mudrocham, Mirojanam, Skursovai, Komarovai, Čumachovai, Mironovam uc.

Reportāžā par dzelzceļiem stāstīja, ka PSRS uzbūvēts 30.000 km dzelzceļa līniju, kamēr ASV tanī pašā laikā nojaukts 53.000 km. Mūsu pasažieru plāns pārsniedz ASV trīskārtīgi. Gar Rīgas un Maskavas līniju iestādīts dzīvžogs. Stacijas radioficētas un visās tagad var dzirdēt Maskavas balsi.

Par labākiem sniegumiem dziesmu svētkos apbalvoti šādi kori: Cēsu skolotāju institūts, vīru koris Dziedonis, Cēsu 3. septiņgadu skola un Liepājas Sarkanais metallists. — Rīgas operā izrāda Anatolija Liepiņa operu Saules lēkts, kuŗā dzied Viļumanis, A. Ludiņa, V. Krampe, H. Ozoliņš, Daškovs un Frīnbergs. Diriģē A. Jansons. Opera attēlo latviešu strādnieku revolucionāro darbību un krievu lielo palīdzību uzvaras izcīnīšanai.

Kolhozu apvienošana turpinās. Bauskas rajonā 140 agrāko kolhozu vietā tagad vairs tikai 54. Jaunjelgavas rajonā 26 sīkie kolhozi apvienojušies 9. No 6 maziem kolhoziem izveidots viens liels, kas nosaukts par Krasnij majak. Kolhozos sākusies rudzu pļauja, un šogad ievācamā raža ir bagātīga. Komjaunatnes posteņi kontrolē, kā novāc, noved un nokuļ labību. Vārpas uzlasa skolēni. Kolhoznieku sapulcēs tiek pieņemtas rezolūcijas, lai ASV izvāc karaspēku no Korejas, par ko tie apņēmas savukārt bez zudumiem novākt ražu un nodot to valstij.

Sakarā ar grozījumiem skolu programmā, daļa mācības grāmatu pārstrādāta. Daudz grāmatu latviešu valodā izdos pirmo reizi — Šalajeva Zooloģiju, Nibkovica Ģeografiju, Levčenko Ķīmiju uc. Līdz pat pēdējam laikam nav mācības grāmatu latviešu literātūras vēsturei (ko neviens krievs vēl nav sarakstījis). Lai aizpildītu robu, izdod grāmatas par atsevišķiem rakstniekiem. Pirmā no tām veltīta Andrējam Upītim.

Cik īsti izdod Maskava bruņošanās vajadzībām

Padomju prese nemitīgi pārmet ASV kara kurināšanu un lielos izdevumus bruņošanās vajadzībām. Tanī pašā laikā tiek uzsvērts, ka PSRS budžetā bruņoto spēku un kara flotes vajadzībām paredzēti tikai 79 miljardi rubļu, kas esot samērā maz, salīdzinot ar izdevumiem tautas saimniecības finansēšanai — 164 un sociālām un kultūrālām vajadzībām 120 miljardu rubļu.

Budžetu tuvāk analizējot, krievu emigrantu laikraksts Posev norāda, ka īstenībā PSRS militārām vajadzībām izdod vismaz divreiz lielāku summu, nekā uzrādīts budžeta skaitļos. Vispirms, minētajos 79 miljardos nemaz neietilpst kara aviācijas resors, bez tam krietna daļa no izdevumiem, kas paredzēti tautsaimniecības financēšanai īstenībā iet bruņošanās vajadzībām. Naftas rūpnīcas ražo benzīnu tankiem un lidmašīnām, aviācijas rūpniecība gandrīz pilnīgi ražo tikai armijai, tāpat arī automobiļu un traktoru, kuģu, mašīnu un ķīmiskā rūpniecība. Droši var teikt, ka no tautsaimniecības financēšanai paredzētiem 164 miljardiem mazākais 30 miljardi aiziet bruņošanās vajadzībām. Šos 30 miljardus faktiski divkāršo apstākļis, ka sakarā ar īpato padomju cenu politiku, cenas šautenēm, municijai, tankiem utt., noteiktas ļoti zemas, bez tam liels skaits bruņošanās uzņēmumu strādā ar piespiedu darbos iesaistīto padomju vergu darba spēku, kas nesaņem tikpat kā nekādu atalgojumu.

Mēs noteikti zinām, ka lelle, ko nodod bērnu dārzam padomju zemē, maksā vairāk nekā armijas šautene un divritenis vairāk nekā kājnieku ložmetējs. Tāpēc var lēst, ka 1950. g. budžetā bruņošanās vajadzībām Maskava izdod kādus 140 miljardu rubļu resp. 35 milj. dolaru, kuŗu priekšā nobāl ASV budžetā bruņošanās vajadzībām paredzētie 13,5 miljardi. Aurodams tautai par mieru, Staļins savu tautu pātago karam, piepildīdams to ar naidu pret visu brīvo pasauli. Bet arī padomju cilvēkam ir galva un sirds. Viņš negrib cīnīties un vēl mazāk — krist par tirannu, kas 30 gados nav varējis sagādāt tam vairāk par vīzēm un žokejnīcu, kamēr Staļina noslādētajās kapitālistu zemēs pat bezpajumtnieks zem Sēnas tiltiem Parīzē var lepoties ar platmali un pulksteņa ķēdi.

Prese dzimstības kontrolei

ASV lielu sensāciju radījusi tautsaimnieka Viljema Fogta grāmata Road to Survival, kuŗā autors ar plašiem statistiskiem datiem pierāda, ka cilvēci tikdaudz neapdraud varbūtēji kaŗi un atombumbas, kā ārkārtīgi straujais skaitliskais pieaugums un dabas bagātību izšķērdēšana. Zemes virskārtas nopliciināšana miljonus akru lauksaimniecības zemes pārvērš tuksnešos, meži tiek izcirsti, zvēri iznīcināti, upes izsīkst un zivju bagātība strauji mazinās. Visvairāk apdraudēta Eiropa, kuŗai pēc 25 gadiem būs vairāk nekā 500 milj. iedzīvotāju, bet jau tagad, izņemot Krieviju, viņa savus iedzīvotājus nevar pati uzturēt. Āzijā daudzi miljoni lielās dzimstības dēļ spiesti dzīvot pusbadā un tik pat daudzi iet bojā bada nāvē.

Visu to raksturojot, autors ierosina visiem līdzekļiem mēģināt panākt zemes ražības palielināšanu un jaunu līdz šim neizmantotu novadu pakļaušanu labības kultūrām, bet no otras puses gādāt par līdzekļiem dzimstības kontrolei un ierobežošanai. Viens no tādiem, pēc viņa domām, varētu būt prēmijas vīriešiem un sievietēm, kas atturas no pēcnācējiem.

Kā ietaupīt uz zobu arstēšanu?

JAUNA, VIENKĀRŠA RECEPTE CĪŅAI PRET ZOBU PUVI

ASV Ziemeļrietumu universitātes zobārstniecības fakultātes dekāns Dr. Čarls V. Frīmens žurnāla Reader's Digest jūlija numurā ziņo par 3 gadus ilgiem pētījumiem minētajā universitātē, kuŗu rezultātā iegūts atzinums, ka ārkārtīgi izplatīto zobu puvi iespējams apkarot ar ļoti vienkāršu metodi, samazinot šīs slimības sekas par 50—60 proc. Tas ir plašākais šāda veida eksperiments zobārstniecības vēsturē, un tā iznākums var interesēt ikkatru.

Pētījumus vadījis zobārstniecības skolas ķīmijas profesors Dr. L. S. Fosdiks, un to objekts bijuši piecu dažādu kolledžu 946 studenti un studentes. 523 no eksperimenta dalībniekiem divus gadus no vietas tīrījuši zobus ar neitrālu pastu 10 minūšu laikā pēc katras ēšanas, vai vismaz krietni izskalojuši muti ar ūdeni. Pēdējie 423 studenti ierastajā kārtībā tīrījuši zobus rītos un vakaros. Pēc pirmā gada konstatēts, ka katram otrās grupas studentam radušies caurmērā 2,2 zobu bojājumi, kamēr pirmajā grupā caurmērs bijis tikai 0,8 resp. zobu bojāšanās samazināta par 63 proc. Otrā gada beigās šai grupai bijis par 53 proc. mazāk caurumu zobos.

Eksperiments sākts pēc rūpīgiem iepriekšējiem novērojumiem. Zobu puvi var uzskatīt par „civilizācijas slimību", jo primitīvas tautas no tās cieš maz un arī senu galvas kausu atradumi liecina par tā laika cilvēku ļoti labu zobu veselību. Galvenais cēlonis zobu puvei ir mūsdienu cilvēka lielais cukura un citu ogļhidrātu patēriņš. Piem., ASV cukura patēriņš caurmērā uz iedzīvotāju gada laikā no 1624.— 1948. g. pieaudzis no 9 līdz 96 mārciņām. Ir galīgi izpētīts, ka zobu puves galvenais cēlonis ir cukurs pārtikā. Daļa cukura nosēžas zobu nelīdzenumos un starpās; mutē vienmēr atrodamas bakterijas un tās cukuru ātri pārstrādā skābē, kas bojā zobus. Dabiskais pretlīdzeklis ir siekalas, kas cenšas skābi neitralizēt. Cilvēkiem, kas patērē maz cukura, ar to pietiek, bet saldinātu ēdienu, dzērienu un saldumu cienītājiem ar to vien ir stipri par maz.

Zobu pūšana nav lēns un vienmērīgs process, kā, piem., ūdens piliena nemitīga iedarbība uz akmeni. Zobu bojāšanās rodas pēc daudziem atsevišķiem strauj m, skābes „uzbrukumiem", no kuŗiem katrs. Ilgi kalta triecieniem, iedragā daļu zobu emaļas. Šie triecieni bieži sākas jau 3 minūtes pēc cukura lietošanas, maksimu sasniedz 20—30 minūšu laikā un turpina bojāt emaļu tik ilgi, līdz skābes iedarbību beidzot pievēic siekalas. Dažiem cilvēkiem skābe uz zobiem iedarbojas sevišķi ātri, bet siekalas lēni, citiem otrādi. Tomēr tikai apm. vienam no 50 cilvēkiem siekalas spēj tik sekmīgi stāties pretim skābes iedarbībai, ka tie, neatkarīgi no ēdienu un dzērienu izvēles, tikai reti cieš no zobu puves.

Ar suku tīrot zobus pirms gulētiešanas un tūlīt pēc uzcelšanās, gan zobi tiek notīrīti un vairota labsajūta, bet šāds zobu kopšanas veids maz līdz pret zobu puvi. Daži ārsti jau pirms gadiem paši pie sevis izmēģināja jaunu zobu kopšanas veidu, iztīrot zobus vai vismaz izskalojot muti pēc katras ēdiena reizes resp. cukuru saturošu ēdienu vai dzērienu lietošanas. Arī Dr. Fosdiks, kas pirms tam stipri cieta no zobu puves, kopš 1937. g. bijis no tās pilnīgi pasargāts, bet viņa trim bērniem 11, 13 un 16 g. vecumā konstatēti viens līdz divi zobu bojājumi — daudz mazāk nekā vairumam bērnu viņu vecumā. Raksta autors Dr. Frīmens minēto metodi lieto 20 gadu, un kopš 1930. g. viņam bijuši tikai trīs zobu bojājumi; piezīmējams gan, ka Frīmens reizē samazinājis arī savu cukura patēriņu.

Dr. Frīmens no universitātes eksperimenta secina, ka šīs vienkāršās metodes vispārēja lietošana aiztaupītu amerikāņiem 25—50 milj. zobu caurumu gadā, pie kam galvenais pretlīdzeklis ir pats vienkāršākais un lētākais — ūdens. Pēc ASV zobārstu apvienības ziņām, amerikāņu zobos esot ap 500 milj. neārstētu caurumu, — vismaz trīs iepuvuši zobi uz iedzīvotāju. Lai tos visus izārstētu, 84.000 zobārstiem būtu jāstrādā 3 gadi, jo zobu bojājumi vairojas ātrāk nekā tos sārstē. Zobu slimību nozarē pēdējos divdesmit gados izdariti plaši pētījumi, un iespējams, ka drīzumā būs pieejami lietošanai īpaši preventīvi līdzekļi. Arī tagad jau dažus lieto, piem., fluorīnu, ammonizētas zobu pastas, K vitamīnu uc., bet visumā pētījumi vēl ir nenobeigti.

Visus Dr. Fosdika un Dr. Frīmena pētījumu rezultātus var savilkt divos vienkāršos padomos: pirmkārt, tīriet zobus, kā parasti, rītos un vakaros, bet bez tam t ū l ī t pēc katras ēdienreizes, lietojot pastu vai arī tikai ūdeni; otrkārt, vispār pēc katras saldumu vai saldinātu dzērienu lietošanas uzdzeriet ūdeni un pirms norīšanās ar to izskalojiet muti. Tas vieglā iespējams arī sabiedrībā, jo izdarāms gluži nemanāmi. Ūdens mutē izšķīdinās visu vai lielāko daļu cukura resp. aizskalos skābi, kas jau būs paspējusi attīstīties. Ikkatrā reizē, kur vien tas iespējams, tomēr vēlams lietot arī zobu suku, ko ieteicams nēsāt vienmēr pie sevis.

Puķu zeme Anglija

Ja jau Holandi tās tulpju dēļ dēvē par puķu zemi, tad vārda pilnā nozīmē šis apzīmējums laikam gan pienākšies Anglijai. Maigā klimata un iedzīvotāju lielās intereses dēļ daildārzniecība te sasniegusi īstus kalngalus: Ikviens, dzīvodams Anglijā, būs iepazinies ar kādu no tās daudzajiem parkiem vai dārziem, vai vismaz ar grandiozo Londonas botānisko dārzu (Kew Gardens), kur 300 akru lielā territorijā kolosālās stikla celtnēs un brīvā dabā sakopoti visu zemju augi. Par daildārzniecības sasniegumiem Anglijā labi pārliecināties varēja karaliskās daildārznieku apvienības rīkotajā gadskārtējā puķu izstādē Londonā, ko apmeklēja daudz ārzemju viesu pat no aizjūras.

Raksturīgi, ka angļi izstādēs eksponātu novietošanai necel skaistus stendus, kā to dara kontinenta zemēs, bet novieto tos vienkāršās celtnēs un brezenta teltīs. Arī šī grandiozā izstāde atradās lielās brezenta hallēs, kas nenoliedzami mazināja kopiespaidu. Nedaudz puķu stendu bija brīvajā dabā, bet abās pusēs divām parka alejām koka stendos bija novietoti dažādu firmu dārzkopības mašīnu un rīku, kā arī kaitekļu apkaŗošanas līdzekļu eksponāti.

Staigājot pa puķu hallēm no stenda uz stendu, bija jāapbrīno ziedu formu un krāsu dažādība, kas bieži līdzinājās pasakainiem mākslas darbiem. Nosaukt vārdā visas puķes vai aprakstīt to formu un krāsu nianses ir pilnīgi neiespējami, jo skaits sniedzās vairākos simtos. Gribētos gan atzīmēt, ka jau no seniem laikiem angļi veltījuši sevišķu uzmanību rozēm, un izstādē tās bija redzamas vairākos stendos. Raksturīgi, ka pilnīgi baltas rozes angļiem nav iecienītas, un tās arī gandrīz nemaz neaudzē. Angļi vēl sevišķi cieni neļķes, tulpes, puķu zirņus, īrisus, primulas, krokusus un krizantēmas. Sevišķi lepni viņi ir par lupīnām, kas nosauktas audzētāja vārdā par Russell lupins. Šīs lupīnas ir ļoti dekorātivas, lieliem visdažādāko krāsu ziedlem. Tāpat angļi iecienījuši daudzas mums jau Latvijā pazīstamās upju un ezeru puķes, piem., ūdeņu lilijas. Tās audzē parku dīķos un baseinos.

Izstādē bija vesela nodaļa par t. s. dārzu architektūru (Architect gardening) ar parku un dārzu izdaiļošanas plāniem, kas savā apdarē līdzinājas vissmalkākajiem architektūras mākslas darbiem. Te varēja arī ietilpināt t. s. dārza mēbeļu nodaļu ar dārza mājiņām, sētām, vārtiem, galdiem, soliem un dažādām figūrām. Ļoti daudzos stendos bija izstādītas dažādu būvmateriālu un konstrukciju siltumnīcas ar automatiski rēgulējamām apsildīšanas ierīcēm, par kurināmo lietojot ogles, petroleju un gāzi. Tika demonstrēts arī jauns paņēmiens dēstu audzēšanā bez podiņiem, to vietā lietojot speciālās spiedes saspiestu zemi podiņa formā ar iedobumu dēsta iestādīšanai. Šādā zemes „podiņā" izaudzētus stādus ar visu podiņu izstāda uz lauka, tā ietaupot daudz darba, ko parasti patērē, lietojot māla podiņus.

Izstādē varēja arī pārliecināties, ka dārzkopībā zirgu jau pilnīgi izkonkurējis traktors. Dārzkopībā lietojamie dažāda veida miniatūrie kāpurķēžu un divriteņu traktori kopā ar visām rīku piekabēm maksāja apm. 130 mārc. Kā pēdējais jaunums mināms traktors ar 1 riteni, kam motors iebūvēts vidū (cena kopā ar darba rīkiem 62 mārc.). Bija redzamas arī dažnedažādas mašīnas nezāļu apkaŗošanai, zemes uzirdināšanai starpvagās, pļaušanai, dzīvžogu apgriešanai utt. Nākotnes dārzkopja darbs būs līdzīgs chirurga darbam, kas veiks to, lietojot katrai vajadzībai speciālus un komplicētus rīkus.

Agr. L. Reiters

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Prof. P. Starcs

KAS JĀDARA UN KĀPĒC

TAUTAS SAGLABĀŠANAS PROBLĒMAS

Noklausoties prof. P. Starca referātu par tautas saglabāšanas problēmām, NLP pilnsapulce 22. jūlijā pieņēma attiecīgas tezes, kuras ieteicam tautiešiem un viņu organizācijām iedzīvināt. Lai par svarīgo jautājumu informētu visplašākās aprindas, sniedzam saīsinātā veidā minēto referātu.

Mūsu tauta pārdzīvo nopietnas briesmas, kas apdraud tās eksistenci. Tādēļ mūsu svarīgākais uzdevums ir gādāt par tautas saglabāšanu un šo briesmu mazināšanu.

Visā pasaulē iestājies katastrofu laikmets, kuŗu jēga vēl pilnā mērā nav izprotama, bet liekas būt skaidrs, ka to uzdevums ir palēnināt pasaules iedzīvotāju skaita straujo pieaugumu. Angļu tautsaimnieks Roberts Maltuss 18. g. s. pareģoja cilvēku skaita divkāršošanos katros 25 gados, kas nozīmētu 16 kārtīgu pieaugumu 100 gados. Saprotams, ka tik straujš pieaugums praktiski nav iespējams, bet novērojami gan gadījumi, ka kāda tauta 100 gados pieaug 8 kārtīgi. Ja katra ģimene uzaudzinātu caurmērā 4 bērnus, kas apprecētos un dotu caurmērā tādu pat skaitu pēcnācēju, tad tauta vienas paaudzes laikā skaitliski divkāršotos. Ja uz vienu paaudzi rēķinātu 25 gadus, tad patiesi tauta 100 gados pavairotos 16 kārtīgi, bet ja 33 gadus, tad 8 kārtīgi. Pēc pēdējiem datiem pasaules iedzīvotāju skaits divkāršojas 60 gados. Tas nozīmē, ka pasaulē jau pēc 300 gadiem būs 54 miljardi iedzīvotāju.

Ap Kristus dzimšanas laiku pasaules iedzīvotāju skaits aprēķināts uz 250 miljoniem. Ja tas būtu divkāršojies tikai 100 gados, arī tad ap 1000. gadu pasaulē būtu bijuši 256 miljardi iedzīvotāju, vai 160 cilvēku uz katra ha tagadējās aramzemes platības. Bet pasaules iedzīvotāju skaita faktiskais pieaugums pagātnē bija stipri gauss. Tikai 1600. g. tas sasniedza 500 miljonu. Tā tad bija vajadzīgi 16 gadsimteņi, lai pasaules iedzīvotāju skaits divkāršotos. Lēnais pieaugums izskaidrojams ar to, ka cilvēku skaitu laiku pa laikam izretināja bada katastrofas, epidēmijas un kari. Pirmos 15 gadsimteņos pēc Kr. konstatētas 109 mēra epidēmijas. 1348.—1351. gados mērī gāja bojā ceturtā daļa no Eiropas iedzīvotājiem vai ap 25 milj. cilvēku. Vēl pēc pirmā pasaules kara no gripas epidēmijas mira 25 milj. cilvēku. Bet tagad epidēmijas ir nomāktas. Arī bads vairs neretina pasaules iedzīvotājus tā kā agrāk, lai gan pēdējos 100 gados bada katastrofās vien miruši 100 milj. cilvēku. Tomēr, ja nebūtu izcēlies pirmais pasaules karš, tad 1960. g. pasaulē būtu 3 miljardi iedzīvotāju. Pašlaik ir tikai 2,3 miljardi un 2000. g. šis skaits varbūt sasniegs pilnus 3 miljardus. Ja nebūtu pirmā un otrā pasaules kara, tagad Vācijā būtu 100 milj. iedzīvotāju, bet pašlaik ir tikai 65 milj. Neskatoties uz kara katastrofām, pēdējo 10 gadu laikā pasaules iedzīvotāju pieaugums bijis 17 milj. gadā.

UN speciālisti un citi zinātnieki aprēķinājuši, ka viena iedzīvotāja uzturēšanai nepieciešami 1—1,2 ha apstrādājamas zemes, bet pašlaik caurmērā uz katru dvēseli pasaulē iznākot tikai 0,8 ha. Tā kā pasaules iedzīvotāju skaits var pieaugt par 20 milj. gadā, pēc 25 gadiem uz katru iedzīvotāju iznāks vair stikai 0,6 ha. Aramzemes platība pasaulē ir 1,6 miljardi ha, un to vēl varētu palielināt par 8 proc. Tāpat vēl pastāv iespēja celt ražas, bet arī tai daba sprauž robežas.

Jau tagad no uztura viedokļa pasaules iedzīvotāju stāvoklis stipri tragisks. Pirms otrā pasaules kara tikai 10 proc. no visiem cilvēkiem bija labi paēduši, viena trešdaļa apmierinoši, bet vairāk nekā puse spiesta vairāk vai mazāk badoties. Pašlaik Ķīnā iznāk 5 iedz. uz 1 ha. Tie dzīvo ārkārtīgi trūcīgi. Tāpat ļoti trūcīgi dzīvo 410 milj. indiešu. Pēc 50 gadiem Ķīnā un Indijā būs 800 milj. iedzīvotāju katrā. Japānā pašlaik ir 12,5, Korejā 5,5 iedzīvotāji caurmērā uz katra ha lauksaimniecības zemes. Ārkārtīgi pieaug arī Krievijas iedzīvotāju skaits, kas 1970. g. sasniegs 251 miljonu.

Šie apstākļi pasauli nostāda ārkārtīgi grūtu problēmu priekšā. Jārēķinās ar to, ka vai nu nāks briesmīga kara katastrofa, kur bojā ies daudz miljonu un pasaule atslogosies no pārmērīgā cilvēku skaita, vai arī turpināsies asas ekonomiskas cīņas starp tautām dzīves telpas dēļ, tikai bez ieročiem. Mums, latviešiem, dzīves telpa ir pietiekami plaša, bet mēs stāvam liktenīgas problēmas priekšā, kā šo telpu sev nosargāt pēc tam, kad tā būs atbrīvota. Vēsture māca, ka kādu telpu var nosargāt tikai, piepildot to ar cilvēkiem. Tādēļ mums jādomā par savas tautas vitālitātes pacelšanu un nostiprināšanu.

Ap 1800. g. Eiropā dzīvoja viena trešdaļa romāņu, viena trešdaļa ģermāņu un viena trešdaļa slavu. Pašlaik tāds stāvoklis, ka 305 milj. slavu pretī stāv tikai 295 milj. ģermāņu un romāņu. Bet ap 2000 g. no Eiropas iedzīvotājiem trīs ceturtdaļas būšot slavu un viena ceturtā daļa ģermāņi un romāņi. Mūsu stāvokli vēl pasliktina apstāklis, ka mēs dzīvojam uz 2 tautu grupu — slavu un ģermāņu robežas un līdzsvara zušana starp šām tautu grupām mums var nākt stipri par ļaunu. Tādēļ ārkārtīgi svarīgs jautājums ir mūsu vitālitātes stiprināšana, kas nokritusies pēc 1905. g. revolūcijas. Pēc Tautu savienības speciālistu aprēķina reprodukcijas koeficients bijis ap 1939. g. Latvijā — 99, Igaunijā — 79, Anglijā 78, Francijā 87, Vācijā 98, bet Polijā 111, Ukrainā 151, Krievijā 170.

Nelaimīgā kārtā zemēs, kur mēs turpmāk uzturēsimies, vitālitāte ir zema. Piesavinājoties šo tautu tikumus un dzīves veidu, mēs rezultātā vēl vairāk nazemināsim savu jau tā neapmierinošo vitālitāti un līdz ar to apdraudēsim savas tautas pastāvēšanu nākotnē. ASV zinātnieki aprēķinājuši, ka līdzšinējā dabīgā pieauguma ceļā Igaunijas iedzīvotāju skaits var divkāršoties tikai 534 gados! Latvijai šis skaitlis ir 151, Lietuvai 79, Polijai 65, bet Padomju savienībai 35! Ja tāds stāvoklis turpinātos, tad ap 2000. g. Krievijā būtu tuvu pie 400 milj. cilvēku!

Šie fakti liecina, cik nopietni jādomā par savas eksistences stiprināšanu. Mūsu tautas stiprums agrāk bija mūsu veselīgā sabiedriskā iekārta un tautas veselīgais dzīves veids. Mūsu cilvēki nepazina regulāras alkohola lietošanas, maz patērēja tabakas, sievietes tikpat kā nepīpēja. Tautā valdīja liels darba prieks un liela interese par gara dzīves problēmām.

Tautas eksistences nodrošināšanā svarīgs ne tikai tautas kopskaits jeb kvantitāte, bet arī kvalitāte. Vienu miljonu liela apdāvināta tauta var veikt lielākus darbus nekā 10 miljonu liela mazapdāvināta tauta. Tāpēc mūsu misijai svešumā jābūt rādīt citām tautām veselīgas dzīves veida paraugu, nevis piesavināties citu tautu ļaunos netikumus, kā hazarda un apreibināšanās kāri, pārmērīgu dzinu pēc izpriecām un garīgo interešu apsīkumu. Par visām lietām jāsargājas no jauktām laulībām, jāsaglabā latvisko ģimeņu veselums, veselīga mīlas morāle. Pēdīgi jārūpējas par veselīgu tautas mentālitāti, savas misijas apziņas stiprināšanu un dzīvotgribas modināšanu.

Ja mums izdodas saglabāt tautas kvalitāti, uzturēt veselu tautas morāli un mentālitāti, tad arī grūtie pārbaudījumi nevar apdraudēt mūsu pastāvēšanu. Ja maz varam darīt, lai aizkavētu mūsu skaita samazināšanos, tad ļoti daudz varam darīt kvalitātes saglabāšanā. Savas tautas darba kultūru nedrīkstam apmainīt pret citu tautu izpriecu un baudu kultūru.

Jānis Silipš

Nacionālais ideālisms

Sarežģītā emigrācijas norise, plūzdama pāri mūsu galvām, sagādā daudziem no mums jaunas grūtības, diešanas, rezignu un vilšanos. Šīs norises formālos nosacījumos bieži vien atspoguļojas neskaidrības un pretrunas, kādas valda tagadnes vēsturiskajā situācijā. Tā ir nesaskaņa starp skaisti deklarētām idejiskām vadlīnijām un faktisko izrīcību, starp vispārējiem principiem un novecojušiem, savu jēgu zaudējušiem ierobežojumiem.

Vissmagāki šīs nesaskaņas un formālie režģi skar mūsu bijušos dzimtenes aizstāvjus. Bet šis smagums sagulst uz mazajām Baltijas tautām vispār. Tās izkliedē un pulverizē visos pasaules vējos, paverot ar zināmiem ierobežojumiem individuālas eksistences iespēju, bet jūtami iedragājot kultūrālās un garīgās kopības pastāvēšanu. Nav varas pasaulē, kas mūs atbalstītu, rādot palīdzīgu izpratni. Bet mums šī garīgā un kultūrālā kopība ir pašlaik viss: tā ir mūsu galvenā vērtība un mūsu nākotnes ķīla, lai trimdā esošie neizvērstos nokaltušos zaros pie savas tautas tik daudzās vētrās dragātā koka. Mums jāpalīdz sev pašiem; telpiski izklīstot, iekšēji jāsaslēdzas vēl ciešāki.

Paldies Dievam: emigrācijas izkaisījumā šīs iekšējās saites vēl nav izirušas; latviešu rosīgākā daļa izrāda svešās malās dzīvības zīmes. Bet cīņa par savām tiesībām, par savu pastāvēšanu nav domājama bez idejiska kodola. Šai skatījumā mūsu idejisko vadmotīvu varētu ietvert jēdzienā nacionālais ideālisms. Nacionālismam, kāds šai jēdzienā ir domāts, nav nekā kopēja ar agresīvo nacismu, kas sakņojas uzpūtīgā iedomībā par kādas tautas rasisko pārākumu. Tas ir tikpat neveselīgs un nosodāms kā visas totālitārisma izpausmes. Apspiežot un nomācot citas tautas, šis kropļīgais nacionālisms tās brutāli verdzina un izmanto, neatzīdams mazo un vājāko nāciju tiesības veidot savu patstāvīgo dzīvi. Gluži saprotams, ka pret šādu šovinistisku nacionālismu mums ir iedzimts riebums.

Latviešu nacionālisms ir paudis mūsu kopības apziņu cīņā par savu patstāvību, izveidojies tautiskās atmodas centienos. Mūsu nacionālisms nav nekas cits kā griba savā dzimtajā zemē un valstī patstāvīgi kopt savu kultūras un gara dzīvi. Tālab tautiskums mūsu apziņā saplūst ar tēvzemes jēdzienu. Ir naivi domāt, ka nacionālā gara dzīve būtu kāda izolēta sala. Ikviena tauta, kam ir vēsturiska eksistence, iesaistīdamās pasaules kultūras lokā, no citām ko ņem un tām arī ko dod. Arī emigrācijā dzīvojot, mums no citām tautām daudz kas jāmācās. Bet garīgi dziva un ražena tauta no ārienes aizņemto iekšēji pārveido savā dzīves formā, gluži kā dziva organisms ārējā barībā. Vislab asimilēsim mums derīgo no svešās vides, bet neasimilēsimies ar to! Asimilācijas spējas var stiprināt mūsu garīgo kodolu, bet pati asimilēšanās nozīmē mūsu bojā eju. Svešumā būdami piekersimies tēvzemei garā vēl fanatiskāk, vēl dedzīgāk nekā tad, kad varējām tur dzīvot.

Šādiem tautiskuma centieniem nepieciešams daudz ideālisma. Ideālisms nenozīmē jūsmīgu pasapņošanos par tālām un cēlām lietām, ilgošanos pēc zilām nesasniedzamām tālēm un mākoņu stumdīšanu; tas visnotaļ ir iekšējā aktivitāte. Ideālisms ir sirdsprāta dziļa un darbīga pārliecība, ka gars ir pārāks par matēriju, ka garīgās vērtības ir augstākas un pārākas par materiāliem labumiem. Gluži aplami būtu domāt, ka dzīves materiālie labumi ideālistiski noskaņotam cilvēkam būtu pagalam vienaldzīgi un novārtā pametami. Ir taču gluži saprotama lieta, ka bez materiāliem labumiem un labklājības kultūras cilvēkam nav iespējams eksistēt. Taču ideālistiskā dzīves skatījumā visiem materiāliem labumiem, kā nepieciešamiem dzīves nosacījumiem, ir tikai līdzekļa nozīme; tie nav pašmērķis, tie nav vērtīgi paši par sevi. To jēga ir kalpot augstākiem mērķiem, gluži kā marmors kalpo tēlniekam un audeklis un krāsas kalpo gleznotājam, lai varētu radīt skaistus veidolus. Gars rada un veido idejas, gars dara dzīvu atsevišķo cilvēku tā arī tautas. Ideālisms ir darbīga, aktīvitātes un rosības pilna ticība garam un kalpošana garam. Arī tēvzeme, tautas brīvība, ir visnotaļ idejas, garīgi saturi, kas mūsu prātam un sirdij padara tuvus, nozīmīgus un svētus gan mazo zemes stūrīti pie Baltijas jūras, gan cilvēku kopu, kas saucas par latviešiem.

Ticība garam un gara pārākumam nozīmē arī ticību tam mūžīgajam avotam, no kā šīs vērtības rodas, — Dievam. Kur nav Dieva, tur nav patiesības, nav taisnības, nav cilvēcīguma. Tā ideālisms ver mums ceļu uz tēvzemi un ver mums ceļu uz Dievu, kas arī mūsu tautas likteņus lemj. Tēvzeme mums pagaidām zaudēta. Dievs un mūsu gara pasaule mums nevar zust, tos mums nevar nekāda vara atņemt. Svešumā izkaisītus mūs vieno šī ticība, apziņa, ka esam cīnītāji, kam, par spīti visām grūtībām, ir jāizturas un jāuzvar. Tāda ir nacionālā ideālisma jēga, tāds ir tā būtiskais aicinājums.

Prof. E. Blese

Garliba Merķeļa pieminai

Trimdas dzīves jūklī mūsu intelligencei laikam pagājusi nepamanīta kāda diena, kuŗu tomēr vērts divos vārdos atcerēties. Tā ir š. g. 9. maijs, kad pirms 100 gadiem, tātad 1850. g. 9. maijā., šķirās no šīs pasaules un tika guldīts zemes klēpī Katlakalna kapos kādreiz mums dzimtenē plaši daudzinātais latviešu brīvības cīnītājs no Latvijas vācu aprindām — Garlībs Helvigs Merķelis.

M. dzimis 1769. g. 21. okt. Lēdurgas (Vidzemes jūrmalā) mācītāja muižā kā turienes mācītāja Daniela Merķeļa dēls. Dzimta bija cēlusies no Elzasas un tajā ritējušas arī franču asinis (vairākas reizes pie mums Germersheimā uzstājies kāds pazīstams franču vijolnieks Merkels), ar ko izskaidrojas Merķeļa brīvākā gara ievirze, kāda piemitusi jau arī viņa tēvam, kas citīgi studējis Voltēra un Ruso rakstus. Drīz pēc 1776. g. Garlībs M. iestājas Rīgas domskolā, kur viņa gara dzīvi stipri ietekmē šīs skolas rektors — arī viens no vācu tautības apgaismes laika cīnītājiem par latviešu zemnieku stāvokļa uzlabošanu Vidzemē — K. F. Snells. Ar 1789. g. M. ir mājskolotājs Liepupes mācītāja Klēmaņa ģimenē. Tai gadā Očakovas ieņemšanas gadījumā M. saraksta Krievijas ķeizarienei Katrīnai veltītu dzejoli, kurā aicina ķeizarieni arī pašu izdarīt kādu varoņdarbu — atbrīvot latviešus no dzimtbūšanas. Ap šo pašu laiku parādījies arī M. dzejojums Klageruf des leibeigenen Letten, kā arī Altlivische Sage, no kuŗas vēlāk izveidojies viņa populārais Vanems Imanta.

1796. g. parādās atklātībā pats slavenākais M. darbs Die Letten, vorzüglich ir Liefland, am Ende des philosophischen Jahrhunderts. Ein Beytrag zur Völker- und Menschenkunde. Tas ir skaļš sauciens pēc dzimtbūšanas atcelšanas Latvijā, kas sarakstīts ugunīgā sajūsmā par latviešu kādreizējo labklājību un viņu augsto seno nacionālo kultūru. Liels te ir autora naids pret kādreizējiem latviešu apspiedējiem, kas sabojājuši latvju tautas kādreizējo cildeno raksturu, jo ļaunās un smagās dzīves ietekmē latviešos vēlāk izveidojušās pejamas īpašības — kūtrība, viltus, glēvums, neuzticība, nodošanās alkoholam. Darbs strauji izplatījās un 1800. g. nāk klajā jau otrā iespiedumā. 1796. g. M. dodas uz ārzemēm, un Vilanda žurnālā Der deutsche Merkur 1797. g. parādās viņa raksts Über Dichtergeist und Dichterkunst unter den Letten. Tai pašā gadā iznāk Merķeļa apcerējums par Jūma un Ruso pārdomām par pirmnolīgumu līdz ar apceri par dzimtbūšanu. 1798. g. M. raksta romānam līdzīgu darbu Die Rückkehr ins Vaterland. 1798.—99. g. nāk klajā lielais M. darbs Die Vorzeit Liflands. Ein Denkmal Pfaffen- und Rittergeistes I, II. Kopš 1799. g. M. darbojas Berlīnē par žurnālistu, nākamajos gados spēcīgi uzbrukdams Napoleonam. 1806. g. M. ir atkal Rīgā. 1812. g. bēg uz Maskavu (vispārīgi Merķelim raksturīgs nenoliedzams rusofilisms). 1813. g. ir atkal Rīgā. 1816. g. dodas uz Berlīni, bet no 1817. g. pārnāk uz Rīgu. No šī laika līdz 1838. g. M. rediģē Provinzialblatt für Livl. und Estland, nedēļas žurnālu, kas bijis savā laikā visai populārs. 1819. g. M. saraksta Die freien Letten und Esten, par ko ieguva mūža pensiju.

Kopš 1820. g. M. dzīvoja Depkina muižā pie Katlakalna, kur sarakstīja arī savus memuārus Darstellungen und Charakteristiken aus meinem Leben, I, II; 1839.—40., kur daudz zīmīgu novērojumu par laikmeta garīgo dzīvi Vācijā un Latvijā. Līdz mūža beigām M. interesējies par latviešiem, bet diemžēl, viņam bija radušās šaubas, vai latvieši spēs attīstīt paši savu nacionālo garīgo kultūru. Tāpēc M. ieteica latviešiem pārvācoties (kā drusku agrāk to jau bija darījis Jaunais Stenders), lai tie tādējādi kļūtu tuvāk vismaz vācu kultūras avotiem un varētu dzīvot ar vāciešiem kopēju garīgu dzīvi. 1830. g. M. laidis klajā arī kādu vāciski-latvisku lasāmgrāmatu.

M. tagad jau sen pieder pagātnei. Daudz viņa rakstos arī pārejošas žurnālista publicistiskās dedzības, lielu skaļu vārdu. Savā laikā tiem tomēr bijusi nenoliedzama nozīme latviešu tautas likteņu veidošanā. Ar savu cīņas garu viņš spārnoja latviešus visu XIX g. s. otru pusi, sākot no mūsu nacionālās atmodas laikmeta 60. gadu sākumā. Ne par velti 1869. gada oktobrī, atcerēdamies viņa simto dzimšanas dienu, latvieši uzcēla viņam kapa pieminekli Katlakalna kapsētā. No Merķeļa rakstiem ar Pumpura dzejoļa Imanta nevaid mīris starpniecību nācis viens no mūsu nacionālās nesalaužamības simboliem — Imanta, kuŗu der atcerēties arī tagad.

Istu atdzimšanas triumfu Merķeļa idejas piedzīvoja latviešos ap 1905. g., kad parādījās latviešu tulkojumā visi populārākie M. raksti: Latvieši, Vidzemes senatne, Brīvie latvieši un igauņi, 1905. g. kustība garīgi stipri vien noritēja M. ideju ietekmē. Bet arī objektīvi ņemot, M. savā laikā bijis liela mūsu latviešu lietā un latviešu neatliekamo nacionālo vajadzību daudzinātājs un paudējs plašākā Eiropas starptautiskā atklātībā. Tādēļ mūsu dienās, kad mēs atkal tik lielu vērību piegriežam sava nomāktā stāvokļa propagandai pasaules dzīvo tautu savienībā, mums ir pienākums atcerēties arī Merķeli.

Roberts Mūks

Mīlīgā stunda

Tādā tukšumā nebiju līgi,
Skan visa pasaule kā tēja bungas,
Brāļi, ak, rādiet, kur mājo Dievs!?

Mākoņu brīvumā iedūru pirkstu,
Izaicis pilnuma šai mazā dienā:
Atvērās bezgala, bezgalas šķi!

Sapratu: tuvojas mīlīgā stunda,
Pacelts stingst visumā sodības zizlis,
Neiras ēnā mirdz Dievības vaibsts.

Studiju iespējas latviešiem Bonnā

Laikraksta Latvija š. g. 8. jūl. nr. rakstā Bonnas studentu mītne ja-atstāj skarts arī jautājums par studēšanas neiespējamību Bonnā un par baltiešu kristīgo studentu mītni Hangelarā.

Paskaidroju, ka Hangelarā pie Bonnas pastāv baltiešu kristīgo studentu mītne, kuŗā uzņem baltiešu studentus no dažādām zinību nozarēm. Dzīvoklis un uzturs studentiem ir par brīvu. Ikvienu, kas piedalās mūsu kopdzīvē, mēs lūdzam parallēli savām studijām augstskolā sagatavoties mūsu mītnē kristīgam laju darbam — kristīgiem sabiedriskiem pienākumiem mūsu tautas dzīvē kā arī visas cilvēces labā. Šim nolūkam mītnē notiks priekšlasījumi, pārrunu vakari, bībeles stundas, lūgšanu brīži, dziedāšana un citas garīgas nodarbības. Par lektoriem paredzēti mūsu mācības spēki, vācu garīgie audzinātāji un ārzemju viesi.

Līdz šim mītnes vadība ir varējusi uzņemt ikvienu mūsu studentu, kas vēlējies iesaistīties šajā darbā. Tikai vienā gadījumā, uzaicinājusi kādu kandidātu piedalīties mītnes izbūvē, nesaņēmām no tā vairs nekādu atbildi. Noraidījuši neesam nevienu. Nākošam studiju semestrim pieteikušies — lūgumus iesnieguši 10 latviešu studenti un abiturienti. Mēs ceram, ka tie visi šeit atradīs mājas vietu un studiju iespēju Bonnas universitātē.

Pašlaik mītnē norit steidzīga izbūve, darbus veic bez jebkādas atlīdzības brīvprātīgi mūsu studenti. Mītnes vadībā bez atalgojuma darbojas garīgās dzīves vaditājs māc. J. Urdze, saimniecības nozares pārzinis Dr. iur. A. Zelmenis un grāmatvedis A. Pomers — pēdējais saņēma mazu kabatas naudu.

No 1.—31. augustam Hangelarā mītnes izbūves paātrināšanai notiks starptautiskā kristīgo studentu darba nometne. Piedalās studenti no Somijas, Norvēģijas, Dānijas, Holandes, Beļģijas, Šveices, Amerikas, Vācijas un mūsu pašu ļaudis. Šī nometne veicinās arī garīgo sadarbību studējošo saimes vidū. Bez fiziskā darba paredzētas dažādas garīgas nodarbības.

Uzaicinu visus interesentus pieteikties mūsu kopējā mērķa sekmēšanai — kristīgai pašpalīdzībai. Mēs esam pārliecināti, ka šīs palīdzības iespējas ir ļoti lielas un viņu pamats ir vienprātība un ticība.

Māc. J. Urdze

Paraugs katram latvietim

BŪVINŽENIERI P. MIEZI PIEMINOT

Būvinženiera Parsivala Mieža vārdu bieži dzirdējām Latvijas brīvvalsts pēdējos 5—6 gados, kad līdz ar vispārēju saimniecisku uzplaukumu zēla arī celtniecība. Kaut arī viņa lielā pieredze un prāvais teorētisko zināšanu krājums likts lietā, radot atsevišķās lielās celtnes, tomēr nevistošus laurus tas iemantojis, vadīdams un rēgulēdams apbūvēšanos mūsu galvaspilsētā Rīgā. Aktīvi darbodamies celtniecībā, M. piedalījies arī šīs nozares iekļaušanā likumu un noteikumu rāmjos, kam bijusi noteicēja nozīme līdz pat okupantu iebrukumam mūsu zemē. Viņš noorganizēja būvniecības pārzināšanu un kā tehniskās padomes priekšsēdētājs to arī reālizēja dzīvē. Viņa lietpratēju zināšanas mums līdzējušas radīt tik nozīmīgus tā laika celtniecības piemineklīšus kā Rīgas pils iekšējo iekārtojumu un Jelgavas lauksaimniecības akadēmiju, Zemgales, Meitenes, Siguldas stacijas, Daugavpils un Ģintermuižas slimnīcas, kā arī Baldones un Ķemeru kūrortus.

Taču pēc šā kara, kurā tuvojas, un sākoties mūsu izpostītās dzimtenes atjaunošanai, inž. Mieža zināšanu pūra vairs nebūs mūsu rīcībā. Komūnistiem iebrūkot, kad viņu padzina no darba, un sāka pat vajāt, inženieris Miezis labprātīgi šķīrās no dzīves. Varona nāvē mirušā nelaika ģenerāļa L. Bolšteina vārdiem runājot, viņš negribēja piedalīties un noraudzīties tās šķas sagraušanā, ko pats cēlis.

1917. g. pēc Rīgas politehniskā institūta beigšanas, 27 g. vecumā Miezis uzsāk inženiera gaitas. Pirmie gadi paiet dzelzceļa dienestā, piedaloties šinīs būvniecībā. Vadīdis Pļaviņu-Gulbenes kā arī Ieriķu-Abrenes dzelzceļu līniju izbūvi un atjaunošanu. No 1926. g. 1. oktobra pāriet Iekšlietu ministrijas dienestā, un kļūst par Būvniecības departamenta direktoru. Šajā laikā dir. Miezis vairākkārt pārstāvējis Latviju Eiropas augstāko celtniecības darbinieku kongresos, kā arī devies uz ārzemēm paplašināt zināšanas.

Iebrūkot komūnistiem, viss sasniegtais zaudē vērtību. Tas grieziģi sakar ideālistisko, pat maigo dvēseli. Viņš nelieksies! To zina ne vien piederīgie, bet arī darba kollēgas un draugi. Nojautas nevilj. Pilns lepnuma Miezis paziņo jaunizceptajam iekšlietu ministram — Jūdasam Vilim Lācim savu aiziešanu, un ar ģimeni pārceļas uz jūrmalu. Kādreiz braucot uz Rīgu, Miezis pamana, ka viņa apiencēju loks ik mirkli draud noslēgties. Izšķiršanās ir ātra un negrozāma. 1940. gada 20. jūlijā inž. Miezis labprātīgi aiziet no dzīvo vidus, negaidot, kad viņa dzīvības sveci lēni izpūtīs Šustina slepkavas.

Latvju tauta, klīstot pasaulē kopā ar viņa dzīvesdraugu un atvasēm Mirjamu un Karinu, lepnās sērās piemin šo savu krietno tautieti un tēvu. Viņa dzīve un aiziešana lai galīs ceļa rādītājs paraugs katram latvietim trimdā, kas ar savu darbu un visu sevi grib ziedoties tēvzemei Latvijai.

J. Zvirbulis

Diriģenta Olģerta Bišteviņa gaitas Argentīnā

Vēstule Latvijai no Argentīnas

Olģerts Bišteviņš ierādās Buenosairesā 1947. g. martā. Sākumā klājies [illegible] Tikai pēc pusgada viņš dabū iespēju pirmo reizi diriģēt. Tas ir tieši vācu mākslinieka Vilhelma Barkhausa koncerts ar Buenosairesas mūzikas biedrības APO profesionālo mūziku orķestri. Bet 1948. viņš jau strādā Kordobā kā pilsētas simfoniskā orķestra pastāvīgais diriģents. Arī ģimene — kundze Daina 8 g. v. meita Baiba un 5 g. v. dēls Indriķis — pārceļas uz Kordobu. 1949. g. pirmajā pusē Mendozas Augstākais Mākslas Institūts (fakultāte pie Mendozas Universitātes) piedāvā sava simfoniskā orķestra pastāvīgā diriģenta vietu. Bišteviņš to pieņem. Orķestris ir tikko nodibināts, bet mūziķu sastāvs visumā labs. Bišteviņam izdodas to saliedēt par krietnu mūzikālu vienību. Mākslas kritiķi slavē orķestra sniegumus, un laikraksti diriģentam velti cildinošus vārdus. Bet tad Institūta direktors izšķiras pats turpmāk vadīt orķestri, lai, kā viņš saka — „Bištēviņam dotu iespēju vairāk nodoties tīrai mākslai". Uz vairākiem mēnešiem Bištēviņš atkal paliek bez noteiktiem ienākumiem. Viņš stigrieļas Kordobā, kur viņu gluži kā pašu cilvēku pie sevis uzņem zviedru inženieris St. Viņa namā Bištēviņu ievedis agrākais Francijas sūtnis Latvijā Žans Tripjē. Ar sūtni Bištēviņš sirsnīgi sadraudzējies savā pirmajā Kordobas dzīves posmā.

Darbs provincē tomēr nav bijis bez rezultātiem: Bištēviņa vārds kļuvis pazīstams Buenosairesā. Tur ir divi ievērojamākie Argentīnas simfoniskie orķestri: viens valsts, otrs — Buenosairesas pilsētas. Šī pēdējā orķestra direktors Rabuffetti aicina Bištēviņu diriģēt ievērojamā čechu pianista Rūdolfa Firkošnija koncertā š. g. 8. jūnijā vienā no lielākajām Buenosairesas zālēm. Tūlīt pēc šī koncerta beigām viņu uzaicina diriģēt otru koncertu ar šeit ļoti ieslavēto austriešu pianistu Friedrichu Gulda. Visas ievērojamākās avīzes atzinīgi piemin Bištēviņa vārdu. 20. jūlijā Bištēviņu atkal redzam pie diriģenta pults. Šoreiz tas ir pasaulslavenā vijoļvirtuoza Jehudi Menuhina koncerts ar Buenosairesas pilsētas fismfonisko orķestri.

„Kaut kas jau ir padarīts pa šiem divi ar pus gadiem. Vismaz atveras vienas, otras durvis, kas agrāk man bija slēgtas. Bet Argentīna ir illūziju un pārsteigumu zeme," saka Bištēviņš.

K. Zvirgzdiņš

GRĀMATNIECĪBA

Redakcijai piesūtīts Latviešu studentu centrālās savienības biļetēna 11. numurs.

Melburnas latviešu biedrības raksti, kuru jau bija iznēvība pieminēt, tagad sasnieguši Eiropu. Krājums aptver 38 rotatora tehnikā iespiestas lappuses un satur apcerējumus gan par nacionālpolitiskiem jautājumiem, gan mākslu un latviešu kultūru vispār, kā arī sabiedrisko parādību pārskatu Austrālijā.

Iznācis LPB britu joslas kopas biļetēna Brīvais vārds 6. numurs. Saturā R. Čaka, Fr. Straztiņa, E. Raistera, O. Akmentiņa uc. darbi, kā arī grāmatu apskats un chronika. Rakstnieki un žurnālisti visos kontinentos aicināti paziņot savas adreses red. J. Sudrabiņam, (24b) Eutin/Holst, Bettberg Kaserne, Germany.

JAUNI ĢIMNAZIJU BEIGUŠIE

Rūdolfa Blaumaņa ģimnazija Oldenburgā piedzīvoja sesto izlaidumu trimdā. Ģimnaziju kā eksterni beidza Jānis Elkerts, Valdis Ozols, Jānis Veitmanis un Pāvils Stūrāns.

Krievi negrib ka pasaule dzird

Kļuvis zināms, ka krievi mēģinājuši aizkavēt Zalcburgas svētku spēļu radio pārraidījumus, ko savās programmās bija uzņēmuši 600 raidītāju. Krievu iebildumi vērsušies galvenā kārtā pret Rietumvācijas raidītājiem, kam jālieto krievu kontrolei padotos telefonu vadus. Stāvokli glāba amerikāņi, kas radiofonu rīcībā nodeva armijas vadus. Iepriekšējās apspriedēs par šo jautājumu krievi izteica izbrīnu, ka rietumu sabiedrotie rūpējoties par Vāciju, kas taču esot ienaidnieka zeme, bet īstie sabiedrotie esot viņi — krievi.

(lv)

Mīla A. Lēgers

Krusts vai āmurs?

Slēdzot konferenci Toronto, Pasaules baznīcu apvienības padome deklarēja savu viedokli Korejas lietā. Tā apsveic UN militāro iejaukšanos, uzsverot, ka bruņots uzbrukums nedrīkst būt nacionālas politikas līdzeklis. Padome aicina valdības pareizi atrisināt konfliktu, nostājoties pret neatbildīgu fatālismu, kas var novest pie trešā pasaules kara. Kādā preses konferencē bīskaps Dibelīuss uzsvēra, ka UN pienākums ir ne tikai atkal apvienot ziemeļu un dienvidkoreju, bet arī citur pacelt dzelzs priekškaru.

Tajā pašā laikā kominforma cīņa pret kristīgo baznīcu iet plašumā. SED savā partijas konferencē uzsākusi gaidīto lielofensīvu pret evaņģēliskās baznīcas vadību austrumu joslā. Ministru prezidents Grotevols asi uzbruka Berlīnes bīskapam Dibeliusam, pārmetot Vācijas miera jaukšanu un sekošanu Trūmena politikai. Mēģinot atšķelt garīdzniecību no baznīcas vadības, Grotevols paskaidroja, ka Dibeliuss nav baznīcas pārstāvis, bet „reakcionārās nometnes akls algotnis".

Arī Ungārijā cīņa pret baznīcu turpinās. Tur nesen notika ev.-lut. baznīcas primasa vēlēšanas. Līdzšinējo bīskapu Lajosu Ordasu 1949. gadā notiesāja uz 2 gadiem cietuma par to, ka viņš it kā nav noteiktam mērķim izlietojis no Pasaules baznīcu apvienības Ženēvā saņemto naudu. Dažas nedēļas pirms bīskapa atsvabināšanas no cietuma evaņģēliskā baznīca uz ārkārtēju valdības spiedienu atņēma Ordasam primātu. Viņa vietā Ungārijas ev.-lut. zemes sinode ievēlēja vienīgo uzstādīto kandidātu 36 g. v. mācītāju Laslo Desceri — kāda valdībai draudzīga baznīcas laikraksta šefredaktoru un komūnistu partijas biedru. Partijas valdības uzticību viņš ieguvis jau pirms 2 gadiem ar kādu rakstu, kurā atbalsta valdības prasību — šķirt baznīcu no valsts.

Tā pati metode lietota arī patriarcha vēlēšanās Dienvidslāvijā. Pēc ortodoksās baznīcas galvas patriarcha Gavrilo Dožiča nāves viņa vietā bija jāievēl jauns. Sinodes prezidentam Skopljes metropolītam Baldamā, ka metropolīts stāvēs pie baznīcas pašnoteikšanās un sargās sirdsapziņas brīvību, valdība viņu padarīja nekaitīgu, apvainojot sadarbošanās ar kādu monarchistisku pretestības grupu. Viņu piespieda pārcelties kādā vientuļā klosterī un par jauno patriarchu ievēlēja Strumicas bīskapu Vikentiju Prodanovicu. Viņš deklarēja, ka baznīcas intereses nākotnē jāsaskaņo ar valsts interesēm.

Kominforma cīņā pret baznīcu konstatējamas 3 vadlīnijas: baznīcas šķelšana, nostādot garīdzniecību un kristīgos pret tās vadību; prasība pēc nacionālas baznīcas, un nostāšanās pret baznīcu ekumeniju. Nākotne rādīs, kam piederēs uzvara — krustam vai āmuram.

Andrievs Ozoliņš

Amerikas iespaidi

1.

Kuģī, ar ko cēlos pāri okeanam, es gulēju augšējā kojā, virs kāda veca poļu metodista, kas bija stipri pakuris, bet neraugoties uz to, liels runātnieks. Kaut gan viņš visu laiku mēļoja pats, tomēr tad tad arī man nācās iekliegt kādu atbildi viņa klausāmajā caurulē un šī es nevilus pieradu diezgan pastiprī runāt. Metodists man izstāstīja visu, ko pēc viņa domām būtu vērts zināt par Ameriku, un starp citu apgalvoja, ka amerikāņi esot pavisam savādāki ļaudis nekā mēs — siropieši. Es tam, saprotams, neticēju. Bet tagad, kad jau pastaigājos apsolītajā zemē, sāku atzīt, ka poļim tomēr taisnība: es kļūdos un pārprotu ļaudis uz katra soļa. Tas sākās, līdz ko nokāpu no kuģa — muitnīcā.

Piemēra dēļ — amerikāņi sasodīti ātri dusmojas. Tur, kur, sacīsim švābs, tikai smaidītu, amerikānim jau vārās aknas. — Muitnieks jautāja mana galvotāja adresi. Es atbildēju. Bet — nelāgā kuģa paraduma dēļ iekliedzu savu sakāmo mazliet paskali muitniekam ausī. Viņš tūdaļ pagrieza muguru un lēnām vairākas reizes apsoļoja manas mantas. Tad pienāca, galvu nodūris, un es lielās izbailēs ievēroju, ka viņš briesmīgi pārskaities:

„Vai jūsu zemē pilsoņi vienmēr bļauj uz ierēdņiem?"

„Dievs pasargā, nekad!" es apliecināju.

„Tā? un ko jūs domājat uzbļaudams man? Vai to, ka Amerikas ierēdņi prastāki nekā Eiropā?!"

„Piedošanu!" es teicu pagalam pārbijies. „Vai es būtu bļāvis? Un muitnieku pirms muitošanas?! Tad taču es būtu vienkārši traks. Tas ir pārpratums!"

Ar to saprotams, nebija līdzēts un muitnieks, nopētījis mani kā zilonis peli, sāka muitot. Pirmais, ko viņš sagrābs bija sudraba podiņš, ko šķiroties no Tallingenas man par piemiņu iedāvināja kāds šacha draugs. Par sudrabu, izrādījās, pieņēma muita, kas vairākkārt pārsniedza priekšmeta vērtību — jo sudrabs Amerikā padārgs. Par samaksāšanu, zināms, nebija ko domāt, jo pēc IRO likumiem emigrantiem nedrīkst būt nekādu naudas, ne preču, un tam „Dimitrijs" vajadzēja izēģa dažas glezniņas, fotoaparātu, rakstāmmašīnu; viss tas kā iepriekšējā deklarācijā nepieminēts vai nepietiekami nocenots bija smagi muitojams. Bekoja grāmatas un visas parastās emigranta grabažas, bet katrs nieks, kad tam piekārās muitnieka svaidītā roka, ieguva mūžīgu vērtību un tika bargi nomuitots.

Es apsēdos uz tuvākās celasomas un slaucīju sviedrus. — Te nu bija laipnie un pakalpīgie Nujorkas muitnieki, par kuriem biju lasījis aizbraucēju vēstulēs, muitnieki, kas gan liekot emigrantiem attaisīt nabadzīgo pancku lādes, bet ne pirksta nepiedurdami, ielaižot itin visu ar smaidiem un pat vēlīgiem jokiem.

Šinī brīdī muitniekam gadījās sevišķi labs kēriens — stikla stobriņš ar tabletēm — tātad medikamenti, ko ievest stingri aizliegts. Es nekad nelietoju medikamentus. Man ir labdzimtas bailes un riebjums pret visādām tabletēm un zirnīšiem. Taču dzīves gaitā pa laikam uzkrājas visādi nieki, un vai tad mantu zemē metīsi? Pie tam es taču ticēju, ka Amerikas muitnieki nav sīkumaini.

Ar baudu muitnieks nodziļinājās kārbiņas pētīšanā, bet es labāk aizvēru acis un centos nedomāt, jo beigas bija tā kā tā. Līdz šim man bija traki laimējies — nejaušības maksāt lielās likmes, vārīju mantas bez kādām citādām jaunām sekām vienkārši pamest muitā, bet tagad draudēja sods. Dzīvē ir bijis, kad cilvēks nespēj nekā cita, kā sākli padoties liktenim. Pēdējā reizi nelāgā sajūta man bija pirms pāris dīem pieciem, kad bumbu uzbrukuma laikā sēdēju pagrabā un klausījos, kā virs galvas sabrūk kaimiņu stāvu nams. „Tikai mieru," es pats drodināju. Toreiz nama sabrukumā, bet puse pagraba palika veselā, un es dzīvoju. Muitnieku nomuitos un nosodīs, bet varbūt es vēlreiz izdzīvošu.

„Tas ir kardiozols!" muitnieka balss skarbi pārtrauca manas pārdomas. „Ko jūs ar to domājat iesākt?!"

„Es to lietoju," es neapdomīgi iesaucos, jo ko gan citu tādā reizē lai saka?

„Vai jūs slimojat ar sirdi?!" pratināja muitnieks. „Jūs apdraud lēkmes?"

„Tas bija jautājums kā diviem grieziģa asmens. Man gluži skauda ģīpu. Ko atbildēt? Ja teikšu, ka neslimoju — būs skaidrs, ka lietoju kardiozolu tirdzniecībai un negodīgam iepelnīšos sodu; ja teikšu, ka slimoju — būšu iecelojis nelegālu un latviskā gadījumā tikšu nekavējoties nopūsts loti ilgai un pamatīgai izmeklēšanai uz Ellejas salu. Tā kā stāv rakstīts „Ko meklē, to atrod", tad var gadīties, ka es no Amerikas neredzu neko vairāk kā muitnīcu.

„Es esmu pilnīgi darba spējīgs," es izvīdzu.

„Hm, hm," nogurdināja muitnieks, domīgi grozīdams pirkstos zilaļu stobriņu. Pēc brīža viņš jautāja:

„Cik ilgi visas Jūs mantas ir ceļā?"

„Es pārsaustīju plecus: „Tā dažiem kādu pusgadu, bet manējiem nopirkumi pirms mēneša..."

„Tad tās ir jāmuito. Bet ja šīs tabletes būtu bijušas jūsu lietošanā ilgāk par gadu, tad tās drīkstētu ievest bez muitas."

Es noplātīju tikai rokas. Teikts palika teikts. Kas gan varēja zināt visus Amerikas muitas likumu smalkumus?

„Vai jūs nemaldāties?" neatlaidās muitnieks. „Varbūt jūs tomēr esat ieguvis šīs lietas agrāk, pirms gada? Datumi viegli aizmirstas."

„Jā..." es teicu kautkam pie salmiņa, „tas var gan būt..."

„Vai jūs varat man noteikti apgalvot, ka ieguvāt šīs tabletes pirms gada?" noprasīja muitnieks stingri.

„Jā! Es varu to noteikti apgalvot!" es čukstēju tikko sadzirdami, jusdams, ka tieku ievilkts briesmīgos melos, kas mani iznīcinās galīgi.

„Tādā gadījumā jūsu mantas ir jāmuito," paskaidroja muitnieks, izzīmogodams manus saiņus kā causkatītus.

„Neuztraucieties," viņš mani sīkliedza lielās dusmās. „Es esmu eksperts frizieris! Es strādāju savā arodā divdesmit gadus un jūs domājat mani pamācīt?!! Es gan labāk zināšu, kas jums piestāv un kas vajadzīgs!"

(Turpinājums seko.)

Pēdējais kuģis

Vai augusta lietus un vējš jau nozīmē rudeni? Būtu svarīgi to zināt; jo rudens ir augļu laiks, kad dabīgie vitamīni papildina dzīvības spēku; un rudens ir arī parastais kaŗu sākuma laiks, kas to pašu dzīvību atkal nomaitā.

Pēc kalendāra līdz īstajam rudenim vēl ir drusku laika. Taču tas nav nekāds mierinājums tiem, kam vitamīnus — tos, kas vēl karājas kokos — vajag tūliņ. Un tiem, kam bailes no kaŗa ir jau tagad.

Bet rudens ir arī kuģu laiks, kā mēs visi to zinām. Uz kuģiem šinī gadu simtenī vispār norit daudz vairāk vēstures, nekā spāņu Filipa Spārnotās armādas laikos. „Iekš Dīna stāv Steiben", reiz dungoja Rīgas zobgaļi. Pēc kādiem gadiem Steibens vēl vairākas reizes stāvēja Daugavā. Tagad viņš ir mainījis nosaukumu un brauc pa lielākām jūrām — varbūt tas ir Ģenerālis Sturģis, vai — bet braucēju liela daļa ir tie paši. Arī tā skandināvu vikingu laiva, kas nogrima Parīzi neredzējusi, pieskaitāma kuģu laikmetam: citi kāpj uz kuģa, lai glābtos, citi — lai tiktu fotografēti. Divaini tikai, ka iestādes tādai čaumalai deva izbraukšanas atļauju. Baltiešiem šinī kuģu laikmetā tas neveicās tik viegli. Varbūt tādēļ, ka tai pirmajā gadījumā bija paredzams daudz reklāmas, tai otrajā — nemaz. Jo kas tā par zemi, no kuŗas pat bēgļi bēg?

Un arī džonkas, kuŗās amerikāņiem Korejā jāglābjas, pieder kuģu laikmetam. Jā, šis patiesi ir pēdējo kuģu laikmets.

Bet pēdējā kuģa patiesībā nemaz nav. Tas, kas beidzamais aiziet no krasta, cerību un atvieglojumu pilns, patiesībā ir priekšpēdējais. Jo īsteni pēdējais ir tas, kas nekad neievelk laipas, nekad nenoraisās no pāļa un nekad neiziet jūrā. Tas ir visskaistākais kuģis. Jo pasažieri neiebradā viņa spodri zibošo klāju ar saviem zemes putekļiem un nenobružā ar savām smagajām kastēm — tie vienmēr nokavējas. Viņa masti slejas debesīs smaili un arī kā pati taisnība; viņa buras pildās ar fantazijas vēju, un pats vējš ir gluži aukains no iedomu spēka, ko uzpūš pārliecība, cerība un ticība. Bet, kā jau teikts, par spīti šīm skaistajām rotām viņš nekad neiziet jūrā. Jo tam vienmēr ir par vēlu.

Šinīs dienās aprūsējušā skārda vannītē notika liela drāma — augusta vējš apgāza papīra kuģi, ar ko mazais Jānītis rotaļājās kā pats liktens. Kuģis piesmēlās, izira un nogrima. Bet šī lieta nebija asaru vērta — viņš uztaisīja jaunu.

Iespējams, ka pasaulē būtu vieglāka dzīvošana, ja tā neturētos uz tik solīdiem pamatiem. Tad arī kuģus, arī pašus pēdējos, varētu celt no papīra un braukt bez briesmu — kad un kur gribi.

Nogrima? Uztaisīs jaunu.

Severins Dūms

Sportisti zina savu vietu arī dzīvē

VĒL DAŽI ATSPĒKOJUMI PROF. P. STARCA UZSKATIEM

Sakarā ar prof. P. Starca rakstiem Latvijā, kuros mēģināts pierādīt sporta kaitīgumu, redakcijai vēl arvien pienāk lasītāju vēstules, kas apstrīd un atspēko profesora uzskatus. Telpu trūkuma dēļ nespējam vēstules iespiest visas un nesalīdzināt, tādēļ šoreiz sniedzam raksturīgākos izvilkumus tikai no divu izcilu sporta pazinēju un atzinēju — līggadīgā Latvijas rekordista un meistara svaru celšanā Kārļa Bīleskalna un sporta žurnālista un statistiķa Bernharda Čečiņa atbildēm prof. P. Starcam.

„Man, kas vairāk nekā 24 savus skaistākos dzīves gadus esmu atdevis sportam, interesējos jaunos sportistus un atzīstēju Latvijas sporta labo slavu daudzās valstu sacīkstēs," raksta K. Bīleskalns, „ir slēpti klusēt par nekorekto uzbrukumu sportam prof. P. Starca rakstā Latvijas sportam Latvijas 44. numurā. Ja prof. Starcs savu rakstu būtu uzrakstījis gadus 10 atpakaļ, varbūt tad vēsture rastos domu biedri, bet šodien, kad daudzās zemēs sporta lietas kārto pēc vairāk, dibinot šim nolūkam pat ministrijas un izdodot milzīgus līdzekļus, profesora apvainojumi ir nesaprotami.

Pēdējos gados sporta arī mūsu brīvvalstī sasniedzis arvien augstāku līmeni, un, ja mūsu valsts būtu pastāvējusi, mēs tagad ar saviem sporta sasniegumiem būtu nostājušies blakus lielām sporta nācijām. Mēs taču atceramies, ka valdība uzturēja trīsgadīgu sporta institūtu, kā pēdējā laikā arī skolu programmās uzņēma sportu un ka tas bija labi nostādīts arī Latvijas armijā un kara skolā. Mēs zinām, ar kādu rūpību un līdzekļiem valdība atbalstīja sportistu startus ārzemēs. Vai varēja būt tā, ka mūsu brīvvalsts laikā valdība ar pašu prezidentu priekšgalā bija ar „tukšām galvām"?

Ja pieņemam Starca apgalvojumus, tad iznāk tā, ka ar sportu nodarbojās tikai tie, kam tukšas galvas vai slavas kāre un tie, kas nevēlas strādāt un mācīties, jo sportā varot gūt vieglus panākumus; ar vienu vārdu — visi dzīvē nederīgie. Es personīgi sevī negribu pieskaitīt pie pušķīm ar tukšām galvām, esmu jau vīra gados un tomēr vēl sportoju.

Agrākos Latvijas numuros bija teikts, ka prof. Starcs izlīdzis ar sportistiem un apsolījis tarpmāk vairs pret sportu nerakstīt, bet viņš savu vārdu nav pildījis, tāpēc varu teikt, ka profesors ir mūsu sporta lamuvārdu Nr. 1."

Tālāk Bīleskalns norāda uz somu tautu kā izcilu sporta nācijas piemēru un uzsver sporta nozīmi pacietības, enerģijas un mērķa un fiziskā spēku veidošanā. Tāpat rekordists atgādina, cik sporta vērtīgs kā propagandas līdzeklis un savstarpējas draudzības un uzticības veicinātājs, citējot mūsu bij. sūtņa Šveicē J. Feldmaņa vārdus pēc latviešu basketbolistu uzvaras Eiropas meistarsacīkstēs: „Jūs vienā dienā ar savu spēli paniecāt vairāk Latvijas propagandas labā, nekā es to spēju savā diplomātiskā darbā desmit gados."

B. Čečiņa savu atbildi pamato ar piemēriem: „Būtu vareni gari raksta, ja es izmantotu savam noliktam tikpat veikli veidā citus cienījamus autorus kā profesora Kelnes sporta augstskolas rektoru prof. K. Dīmu, citējot vienu vienīgu viņa tezi, ka „vēlākās pauaudzes sportistiem goda kronus nevijot", bet aizmirstot pateikt, ka šis vācu profesors sarakstījis apm. 3.000 lpp. biezus sacerējumus par sporta vēsturi. Šoreiz pietiks ar vienu konstatējumu un tas atrodams apakšā par latviešu visu laiku labākajiem augstlēcējiem (Latvijas 47. numurā): 10 no minētajiem 19 atlētiem (Dimza, Markavs, Ozols, Dinsdorfs, Mackaitis, Galviņš, Karlsbergs, Slava, Ālers, Cīrulis) ir ar pabeigtu vai nepabeigtu augstskolas izglītību; četri — Markavs, Ozols, Mackaitis un Ālers krituši, aizstāvot dzimteni; divi — Dinsdorfs un Šķiņķis smagi ievainoti; trīs — Dimza, Borskis un Martinfelds deportēti 1941. g. Vai Jums, profesora kungs, arī pēc šiem piemēriem bailes no sporta jaunās ietekmes latvju jaunatnē? Vai Jūs arī vēl tagad uzskatiet par savu nacionālo pienākumu cīnīties pret viriem, kas zina savu vietu kā dzīvē, tā sporta laukumā, tā aizstāvot savu tēvzemi?

Arī es esmu par tīru sportu, un visnotaļ pievienojos prof. Momsena uzskatam, ka „sports ir vēzim līdzīga slimība", bet tikai par šiem pieminētiem, kas atrodami Haralda Lasbenpergera grāmatas Mann gegen Mann 79.—80. lpp.: „. . . pēc 28 stundu skūšanas uz ledus bluķa diskvalificēja čikāgieti Simonu, jo viņa temperatūra pārsniedza 40 grādu . . ., angļu Džons Strīkiends 1934. g. spēlēja klavieres 122 stundas bez pārtraukuma . . . Toms Grīnhils 72 st. 10 min. boksēja smilšu maisu, sasniedzot caurmērā 45 sitienus minūtē . . . neredzīgais Roberts Ellers 1931. g. 21. okt. Otavā 17 st. spēlēja 600 klavieru kompozīcijas. Piedevām vēl derētu minēt, ka kāds amerikāņu mācītājs (vajadzības gadījumā varu sniegt tuvākus datus) izlasījis bībeli nepilnās 20 stundās. —

Šādos un līdzīgos gadījumos esmu gatavs solidarizēties ar prof. Momsenu un visiem citiem, kas cīnās pret hazardu un pūļa sensāciju kārī. Katram skaidrs, ka ar sportu šeit tikai tik daudz līdzības, ka arī šis sensāciju izdarības nosauc par rekordiem."

„Prof. Stārcs ir bīstams polemiķētājs," raksta sporta žurnālists un sportists A. Vinčella, „kas prot radīt ārējus efektus un šķietami pārliecināt. Viņš labi zina, ka, citējot seno grieķu un romiešu filozofu un rakstnieku paustās domas, radīs situāciju, ka neviens, iepriekš nesagatavojies, nespēs oponēt. Labi zināma, ka LCP sāda Imbhauzenā 1942. g. novembrī profesors apgalvoja, ka Anglijā un Francijā saimnieciskā krīze radusies tikai . . . sporta dēļ. Un to viņš darīja tik veikli, ka vairāk pat nekā! Viņš savācis negatīvos citātjumus par sportu un pēc tiem cenšas restaurēt kāda laikmeta uzskatus. Tad jau notiks tā, ka pēc kāda gadu tūkstoša atkal kāds čakls profesors pētīs vecos rakstus, atradīs sava 20. gadsimta latviešu kolēģas uzbrukumus sportam un izkliegs pasaulē, ka, lūk, 20. gadsimtā arī latvieši nav atzinuši sportu, pilnīgi piemirstot, ka, piem., prof. E. Šmits, prof. K. Kundziņš, prof. T. Grīnbergs uc. bijuši pretējās domās, par visu latviešu tautu nemaz nerunājot. Vai tā lai būtu patiešām?

Stārcs apgalvo, ka neatzīst vienīgi rekordu un sacīkšu, bet apsveic paidagoģisko un atpūtas sportu. Gribas piekrist, ka tiekšanās pēc rekordiem zināmos gadījumos var atstāt negatīvu iespaidu uz sportista veselību, tomēr tikpat skaidrs ari, ka jauniešiem nav jābūt „bālajiem zēniem", kas mēnešiem un gadiem sēž pārlikuši pār grāmatām, līdz jauna slimība saēd vājos un neattīstītos spēkus, novedot nelaikā kapā. Kas domāts ar paidagoģisko sportu? Vai tā fiziskā audzināšana vai vingrošana, ko mēdza mācīt Latvijas skolās un kas nekad nav bijusi pareizā nostādītā? Parietot profesora līdz šim paustos uzskatus, jāpieņem, ka ar atpūtas sportu domāta malkas skaldīšana, pastaigāšanās vai labākajā gadījumā makšķerēšana . . ."

Sporta darbinieks un žurnālists K. Štamers, starp citu norāda: Prof. P. Starcs min dažādus sporta pretiniekus (Cicerons, Seneka, Juvenālis) un viņu izteicienus, bet aizmirst, ka sporta aizstāvji bijuši Vergilijs, Homērs, Aristotelis, Plutarhs, Horācijs, Teokrits. Parīstamas ir Aristoteļa domas Retorikā, kur viņš apliecina, ka pieccīņnieki tikai tādēļ esot skaistākie cilvēki, ka vienādi attīstījuši spēku un ātrumu. Pātaga jaunībā bijis nepārspēts lauskļu intinātājs, sporta spēļu, kas risinājās Kolizejā. Pārtoši gan nostājies pret parmērīgām sportistu ambīcijām un dzīves veidā, bet nav bijis pret pašu sportu. Cēlo līdz pat sirmam vecumam bijis labs kalnā kāpējs, slidotājs, peldētājs, paukotājs, jātnieks. Virkni varētu turpināt vēl ilgi.

Libekas hegemonija beidzot lauzta

BASKETBOLA MEISTARS BRĪTU JOSLĀ KĻŪSTA EVERSBURGA

30. jūlijā Libekā risinājās Vācijas angļu joslas latviešu basketbola un volejbola meistarības finālcīņas, kurās bez ziemeļu un dienvidu apgabalu meistarvienībām vēl piedalījās Krāfeldas darba viru vienība, kas dibināta iemeslu dēļ bija kavēta startēt savā apgabala spēlēs. Spēles smiedza tiešām spraigu risinājumu, lai gan nevarēja vairs vērot tādu snieguma kvalitāti kā agrākajos gados. Pirmo reizi trimdas sporta vēsturē notika, ka Libekas YMCAs pārstāvji palika bez uzvaras lauriem.

Spraigākās cīņas notika basketbolā. Vienības izrādījās īsti līdzvērtīgas spēkos. Pirmajā spēlē dienvidu apgabala meistars Osnabrika-Eversburga uzvarēja Krāfeldu 50-35 (26-12). Sacensības 2. ceturksnī eversburgieši prata izcīnīt nelielu punktu pārsvaru, kuru spēles turpinājumā izdevās palielināt. Ja līdzvērtīgā sacensība beidzās ar 15 punktu starpību, tad vienīgi tāpēc, ka krāfeldieši nekādi neprata paralizēt augumā gari Šēnberga darbību zem groza. Viņi viens pats guva 30 punktu. Nākamajā sacensībā Libekas latviešu YMCA pieveica Krāfeldu 48-36 (22-15). Sacensības rezultātu izšķīra fakts, ka darba viru veidotā zonas aizsardzība nespēja pastāvēt pret līdzšinējās joslas meistarvienības nemitīgajiem caurvienieniem. Trešā šo caurrāvieni, liekas, maksāja libekiešiem pārāk daudz spēka, ko varēja manīt izšķirošā spēlē pret Eversburgu. Krāfeldas sastāvs atšķirtams par teicamu. Tajā debitēja Grostiņš, Aufelis, Bērziņš, Butlēvics, Sproģis, Jēkabsons, Lardiņš un Mastiņš. Vienībai vēl ir krietnas rezerves — labākā gala panākumiem nākotnē, jo šeitējai spēlētāju daļai, šķiet, atlaistes palikt Vācijā. Eversburgas sastāvā ar Libeku par joslas meistari godu izvērtās viņa un spraiga no pirmās līdz pat pēdējai minūtei. Nevainīgu iemetienos spēles 2. ceturksnī izšķīra Eversburgas 30-26 (15-9) uzvaru. Grūti pateikt, kura vienība bija labākā — grūtas atšķirt, ka šoreiz tiešām uzvarēja labākais. Šķiet gan, ka Eversburgai uzvaru galvenokārt panāca Šēnbergs. Bez viņa vienība nebūtu varējusi izcīnīt meistara laurus, jo nespēlē un iemetieni balstās vienīgi uz šo kādreizējo Libekas YMCAs centra uzbrucēju. Eversburgai skaisto panākumu guva: Šēnbergs — 16, Dzenis — 8, Cālējs — 4, Rēķis — 1, Graudiņš un Ķirsons — 0. Libeku par joslas meistari godu izvērtās viņa un spraiga no pirmās līdz pat pēdējai minūtei. Nevainīgu iemetienos spēles 2. ceturksnī izšķīra Eversburgas 30-26 (15-9) uzvaru. Grūti pateikt, kura vienība bija labākā — grūtas atšķirt, ka šoreiz tiešām uzvarēja labākais. Šķiet gan, ka Eversburgai uzvaru galvenokārt panāca Šēnbergs. Bez viņa vienība nebūtu varējusi izcīnīt meistara laurus, jo nespēlē un iemetieni balstās vienīgi uz šo kādreizējo Libekas YMCAs centra uzbrucēju. Eversburgai skaisto panākumu guva: Šēnbergs — 16, Dzenis — 8, Cālējs — 4, Rēķis — 1, Graudiņš un Ķirsons — 0. Libeku par joslas meistari godu izvērtās viņa un spraiga no pirmās līdz pat pēdējai minūtei. Nevainīgu iemetienos spēles 2. ceturksnī izšķīra Eversburgas 30-26 (15-9) uzvaru. Grūti pateikt, kura vienība bija labākā — grūtas atšķirt, ka šoreiz tiešām uzvarēja labākais. Šķiet gan, ka Eversburgai uzvaru galvenokārt panāca Šēnbergs. Bez viņa vienība nebūtu varējusi izcīnīt meistara laurus, jo nespēlē un iemetieni balstās vienīgi uz šo kādreizējo Libekas YMCAs centra uzbrucēju. Eversburgai skaisto panākumu guva: Šēnbergs — 16, Dzenis — 8, Cālējs — 4, Rēķis — 1, Graudiņš un Ķirsons — 0.

Libeku pārstāvēja tikai 3 spēlētāji: Berkolds — 13, Avotiņš — 7, Ragainis — 3, Lieljuris — 3 un Bērziņš — 0.

Vīriešu volejbolā, liekas, nevienu nešaubījās par Vācijas latviešu meistarvienības Libekas uzvaru, jo vienības komplektējums vēl joprojām ļoti spēcīgs. Notika tomēr cīņādi. Uzvarot ar 2 rezerves spēkiem ierindā pirmajā spēlē dienvidu apgabala meistaru Augustdorfu 6-15, 15-8, 15-4, lībekieši manāmi nogurst. Krāfeldā pieveica Augustdorfu (Mednis, Mailands, Migla, Priedītis, Caune un Ērglis) 15-13, 15-5, 15-3. Libekas izlikšanā spēkošanā ar Krāfeldu zīkumā nemaz neticināja par pārsteigumu, bet pēdējais sets apliecināja, ko nozīmē spēlēt basketbolu un volejbolu vienā un tai pašā sastāvā: 4. sacensībā pietrūka izturības un . . . arī cīņas gribas. Tā enerģiskie Krāfeldas volejbolisti iesāņija pelnītu 15-12, 16-15, 15-6 uzvaru. Jaunajā joslas meistarvienībā bez lieliskajiem gremdētājiem Kaclapa un Martiņa vēl spēlēja Butlēvics, Balodis, Rudulis un Sproģis. Libekas sastāvā bija Dzintars, Berkolds, Bērziņš, Avotiņš, Stesenis un Ragainis, bet spēlē pret Augustdorfu abu pēdējo vietā — Rudkis un Bostoks.

Drošu meistartitulu Libeku zaudēja arī volejbolā sievietēm, jo no Ventorfas transitnometnes nesaprotamu iemeslu dēļ neieradās vairums pamatsastāva spēlētāju. Trūkstot krietnām rezervēm, libiekietes (Avotiņa, Sīmfelde, Balode, Brīvkalne, Engele un Izande) nespēja pietiekami pretoties Augustdorfas spēlētājām, kas panāca drošu un pelnītu, ne bridi neapdraudētu 15-8, 15-11 uzvaru. Sacensība gan bija pavisam zemas kvalitātes. Arī jaunajai meistarvienībai vēl daudz jāmācās. Lai šis konstatējums tomēr nesapaldo Augustdorfas meitenu turpmāko darbu, jo nedrīkstam piemirst, ka vienība trenējusies tikai mēnesi un tajā spēlē gados pavisam jaunas spēlētājas. Mazliet riebīgās V. Briģenas vadībā viņas tomēr prata uzvarēt pieredzējušākās Libekas pārstāves. Augustdorfas vienīgi labāko iespaidu atstāja Maija Migle, kas var izvērsties par teicamu gremdētāju. Vienībā vēl spēlēja Markēviča, Avots, Ziemele un Špoģe.

Beigās jāizsaka atzinība visām vienībām nevien par korrektajām sacensībām un jauko disciplīnu, bet arī par uzupurēm, kas nesti sporta labā, jo ierašanās Libekā tiešām bija saistīta ar grūtībām, kas sākumā likās pat nepārvaramas. Drāmas, kā drīkumā nopakaidrosies arī sākumējās joslas meistarvienības, jo tāda gadījumā pamatoti drīkstam cerēt, ka arī vēl šogad izdosies noorganizēt visas vācijas latviešu finālcīņas. Mūsu trimdas sporta tas būtu jauns, skaists panākums. A. Vē.

Vieglatlētikas meistarsacīkstes un sporta kongress Anglijā

Latviešu sporta pārvalde rīko Londonā, Parlament Hills Field laukumā 2. un 3. septembrī latviešu vieglatlētikas meistarsacīkstes. Sacīkšu programmā ietilpst 100, 200, 400, 800 un 1500 m skrējieni, 4×100 stafete, augstlēkšana, tāllēkšana, lode, šķēps, diska uc., bet sievietēm 60 un 100 m skrējiens, tāllēkšana, lode, diska un šķēps. Sacīkstēm jāpieteicas līdz 15. augustam nozares vadītājam A. Zaķim, NSCM Hostel, Stanbridge Road, Leighton Buzzard, BEDS. Dalības maksa 2 šiliņi no personas. Izcīnīs 5 cejlojošus kausus un individuālas balvas.

Sacīkšu laikā 2.—4. septembrim Londonā notiek latviešu sporta kongress, uz kura aicināti visu-emigrācijas zemju vadošie latviešu sporta darbinieki. Sportistiem un viesiem, kas vēlētos naktsmītnes, jāpieteicas sporta pārvaldē 44, Hans Place, London S. W. 1, bet biļetes 2. sept. koncertam un savietīgam vakaram jāpasūtina kasierim U. Priedītim, 40-a, Beaconsfield Rd., London, N. 11. Sporta kongresa dalībniekiem pārvalde sagādās apmešanās un ustura iadevumus trim dienām. Ielūgtie dalībnieki, kas kongresā nevarēs ierasties, lūgti iesūtīt ziņojumus par latviešu sporta dzīvi.

Basketbola meistarsacīkstes paredzētas 26. un 27. augustā. Sacīkšu laikā notiks arī basketbola tiesnešu kursi. Sacīkšu vietu izlems sportistu pilnsapulcē Bērdingberas nometnē.

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Jānis Jākabsons, mūsu jaunās paaudzes vieglatlēts, kas pag. sezonē startēja Vācijā no ASV Roņenheim un ieguva izcilas vietas vācu jaunatnes labāko sasniegumu vidū, tagad mīt Nebraskas štatā ASV, kur, apmeklēdams Eksetlas gimnāziju, turpina nodarboties ar vieglatlētiku. Viņa labākie līdzšinējie rezultāti, par spīti iepriekš gūtajiem mugurā ievainojumiem, ir: 100 jardu skrējienā 10,7 sek.; 220 jardu skrējienā 24,1 sek. un tāllēkšanā 5,94 m.

Imārs Paupe, bij. Ansbachas YMCAs jaunatnes vienības volejbolists un basketbolists, tagad Nujorkā spēlē volejbolu kopā ar Laimonu Celiņu tūrienes YMCAs nodaļas vienībā, kas šogad izcīnījusi apgabala meistartitulu.

Ar pieri sienā

Neskati vīru no cepures, — teic veca latviešu sakāmvārda. Diemžēl, latviešu folklora, kā redzams, bijusi gluži svešs tam franču lokomotīves vadītājam, kas Melenano stacijā, Boloņas tuvumā, atteicies virzīt tālāk Milānas štirvilciensu tādēļ, ka stacijas priekšniekam nav bijusi galvā parastā darbaini dienesta cepure. Mašīnists paskaidrojis, ka sarkanās cepures trūkuma dēļ viņš nevarot būt drošs, ka aizbraukšanas signāla devēja tiešām ir stacijas priekšnieka resp. dežūranta. Tāds „nepilnīgs" cepurē, kā teic franči, viņiem „manque un bouton", vietējos ļaudis sākuši apsmiet. — Vēsture sakārtojas. Tā gribētos teikt, izlasot šo ziņu, jo arī 1943. g. rudenī Sebežas stacijā ilgi nokavējās vilciens uz Ziļupi, — tāpēc, ka kāds latviešu lokomotīves vadītājs bija gluži tādos pašos uzskatos par dienesta cepures nozīmi un nepaklausīja stacijas dežūranta mīļa dotajai aizbraukšanas zīmei, iekšām nebija sagādāta pazudušā sarkanā cepure.

Priekšlaime ir viena no cēlākajām cilvēka rakstura rotām. Rietumnieku redaktori (par Pravdu nerunāsim) piekšķībe it īpaši varētu mācīties no tā japāņu apgāda, kas kāda angļu raksta ārieka darba publicēšanu noraidīja ar šādu atvainošanās formulu:

„Jūsu darbu mēs iztaujām ar sevišķu baudu. Ja mēs to publicētu, viņa Majestāte Japānas keizare šo darbu izcīnīdinātu par parangu vīriem un aiziegta mums publicēt grāmatas ar pomāku vērtību. Tas nozīmētu, ka vismaz uz 10.000 gadiem būtu neiespējami turpināt mūsu uzņēmuma darbību. Ievērojot to, mēs ar vislielākajām žēlabām esam spiesti no Jūsu darba publicēšanas attēlkties."

Krustvārdu mīkla

Uzdevis V. Raintiņš, Lutensē.

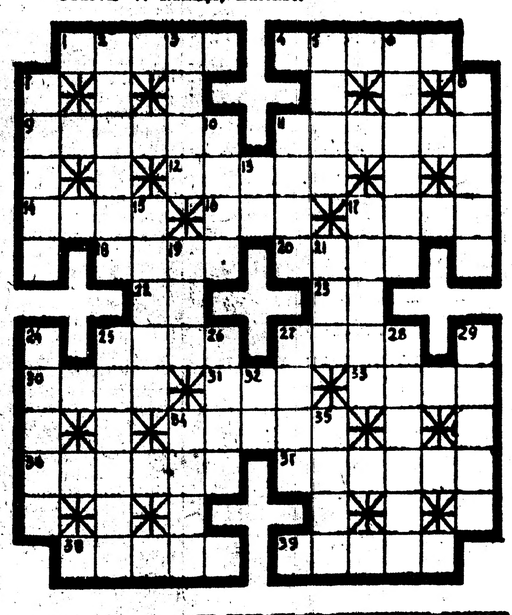

Limeniski: 1. Pilsēta Latvijā. 6. Nievājumi. 9. Pilsēta Latvijā. 11. Atdarinājums. 12. Alkoholiska dzēriena. 14. Pilsēta Vācijā. 16. Ekzistēt. 17. Brīdinājums braucējiem un gājējiem. 18. Igauņu dzejnieks. 20. Termiņa tenisa spēlē. 22. Noliegums. 23. Salsināšanas. 25. Sievietes vārds. 27. Daudzuma mēra vienība. 30. Vīrieša vārds. 31. Mēlīte. 33. Latviešu dziedone. 34. Otrā māte. 36. Laikmeta stils. 37. Kinoteātra skatuve. 38. Pagasta Kurzemē. 39. Zīglas.

Stateniski: 2. Sūdonis. 3. Valsts Āzijā. 5. Kāju apvalks. 6. Apdzīvota vieta. 7. Ausekļa dzimšanas vieta. 8. Krievu vīrieša vārds. 10. Putns. 11. Svinīga sarīkojums. 13. Izsaucieni. 15. Meža dzīvnieks. 17. Rakstniecības izteiksmes veids. 19. Pārvieto šķidrumu. 21. Grieķu burts. 24. Mūzeja Francijā. 26. Krodzinieku darba rīks. 28. Satiksmes līdzeklis. 27. Pilsēta Francijā. 28. Graudu apvalks. 29. Upe Latvijā. 32. Saiklis. 34. Kabinēt. 35. „Dzīt".

IEPRIEKŠEJĀS KRUSTVĀRDU MĪKLAS ATRISINĀJUMS

Limeniski: 1. Laso. 4. Māra. 7. Os. 8. Ag. 9. Kokle. 12. Siu. 13. Lai. 14. Maijs. 15. Oma. 16. Abi. 18. Skats. 21. Ga. 23. Sm. 24. Alma. 25. Erna. — Stateniski: 1. Loga. 2. As. 3. Oto. 4. Mal. 5. Ra. 6. Agri. 9. Kūmas. 10. Kaija. 11. Elsas. 15. Olga 17. Irma. 19. Kra. 20. Tie. 22. Al. 23. Sn.

Raiba pasaule

Skaļas smiekļu šalts šinīs dienās izraucējušas apmeklētājus kādas ceļojošās itāļu operas izrādē Bostonā. Smējēji bijuši trīs itāļi, kas saprata galvenās varones skaisti nodziedāto tekstu: „Grēkies apkārt, tev cauras bikses."

Uz deviņpadsmit jautājumiem vajadzēja atbildēt kādas Berlīnes austrumu sektora fabrikas strādniekiem. Viens no jautājumiem skanēja: „Cik ilgi jūs uzturaties ārzemēs?"

Ventorfa — lielais nezināmais

Jaunā angļu joslas latviešu basketbola meistarvienība Eversburga atceļā no finālspēlēm Libekā viesojās Ventorfā, kur ar transitnometnes iemītniekiem sacentās basketbolā. Jau pirmā cīņa pēc skaistā panākuma Libekā meistarvienībai nesa zaudējumu: Ventorfa guva pelnītu 50-39 (22-11) uzvaru. Transitnometnes krāsas pārstāvēja: Supstiks — 15, Vanags — 12, Plēpis — 10, Ragainis — 0, Laveckis — 4, bet Eversburgas vienībā spēlēja Šēnbergs — 15, Rēķis — 6, Dzenis — 6, Cālējs — 2, Graudiņš un Bīrzaks — 0. Spēle izrādījās spraiga, vienīgi tiesnešu lēmumos varēja vēlēties lielāku noteiktību. Par uzvarētāju labāko spēku gribas atzīt Ragaini, kas sekmīgi cīnījās ar garo Šēnbergu.

Ventorfa kā transitnometne angļu joslas sporta dzīvē ieņem savdabīgu vietu. To var pielīdzināt lielajam nezināmajam, jo iemītnieku sastāvs nemitīgi mainās. Pašreiz Ventorfā mīt atkal krietni basketbolisti, volejbolisti un volejbolistes, tāpat citu sporta veidu pārstāvji.

Par ventorfiešu pašreizējām spējām vislabāko liecību nodod pēdējo sacensību rezultāti. Basketbolā uzvarēti nevien nometnes lietuviešu, bet ar 44-43 rezultātu, gan tikai pagarinājumā, pievelkti arī Ziemeļvācijas spēcīgākie vācu basketbolisti — Hamburgas Polizeiturn. Bo panākumu ventorfieši kaldināmies dēļ austrālieša Ragaiņa, Supstika, Vanaga, Rāķa un Reinfelda. Vēl nezaspējušies brīdami, ventorfieši volejbolā 3 setos gan zaudējuši Pinebergas latviešiem, tomēr arī šajā sporta veidā turpmāk gaidāmi labāki panākumi. A. Vē.

1950. g. 17. jūlijā aizgāja mūžībā

Sirsnīgā mīļa

Emīlija Zalais

dzim. Bērziņš

dzim. 1911. g. 10. V Ventspilī, pārpelnota 1950. g. 28. VII Eskilstunā, Zviedrijā.

Ai, vējiņi, kam nolauzi Tālajiņo osoliņu? Ai, nāvīte, kam pajēmi Mīļu vārdu dēvājiņu? —

Klusās skumjās vīrs, māte, māsa Zviedrijā

Mans mīļais vīrs, tēvs, sievas tēvs un znots

Goda tiesnesis, Liepājas bāriņtiesas priekšsēdis

Jānis Germanis

dzim. 1878. g. 17. septembrī Ventspilī, šķīrās no mums 1950. g. 9. jūlijā Neuštatē. Apbedīts 12. jūlijā Neuštates kapos.

Es sapni par dzimteni pagalvī likšu.

Par viņu sēro sieva, meita, sievas māte un znots Anglijā

Izsniktusi

Jāņa Jaunsudrabiņa

ZAĻĀ GRĀMATA

Grāmata ar savu vienkāršo, gaumīgo iekārtojumu, iespiesta uz laba, sevišķi pasūtināta papīra, gūtā ieterpā, būs patīkams pārsteigums ikvienam labas grāmatas mīļotājam.

Cena: (brošē. un ies.) DM 8,50, 10,50; Z. kr. 9,—, 11,50; D. kr. 10,50, 14,—; Sd. 16/—, 18/—; Austr. Sd. 16/—, 22/6; ASV $ 2,—, 2,75; Kan. $ 2,25, 3,—; B. fr. 90,—, 110,—.

LATVIJAS KARTE

mērogā 1:450.000, form. 98×115 cm, ar apm. 5000 vietu nosaukumiem, 5 krāsās vēl dabūjama neliela skaitā apgādā un pie pārstāvjiem.

Cena: DM 2,—, Sd. 12/—, Austr. Sd. 16/—, ASV $ 1,50, K. $ 1,75, Z. kr. 7,50.

E. Tomāsa **LATVIJA** GRĀMATA PAR DZIMTENI

satur ziņas par Latvijas ģeogr. stāvokli, zemi, dabu, tautu. Grāmata bagāti ilustrēta. Tekstā kartogrammas un diagrammas.

Cena: DM 4,—, Sd. 6/—, A. Sd. 10/—, $ 1,30, Z. kr. 4,50.

Sagatavošanā

GADA GRĀMATA 1951. gadam Artūra Bērziņa redakcijā.

Šī Gada grāmata, kuru apgāds sāka izdot ar 1947. gadu, šogad iznāks atkal manā apgādā ar plašu un vērtīgu saturu.

P. MANTNIEKA KARTOGRAFIJAS INSTITŪTS un APGĀDS

44, rue van Eyck, Bruxelles I, Ch. post 754.25.

(579)

NO AMERIKAS KONTINENTA

visplašāko starptautisko informāciju un ziņas par latviešu dzīvi, sevišķi ASV un Kanādā, lasiet nedēļas laikrakstā

BRĪVĀ BALSS

Adrese: Box 206, Term. A, Toronto, Ont., Canada.

Abonēšanas maksa: $ 2,50 uz 3 mēnešiem. (587)

DM

J. Jaunsudrabiņā, Baltā grāmata . . 6,—
Ed. Virza, Straumēni 4,75
E. Rirdans, Dievputniņš 4,50
Pie Dzintara jūras, dziesmas . . . 2,50
M. Tvena, Toma Sīera piedzīvojumi . 6,50
K. Roze, Latv. angl. vārdnīca . . . 9,—
K. Roze, Angļ. latv. vārdnīca . . . 7,—
V. Bērziņa, Mājas cepumi 4,50

Naudu pēcmaksā arī atsevišķus eksemplārus.

ED. ALAINIS,
(13b) Memmingerberg, postlagernd. (577)

No gūsta atgriezies
INDULIS KAULIŅŠ,
dzim. 1922. g. 27. XII Raunā, pēd. dz. vieta Rīgā, Krasta ielā 2-16, meklē piederīgos un paziņas. Lūdzu rakstīt uz adresi: O. Reinwald, Hamburg 36, Neustädterstr. 31. (560)

TAUTIETE, —
ja mīli dzīvi, kāda tā ir, un vēlies iecelot, tad aniedz roku nopietnai kopdzīvei. Esmu 41 g. v., vidēja auguma. Nav saistības ar bērniem. Rakstīt: Bad Nauheim, Bahnhof, postlagernd Nr. 188. (572)

LATVIJAS

ABONEMENTS VĀCIJĀ,

pasūtinot individuāli (līdz 8 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4,— par eks. mēnesī, pasūtinot kolektīvi (vairāk par 8 eks.) DM 3,50 mēn., uz ārzemēm DM 4,50 mēn., uz ASV pa gaisa pastu DM 8,00 mēn.; atsevišķa numura cena DM 0,50.

SLUDINĀJUMI VĀCIJĀ

maksā DM 0,90 par vienslej. nonpareiļu iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud. DM 9,—; vienreiz. 8 iespiedumr. slud. DM 8,—. Grāmatu apgādu un firmu sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 50% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un ieņēmumus Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un tūrienes pārstāvju sarakstu iespiežam vairākos numuros mēnesī īpašā sludinājumā.

LOK apgāds LATVIJA,
(24a) Schwäbisch Gmünd,
Artillerie-Kaserne, Us Zone,
Germany (Bāz. Šváb. Gmünde 3128)

Molotovs sācis apspriedes ar Maotsetungu

RIETUMI SAGAIDA INVĀZIJU FORMOZĀ UN ĶINIEŠU KOMŪNISTU IEJAUKŠANOS KOREJAS KONFLIKTĀ

Tokio (E). — Amerikāņu radio sabiedrība NBC, atsaucoties uz labi informētām aprindām, ziņo, ka Pekingā ieradies Padomju savienības ministru prezidenta vietnieks Vjačeslavs Molotovs, lai apspriestos ar Ķīnas tautas republikas prezidentu ģenerāli Maotsetungu. Molotovu pavadot liels štābs politisko un militāro speciālistu. Par ziņu avotu NBC uzdod amerikāņu un japāņu slepenā dienesta informāciju. Radio sabiedrība tālāk vēsti, ka Molotova ierašanās Pekingā radījusi lielu satraukumu Tokijo. Informētas aprindas domā, ka šīs vizītes nolūks ir pierunāt ķīniešus izdarīt invāziju Formozas salā un sūtīt brīvprātīgos uz Koreju.

NBC svarīgo paziņojumu netieši apliecina arī informācija no maršala Čangkaišeka galvenās mītnes Formozā. Oficiālais komunikē, kas publicēts svētdien Taipejā, vēsti, ka nacionālās Ķīnas aviācija novērojusi lielākus spēku koncentrējumus Ķīnas piekrastē. Daudzām džonkām, kas jau atradušās jūrā, uzbrukuši Čangkaišeka lidaparāti, nogremdējot vairāk nekā 100 karaspēka transportkuģu. Abas informācijas apstiprina arī vēstis, kas saņemtas Vašingtonā apmēram pirms nedēļas. Jau toreiz amerikāņu slepenais dienests ziņoja, ka Ķīnas komūnisti, neraugoties uz prezidenta Trūmena brīdinājumu, gatavo invāziju Formozai. Lai būtu sagatavotas visām varbūtībām, Savienotās valstis 7. flotes pastiprināšanai nosūtījušas uz Formozas ūdeņiem divus lidmašīnu bazes kuģus. Kādas būs starptautiskās sekas, ja komūnisti ielaidīsies cīņā ar amerikāņu floti, pagaidām nav pārredzams. Šķiet, ka abas puses ir izšķirušās par visļaunāko.

Otrkārt, padomju valstsvīru satikšanās ar Maotsetungu varētu radīt zināmu draudu arī Korejai. Spriežot pēc pēdējiem ģenerāļa Mekartūra galvenās mītnes ziņojumiem, komūnisti pieliek izmisīgas pūles, lai ieņemtu svarīgo amerikāņu apgādes bazi Pusanas ostu. ASV papildspēku nosūtīšana uz Koreju šīm viņu cerībām pa daļai pārvilkusi svītru. Tāpēc nav izslēgts, ka Molotovs tagad mēģinās piedabūt Maotsetungu, lai viņš dod Ziemeļkorejai savas divīzijas, kas labi apmācītas un norūdītas pilsoņu karā. Kā šis pieņēmums nav bez pamata, liecina arī franču valdības oficiālais paskaidrojums, ka Ķīnas komūnisti apmēram pirms trīs nedēļām atvilkuši savas armijas no Indonēzijas robežām un koncentrējuši tās Mandžūrijā un iepretim Formozas salai.

Ilja Ērenburgs atzīstas

Londona (D). — Pirms kāda laika Londonā notika tā saucamās miera demonstrācijas, ko savā laikā Stokholmā ierosināja Padomju savienība. Britu komūnistu organizētājās manifestācijās Padomju savienību pārstāvēja Kremļa propagandists Ilja Ērenburgs. Respektējot tradicionālo vārda un personas brīvību, britu iestādes viņam neliedza iecelošanas vīzu, lai gan Francija un Šveice to noraidīja. Uzturēdamies Londonā, Ilja Ērenburgs sniedza arī presei interviju. Kāds žurnālists viņam jautāja: „Kādu amatu jūs ieņemat augstākajā padomē." Ilja Ērenburgs nevilcinādamies atbildēja: „Mans amats ir rakstniecība. Augstākajā padomē es esmu tikai ievēlēts deputāts un tur nekādu amatu neieņemu." Žurnālisti tālāk interesējās, no kāda apgabala Ērenburgs ievēlēts. „Mani ievēlēja Rīga, galvenokārt ostas rajons," atbildēja viņš. „Bet vai jūs esat latvietis un runājat latviski?" skanēja tālākais jautājums. „Es neesmu latvietis un nerunāju arī latviski. Rīgā tagad maz cilvēku runā latviski, jo tā ir internacionāla pilsēta," paskaidroja Ērenburgs.

Šis ir pirmais gadījums, kad padomju oficiālais pārstāvis atzīstas, ka Rīgā reti dzird latviešu valodu. Tas nozīmē, ka mūsu galvaspilsētā, kur pirms otrā pasaules kara dzīvoja vairāk nekā 300.000 latviešu, majoritāti sastāda krievi. Kur palikuši latvieši, to mēs labi zinām.

Austrumvācijas baznīcas nevēlas varu

Berline (E). — Pārpildītajā Marijas dievnamā Berlīnes austrumu sektorā svētdien bīskaps Dibeliuss teica sprediķi, pasvītrodams, ka baznīca nevēlas laicīgu varu un nekad nav centusies pēc virsvadonības. Bīskaps kategoriski noraidīja Austrumvācijas ministru prezidenta Grotevola pārmetumus, ka reliģija vēlas uzkundzēties tautai. „Varas mums nav un pēc varas mēs arī necenšamies," teica tālāk bīskaps. „Bet arī neviens diktātors pasaulē nevar pazudināt kādu tautu no zemes virsus, ja nav pienākusi īstā stunda."

Tai pašā dienā visās Austrumvācijas katoļu baznīcās nolasīta gana vēstule, kurā vācieši uzaicināti neatbalstīt padomju miera propagandu un neparakstīt Stokholmas manifestu. Vēstulē tālāk norādīts, ka komūnisti miera aizsegā gatavo agresiju un izmanto lētticīgos saviem nolūkiem.

BRITU TAUTA GAIDA JAUNU PRINCI VAI PRINCESI

Londona (F). — Britu žurnālisti vēsti, ka Bekinghemas aprindas jau tuvākajā nedēļā gaida jaunu prieciņu notikumu. Labi informētie preses ļaudis novērojuši, ka troņmantinieces princeses Elizabetes namā Londonā pēdējās dienās vairākkārtīgi ieradies pazīstamais britu karaliskās ģimenes ģinaikologs Džilliass. 66 gadus vecais skotu mediķis stāvējis klāt gandrīz visiem britu princiem un princesēm, kas dienas gaismu ieraudzījuši pēdējos gados. Pie troņmantinieces ieradīsies arī britu sabiedrībā pazīstamā māsa Roze, kas palīdzējusi saņemt Elizabetes pirmo dēlu. Bekinghemas aprindās pašreiz lauza galvas par to, kādu vārdu likt jaunajam princim vai princesei. Ja Elizabete dāvātu britu impērijai meiteni, viņu laikam nosauktu par Anni, domā informētas aprindas.

18 metru liela bedre lidmašīnas katastrofā

Kalifornija (D). — Pagājušo sestdien Fairfildas lidlaukā Kalifornijā nogāzās amerikāņu supercietoksnis B-29, kas veda 30.000 litru benzīna. Lidmašīna vienā mirklī eksplodēja, izraujot 18 metru lielu bedri. Aerodroma apkalpes ģimeņu mājas, kas atradās 50 m no nelaimes vietas, pilnīgi sagrautas. 20 vīru lielā apkalpe, kuŗas vidū atradās arī ASV 9. bumbvežu eskadras komandieris brigādes ģenerālis Trēviss, nonāvēta. Benzīna eksploziju varēja redzēt 100 km lielā attālumā. 500 m apkaimē visiem namiem izbirušas logu rūtis. Uz nelaimes vietu steidzās palīdzība no 50 km apkārtnes. Līdz šim reģistrētas 60 personas, kas katastrofā ievainotas.

Cits tā paša tipa amerikāņu supercietoksnis svētdien nogāzās Suisonas lidlaukā Filipīnās. Lidmašīna krītot iegāzās kādā namu blokā, kas aizdegās. Supercietoksņa kravā bija bumbas, tās eksplodēja, nonāvējot daudzus cilvēkus. Arī Oklohamas tuvumā Savienotajās valstīs katastrofā aizgāja bojā kāda amerikāņu flotes lidmašīna ar bumbu kravu. Sešas personas nonāvētas. Tai pašā dienā no Londonas ziņoja, ka Lamanšas kanālī iegāzās kāds amerikāņu turbo iznīcinātājs.

AKCIJA PRET KOMŪNISTIEM ITALIJĀ

Romā (D). — Italijas drošības policija pēc iekšlietu ministra Scelbas rīkojuma svētdien izdarīja daudzas kratīšanas itaļu komūnistu partijas birojos. Oficiāla informācija no Romas vēstī, ka atrasti lieli ieroču un sprāgstvielu krājumi. Policija apķīlājusi arī komūnistu partijas aktis un sarakstīšanos. Apcietinātas vairāk nekā 30 personas. Pēc nopratināšanas daļa apcietināto atkal atbrīvota. Sakarā ar šo policijas akciju svētdienas pēcpusdienā Romā notika Italijas komūnistu partijas vadītāju apspriede. Kas lemts šai slēgtajā konferencē, to atklātība pagaidām nezina.

Kardināla Mindcentija veselības stāvoklis uzlabojies

Vīne (jj). — Pēc Austrijas laikraksta Volksbote informācijas ungāru kardinālis Mindcentijs pašlaik atrodas Vakas cietumā. Pēdējo mēnešu laikā par Mindcentija likteni izplatītas visdažādākās un pretrunīgas baumas. Volksbote korespondents, kas informāciju par kardināli ieguvis no neapšaubāmiem avotiem, paziņo, ka Mindcentijs reģistrēts dažādos Ungārijas cietumos, lai tādā kārtā noslēptu viņa patieso atrašanās vietu. Korespondents tālāk atzīmē, ka kardināli nesen apmeklējuši viņa māte un biktstēvs. Mindcentija veselības stāvoklis ievērojami uzlabojies, un tiesas procesa laikā pārciestās mokas viņā esot jau pārvarējis.

Vai Kremlis vairs var uzticēties sarkanarmijai

BRĪVĪBU TAUTĀM UN BRĪVĪBU CILVĒKIEM — NĀVI BOĻŠEVISMAM — PRETKOMŪNISTISKĀ BLOKA SKREJLAPAS PADOMJU KARAVĪRIEM

Berline (ls). Visās Padomju savienības armijas vienībās pēdējās nedēļās izplatītas ABN skrejlapas un uzsaukumi sarkanarmijas karavīriem un virsniekiem, kas aicina cīnīties un sacelties pret Maskavas politbiroja komūnistisko briesmu režīmu.

Uzsaukumos apgaismoti komūnistu mānīgie solījumi, kas kalpo tautu verdzināšanai. Tajos starp citu teikts: Staļina vārdi par „labāku un priecīgāku dzīvi" ir ironisks izsmiekls tai neizmērojamai nabadzībai un postam, kādā mīt krievu tautas masas. Šī izsmiekla aizsegā visu laiku lielākais tiranns kopā ar savu slepkavu bandu liksmojas Kremļa mūros. Karavīri, kas kara gados redzējuši Eiropu un ārpasauli, zina, kāda dzīve ir citur un var to salīdzināt ar Padomju savienības ikdienu. Tagad Kremlis brēc par kara kūdītājiem rietumu pasaulē. Patiesībā boļševisms sagatavo tādu pašu asinspirti vēl atlikušām brīvām nācijām, kādu piedzīvoja Latvija, Igaunija, Lietuva, Baltkrievija, Rietumukraina un Besarabija. Ar katru dienu brīvā pasaule aizvien vairāk izprot boļševisma nodomus pret Eiropas kultūru un kristīgo civilizāciju. Boļševisma un Kremļa tirannu kliķes gals nav vairs tālu! ABN sludinātā tautu atbrīvošanas stunda tuvojas!

Lai iedzīvinātu ideju brīvību tautām, brīvību cilvēkiem, 1) jālikvidē tautu cietums — Padomju savienība, 2) jānodrošina neatkarīgās nacionālās valsts viņu etnografiskās robežās un 3) jānodrošina patiesa sociāla aizsardzība visām šķirām, ista demokratija un brīvās tautas ievēlētā valdība, kas neatzīst verdzību un ekspluatāciju. Tādēļ mūsu cīņas sauciens ir: Nāvi boļševismam! Lai dzīvo brīvās un neatkarīgās valstis — Ukraina, Baltkrievija, Latvija, Lietuva un Igaunija! Lai dzīvo brīvā Kaukaza, Turkestana, Kazachstana, Sibirija un Krievija! Lai dzīvo visas verdzinātās tautas savās etnografiskās robežās! Lai dzīvo visu verdzināto tautu atbrīvošanas armijas! Izlasiet šos uzsaukumus un nododiet tālāk saviem biedriem! Apvienojieties ar brīvo pasauli cīņai pret boļševismu, par tautām un cilvēkiem!

U staru šautene spaņu armijā

Vācu nedēļas laikraksts Die 7. Tage (iznāk Konstancē) ievietojis sava Spānijas līdzstrādnieka rakstu par ļoti iedarbīgu staru ieroci spāņu armijā. Sniedzam Latvijas lasītājiem saīsinātu šī raksta atstāstījumu:

Kāmēr divu stiprāko pasaules lielvalstu zinātnieki sacenšas atombumbas uzlabošanā un ražošanā, Spānija vairāku gadu darbā izveidojusi kādu citu slepeno ieroci. Izcili spāņu fiziķi, sadalīti trīs grupās (Madridē, Barselonā un Toledā) neatlaidīgā un saskaņotā darbā izgatavojuši t. s. U staru šauteni. Tās raidītie stari uz vairākām stundām pilnīgi paralizē cilvēka smadzeņu darbību un rada vispārēju ķermeņa pamirumu.

1946. g., kad sākās Spānijas politiskā izolēšana, Madridē sapulcējās spējīgākie spāņu zinātnieki. Barselonas fiziķis Gonzola paziņoja, ka Spānijas valdību neinteresē atombumbu izgatavošana. Toties Franko atvēlējis neierobežotas summas staru ieroču izveidošanai. Tālāk Gonzola paskaidroja, ka Spānijai jau ir tik daudz spēcīgu ultra staru ieroču, ka tā spējīga atvairīt katru ienaidnieka uzbrukumu. Šo ieroču raidītie stari sadalot cilvēka smadzeņu nervu substanci, pārveidojot asins traukus un radot smagas apdeguma brūces. Zinātnieku uzdevums tagad esot pārveidot šo ieroci, lai tā raidītie stari nenonāvētu, bet padarītu ienaidnieka karavīrus tikai uz laiku cīņas nespējīgus.

Pirmo divu gadu darbs nedevis rezultātus. Izdevies gan staru spēku tik tālu vājināt, ka asins vadu pārveidošana un deguma brūces izpalikušas, bet smadzeņu darbības pārtraukšanai tomēr sekojusi nāve. Beidzot izdevies no kāda minerāla atdalīt sevišķu substanci, kas vairs nenonāvējusi, bet tikai uz laiku paralizējusi kustības. Tomēr viens „bet" palicis, — visi mēģinājumi izdarīti ar dzīvniekiem.

1948. g. 26. jūlijā Madrides, Barselonas, Valensijas un Toledas garnizonu karavīri uzaicināti brīvprātīgi iestāties kādā speciālvienībā. Katram apsolīts saīsināt dienesta laiku uz pusi un pēc atlaišanas izmaksāt lielāku summu naudas. Kaut gan speciālvienības uzdevums nav izpausts, klīdušas baumas, ka sastāda „nāves komandu". No reflektantiem izlasīti 200 vīru, ne vecāki par 25 gadiem, neprecējušies, veseli un politiski uzticami. Tie novietoti atsevišķās kazarmās un par viņu komandieri iecelts plkv. Manta. Katru nedēļu „nāves vienības" vīriem vajadzēja ar rakstu apsolīt, ka neizpaudīs, kādus ieročus redzējuši un ko piedzīvojuši. Karavīri iepazīstināti ar U staru ieroci. Fiziķi paskaidrojuši viņiem noslēpumaino staru īpašības, tūkstošiem reižu atkārtojot, ka tie nenonāvē. Pēc pusgada noticis pirmais mēģinājums ar 80 karavīriem. Iznākums: 23 miruši, 9 stari tikai niecīgi ietekmējuši, bet pārējie vairākas stundas gulējuši pilnīgi sastinguši.

Šo 23 nogalināto dēļ tad arī pasaule dabūja zināt par mēģinājumiem ar U staru šauteni. Lai apklusinātu dažādas runas, plkv. Manta žurnālā Valsts zinātne publicēja paskaidrojumu, ka „23 mirušie izdarījuši cilvēcei lielu pakalpojumu. Zinātnieki tagad ieroci pārveidos tā, ka tas turpmāk vairs nenonāvēs". Par spīti šim plkv. Mantas solījumam, nākošais U staru šautenes izmēģinājums 1949. g. maijā prasīja vēl 12 upurus. Trešā izmēģinājumā, tā paša gada rudenī, no 150 „apstarotiem" karavīriem mira tikai 2. Līdz ar to spāņu U-staru šautenes tālāka pārlabošana atzīta par lieku.

Ārēji ierocis līdzīgs nelielam teleskopam ar kuba formas kristallu galā. Šī kristalla uzdevums savākt no lādiņa minerāla elektriski atdalītās un iešūpotas substances izstarojumus un virzīt tos uz mērķi. Staru iedarbības spēju maksimālā robeža ir ap 10 km. Tas nozīmē, ka nedaudziem ar U-staru šauteni apbruņotiem vīriem ir iespējams padarīt cīņas nespējīgas lielas ienaidnieka vienības. Visi karavīri, pie kuriem izmēģināts U-staru ierocis, par pārdzīvotos dzelzskuļes vīriem. Acīs tiem neizvērsušās, bet aptumšrīt un notikumus tie tikai miglaini nojauduši, pespējot par tiem domāt. Pakustēties nebijis ne mazākās iespējas.

Kāds izmēģinājuma novērotājs izteicies, ka visa apkārtne pēc staru „izšaušanas" atgādinājusi pasaku par apburto ērkšķrozīti, vai ainu kādā Hanša Dominika utopiskā filmā. Pirms tam skanējis automātisko ieroču tarkšķis, un karavīri izdarījuši pārskrējienus. Tad pēkšņi manevru troksnis apklusis, un karavīri sastinguši. Tikai pēc 4 stundām daži „izmēģinājuma trusīši" atguvuši kustības spēju, bet netrūcis arī tādu, kas no sastinguma atbrīvojušies tikai pēc divām diennaktīm.

Rs.

Vakara koncerti vienam klausītājam

Berlinē (md). — Ik vakaru ap pl. 9 trīs vīru džeza orķestris garlaikots ierodas kādā nomaļā, pamestā krogū, pāri krāsu podiem un dažādiem krāmiem dodas krogus dibenistabā un tad nosēžas, lai 3 stundas koncertētu vienam pašam klausītājam. Šis vienīgais klausītājs ir miegains durvju sargs, kas rītā pl. 5, orķestrim atstājot krogu, rūpīgi noslēdz durvis. Bez tam viņa uzdevums ir atvairīt vēlīnus gājējus, kas, redzot krogu apgaismotu un dzirdot mūziku, mēģina tajā iekļūt.

Krogus īpašnieks nolēma remonta dēļ savu uzņēmumu uz vienu mēnesi slēgt, bet Berlīnes darba pārvalde pieprasīja, lai orķestrim par šo mēnesi maksā algu. „Ja man mūziķiem jāmaksā alga," ietiepās krodzinieks, „tad lai viņi arī spēlē!" Lai mūziķi tiešām paredzētās 8 stundas nostrādātu, durvju sargam uzdots tos uzraudzīt.

NAV UZPLEČU, NAV ARĪ „ISĀ KURSA"

Sarkanarmijas oficiozā Krasnaja Zvezda kāds pulkvedis Vladimirskis neganti šķendējās par Vojentorgu — tirdzniecības pasākumu, kuŗa veikalu tīklam jāapkalpo padomju sistēmas priviliģētā kasta — armija. Izrādās, raksta Vladimirskis, karavīri vēl kaut kā varot izlīdzēties, iepērkoties citos veikalos. Bet esot preces, kas pārējos veikalos nav dabūjamas, piemēram uzpleči, ordeņlentes, baltas apkakles, karavīru cepures vai kompasi. Nelaime gan tā, ka tos nevar dabūt arī Vojentorga uzņēmumos. Ja arī kādā uzpleči vai ordeņu lentītes ir, tad nelietojamā kvalitātē. Tāds stāvoklis esot pat lielos centros — Kijevā, Kuibiševā uc., kamēr nomaļākās vietās apstākļi vēl daudz jaunāki. No pulkveža sūrošanās redzams, ka Padomju virsnieki kavēti ne vien iegādāties uzplečus, bet nevarot dabūt arī zobu sukas, aploksnes, rakstāmpapīru, un pat „īso kursu". Vojentorgam gan pakārtota plaša speciāla organizācija Vojenkņižtorgs, bet tomēr tā veikalos nevarot nopirkt nekādu militāru, politisku vai citu literatūru. — Kā redzams, stāvoklis tiešām nepatīkams; ja sarkanarmija arī labi varētu iztikt bez zobu sukām un baltām apkakļītēm, tad bez „īsā kursa" jau nu nekādā ziņā.

DAŽOS VĀRDOS

Rietumvācijas komūnistu vadonis Maks Reimanis svētdien neleradās kādā sapulcē Rūras apgabālā, kur viņš bija paredzējis teikt runu. Komūnisti paskaidro, ka Reimanis nav varējis atbraukt „saspīlētā stāvokļa dēļ".

Ciešu sadarbību ar ASV kādā runā svētdien ierosināja Austrālijas ārlietu ministrs Spenders. Šo nepieciešamību viņš pamatoja ar pašreizējo politisko situāciju Tālajos austrumos.

Milzīgi urāna slāņi atrasti Kanadā Augšējā Ziemeļezera apkārtnē. Ģeologs Džons Mekongs domā, ka šais slāņos ir ap 6 proc. tīra urāna.

Jauni nemieri atkal izcēlušies Indonēzijā, Celebesas salā. Indonēzijas armijas virspavēlnieks aicina nemierniekus kapitulēt. Pret tiem izsūtītas lielākas regulārā karaspēka vienības.

Agrākais vācu feldmaršals von Kleists iecelts par Jugoslavijas ģenerālštaba padomnieku, ziņo čechu laikraksts Svobodne Slovo. Viņš esot atbrīvots no cietuma un tagad izstrādājot uzbrukuma plānu Albānijai.

Krusta karu brīvībai oktobrī Rietumberlīnē ievadīs agrākais amerikāņu militārgubernātors ģenerālis Kleijs. Viņš nodos berlīniešiem Brīvības zvanu, kas izliets Savienotajās valstīs.

Kopīgu apbruņošanās plānu vēlas izstrādāt Savienotās valstis un Kanada. Apspriedes par šo jautājumu notiks jau tuvākā nākotnē.

Pirmklasīgu karaspēka vienību Korejai apsolījis Austrālijas ministru prezidents Menzijs, nobeidzot savu septiņu dienu viesošanos ASV. Apspriedēs ar amerikāņu valstsvīriem pārrunātas aizsardzības problēmas. Menzijs pasvītrojis, ka Austrālija arī turpmāk vēlas uzņemt iecelotājus no Eiropas.

11 miljonu cilvēku strādā vergu darbu Padomju savienībā, raksta agrākais krievu žurnālists Rozanovs kādā amerikāņu laikrakstā. Kopā 1930. gada šis skaits ir desmitkāršojies. Koncentrācijas nometnēs bez tam atrodas 5.150.000, labošanas nometnēs 900.000 un cietumos 1.050.000 cilvēku.

Ārzemju pase atņemta amerikāņu nēģeru dziedonim Robinsonam, ko Savienotajās valstīs uzskata par komūnistu līdzskrējēju. Ārlietu ministrija paskaidrojusi, ka ASV interesēs nav, lai viņš ceļotu pa ārzemēm.

11.445 DP izceļojuši jūlijā caur Brēmeni un Bremerhavenu uz Ziemeļameriku un Austrāliju. Augustā paredzamais izceļotāju skaits no Rietumvācijas ir 14.730.

Bij. ģenerālfeldmaršala Rommela dēls, 21 g. v. Manfreds Rommels dodas uz Londonu, lai sāktu sarunas par vēl nepublicētu sava tēva vēstuļu un piezīmju publicēšanu.

Izvietot DP privātdzīvokļos vēl līdz gada beigām uzdevis Hesenes amerikāņu komisārs Dr. Dž. Nūmens, saskaņā ar augstā komisāra norādījumu.

Prof. Žolio-Kiri, ko par komūnistisku darbību nesen izsliedza no Francijas valsts dienesta, būs viens no 200 atomzinātniekiem, kas aicināti uz starptautisku atomkonferenci septembrī Oksfordā. Pēc konferences notiks angļu atomfabrikas apskate Harvelā. Padomju savienības un tās satelītvalstu zinātnieki nav aicināti.

Atentātā dabūjis galu Sīrijas galsa spēku virspavēlnieks pulkv. Nasers, ko autobraucienā nošāvušas nezināmas personas.

Politiskās pārbaudes Berlīnes Humboldta universitātē turpmāk noteiktas arī teoloģijas fakultātē, jo arī nākošie mācītāji, tāpat kā pārējie studenti, ekot jāpakļūt komparijas ģenerāllīnijai.

Vīna [illegible] pēc pilsētas valdes rīkojuma zaudējuši tiesības uz savu dzīvokli. Tiem jāpārvācas pie radiem vai jāapvienojas ar citiem tādiem pašiem „mazvērtīgiem" pilsoņiem.

6 stundās izdzert 100 litru alus kopā ar savu draugu derības apņēmās kāds Eringas iedzīvotājs Bavārijā. Kad otrs derību partners, alus daritavas īpašnieks, piegādāja mucu, derētājs ieradās ar savu „draugu" — varenu vērsi. Vērsis izdzēra bez pūlēm ap 80 litru, bet viņa saimnieks ne bez piespiešanās pieveica atlikumu, pēc kam abi streipuļodami devās mājās.

Stikla sievieti par 50.000 DM uz ASV pārdevušas Kelnes veselības mūzeja darbnīcas. „Stikla Ievu", kas pagatavota mūzeja direktora vadībā tieši pēc kādas jaunās kelnietes ķermeņa ģipša atlējuma, iepriekš izstādīs Londonā.

18 valstu jaunieši, skaitā 500, sanāca kārtējā esperantistu kongresā Konstancā un, pretēji kongresiem, kur runā visi un neviens nekā nesaprot, sarunājās un labi sapratās vienā vienīgā starptautiskā valodā — esperanto.

Tīfa epidēmija izcēlusies Bergheimas DP nometnē pie Zalcburgas. 30 personas izolētas.

Lepnā piecstāvu namā pirmdien ievākusies Diseldorfas komūnistu partijas nodaļa. Nams atrodas vasarnīcu rajonā un uzcelts rekorda laikā — vienā gadā.

Nosūtīt vācu medicīnisko personālu uz Koreju ierosinājis bēgļu laikraksts Stimme der Vertriebenen. Laikraksts piebilst, ka simtiem vācu ārstu un māsu, kuŗiem lieli piedzīvojumi bēgļu aprūpē, būtu ar mieru doties uz Koreju.

Veselu dienu mekējuši kartupeļu vaboli satelītvalstu diplomāti Karlsbādē. Pēc Austrumvācijā uzņemtās filmas demonstrējuma diplomātus pieklājīgi uzaicināja pārliecināties „par amerikāņu postu". Sūtņi, Padomju savienības filmu ministra vietnieks un vairāki čechu ministri visu dienu līknāja kartupeļu laukos.

100 dolaru Korejas kara finansēšanai prezidentam Trūmenam piesūtījis kāds 76 g. vecs lietuvietis, kas dzīvo ASV. Pavadvēstulē ziedotājs piebilst: „Ja es dzīvotu padomju okupētā Lietuvā, man nebūtu tik daudz naudas, lai es varētu ziedot kaut dažus centus."

52 vācu un poļu bēgļi, kas no Gdiņas ar kādu piekrastes kuģīti vēlējās aizmukt uz rietumiem, tagad pazuduši bez vēsts. Dāņu piekrastes stacijas uztvērušas SOS signālus, kas pēc kāda laika apklusuši. Domā, ka krievi kuģi piespieduši atgriezties vai nogremdējuši.

Austrumberlīnē apcietināto Bonnas parlamenta komūnistu frakcijas deputātu Kurtu Milleru laikam apzēlos, ziņo Die Welt. Noskaņojuma maiņa SED politiķi rojā viņam par labu notikusi pēc Ziemeļreinas-Vestfāles parlamenta vēlēšanām, kur komūnistus smagi sakāva. Atbildību par šo neveiksmi piedēvē Rietumvācijas komūnistu partijas priekšsēdim Maksim Reimanam.

Cietumā miris 51 gadu vecais Rumānijas bīskaps Aftēnijs, ziņo Vatikāna raidītājs. Apcietinājumā viņš atradās kopā ar diviem citiem katoļu bīskapiem.

No amata atcelts Ungārijas tiesietu ministrs Iztvans Riss, kas bija sociāldemokratu partijas biedrs. Viņa vietā nozmēts Dr. Ēriks Molnārs. Viņu Ungārijā uzskata par sevišķi uzticīgu Padomju savienības ģenerāllīnijai. Kādu laiku Molnārs bija arī Ungārijas sūtnis Maskavā.

„To Jūs arī nekad nevarēsiet!" sauca simtiem Austrumberlīnes amatnieku, kad viņus Barleja cirkū uzrunāja Austrumvācijas valsts sekretārs Vunderlichs, mēģinādams iegalvot, ka austrumu valdība pagaidām vēl nevar apmierināt amatnieku prasības.

LATVIJA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civ... Affairs Division Authorisatio... Number UNDP 196. Publishe... and Editor: Valdemārs Lam... bergs, Schwäbisch Gmünd, D... Camp Artillerie-Kaserne, Phon... Schw. Gmünd 2159. Printer... Remsdruckerei Sigg, Härtel ... Co, Schwäbisch Gmünd, Pa... radtesstr. 12. Published twice... weekly. Circulation 11.000.

60.000 ķī...

Reno prasa dib... Eiropas aizsardz... ministra poste...

Strasburga (J). — ... padomes konsultatīvā sapulce... burgā pēdējās dienās apspried... ni saimnieciskas un militāras... jautājumu. Pirmā istirzājami... lēmu bija Eiropas saimniecis... darbība. Šai sakarā britu ... Mekmilans paziņoja jaunu ... Rietumeiropas svarīgāko rūp... aizsardzībai. Franču ārlietu ... Šūmans savukārt ceturtdien ... roja sapulcei savu jau agrā... ņoto plānu par Rietumvalstu ... tērauda rūpniecības apvie... Britu plāns, ko izstrādājusi ... vītivās partijas politiķi, par... rūpniecību apvienošanas un ... bas vadība nododama pašai ... padomei, bet jaunas institūc... nolūkā nav dibināmas.

Svarīgu vietu konsultatīvā... ces pārrunās ieņem Eiropas ... aizsardzības jautājums. It īp... vas debates līdz šim bijušas ... vai Eiropas aizsardzības ... būtu uzņemama arī Rietu... Tās apbrunošanu ļoti aktīvi ... angļu konservatīvie politiķi, ... no vācu delegātiem — soc... krats Šmits — pēdējā kon... sapulces sēdē turpretim k... ki uzstājās pret šādu iespē... dīdams, ka Rietumvāciju va... tīvi iesaistīt Eiropas aiz... sistēmā tikai tad, ja šo *sist...* dītu kāds pārnacionāls orga... *dzīgu domu izteica arī bij. ministru prezidents Reno, p...* nodibināt sevišķu Eiropas a... bas ministra posteni. Visiem ... dalībniekiem aplaudējot, Re... griezies pret Čerčilu, teica: ... aizsardzības ministra amatan... kandidāts nav nemaz jāmek... šīs sapulces zāles!"

Politiskās aprindas ar lie... resi gaida Vinstona Čerčila ... viņš bija pieteicis uz ceturtd... pēdējā brīdī par vienu dien... Pats Čerčils izteicies, ka ... viņš sniegšot vienu no sa... svarīgākajām starptautiskā... kas deklarācijām. Domā, k... dzīgi pārējiem savas partij... gām, atbalstīs Rietumvācija... ņošanu.

Nepatīkamu disonansi Eir... domes darbā rada arvien pi... domstarpības starp konsultā... pulci un ministru padomi. ... pību iemesls tas, ka kon... sapulce jau kopš ilgāka laika ... sījusi paplašināt savas kom... bet ministru padome šo pra... kārtoti noraidījusi.

Šveices prese raksta, ka ... ūnijas labā lielāko upuri ... nesis Strasburgas futbolklu... „ziedojis" savu sporta lauku... tur uzbūvētu jaunu apvienīb... mu, kur pašreiz notiek sapu...

24 Nujorkas laikra... cīnīsies pret komūn... propagandu

Nujorka (F). — Divde... četri laikraksti, kas iznāk ... jorkā svešvalodās, nolē... apvienoties, lai cīnītos ... komūnistu propagandu ur... reizi attēlotu dzīvi Sav... tajās valstīs. Laikraksti... las reālizēt savu progra... tā saucamā „ideju Ma... plāna ietvaros", ko prieks... žiem mēnešiem ierosināja... nātors Bentons. Šim plā... prezidents Trūmens pare... jis pieprasīt no kongres... milj. dolaru. Minēto ... rakstu tiraža ir 800.000 ... semplāru un tos iespiež 14 ... žādās valodās.

Amerikā mir... Jūlijs Druva

Kolomā, ASV Mičiganas š... augustā miris un 5. augustā ... bāts politiski sabiedriskais ... ces darbinieks Jūlijs Druva. ...

Rakstu par viņa daudzpu... darba gaitām skatiet 4. lap...